

SUMARI

2 EQUIP I ORGANIGRAMA DE LA REVISTA

3 ARTICLE
Programa de informació comú de las bibliotecas valencianas

6 REPORTATGES

8 FONS ACTUALS:

12 El día de la Revista:

13 **EUREKA: punts d'encontre**

17 ARXIUS:

24 MONOGRÀFIC:
La informatització dels Arxius

39 Quan la literatura retroba...

40 **DESCOBRIR ARXIUS I BIBLIOTEQUES:**

48 **CONVERSES MEMORABLES** amb Amparo Pérez

53 BIBLIÒFILS

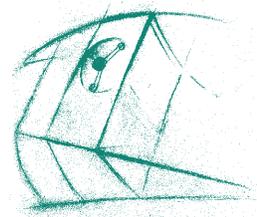
54 A-B-C

43 **BIBLIOTEQUES/ARXIUS.COM**

62 B/N IBLIO- OTÍCIES

66 NOVES PUBLICACIONS

70 **AGENDA:**

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA I EDUCACIÓ
DIRECCIÓ GENERAL DEL LLIBRE, ARXIUS I BIBLIOTEQUES

Conseller de Cultura i Educació
Manuel Tarancón Fandos

Director General del Llibre, Arxius i Biblioteques
José Luis Villacañas Berlanga

Director
Francesc Torres Faus

Coordinació

Lourdes Toledo Lorente

Documentació i Redacció Mª Carmen Vedreño Alba, Pura Navarro Campos, Ignacio Latorre Zacarés, Francisca Cerdá Vara, Noemi Galán Serrano i Nicolàs Bas. **Col·laboradors/es** Josep M. T. Grau i Pujol, Vicent Gil, Alfonso Díaz, Ferran Agelet, Anna Magrinyà (Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya), Reyes Pro Jiménez, Mª Angeles Martínez Micó, Rosa Díaz Salvador, Rosario Hidalgo Solera, Manuel Vicent Balaguer, Isabel Marquina, Consol Requena, Mª José Gimeno, Equip de bibliotecaris de la Biblioteca Municipal de Paterna, Geneviève Dreyfus-Armand, Eloísa García, Silvia Ponzoda, Carmen Cano, Loreto Pérez, Elvira Manrique, Antoni Paricio, Beatriz López Gómez Senent, Germán Ramírez Aledón.

Fotografia Fotografies del Fons Gràfic de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques i Fotografies cedides pels organismes i les persones que han col·laborat en el present número.

Secretaria

Carmen Morales, Patrícia Esteban

Administració

Manuel Genés, Ignacio Collado

Disseny i Maquetació

Pentagraf Impresores. Alicia Bonillo

Impressió

Pentagraf Impresores

Correcció lingüística de la Redacció

Distribució Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques

ISSN: 1578-3049

Dipòsit Legal: V-2209-2001

De la present edició: Generalitat Valenciana
Conselleria de Cultura i Educació
Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques
Avda. Campanar, 32- 46015 València
www.cult.gva.es/dglab

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA I EDUCACIÓ
DIRECCIÓ GENERAL DEL LLIBRE, ARXIUS I BIBLIOTEQUES

Revista d'Arxius i Biblioteques
COMPACTUS

COMPACTUS no es fa responsable de les opinions expressades en els articles escrits pels col·laboradors i que apareixen en la publicació.

PROGRAMA DE INFORMATIZACIÓN COMÚN DE LAS BIBLIOTECAS VALENCIANAS

<http://xlpv.cult.gva.es/>

Ignacio Latorre Zacarés
Francisca Cerdá Vara
Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas

tecaría estuvieran los registros bibliográficos. El procedimiento de fusión de catálogos debía asegurar la identificación máxima posible de ejemplares duplicados en las bibliotecas que se incorporaran, sin eliminar registros que pudieran ser diferentes.

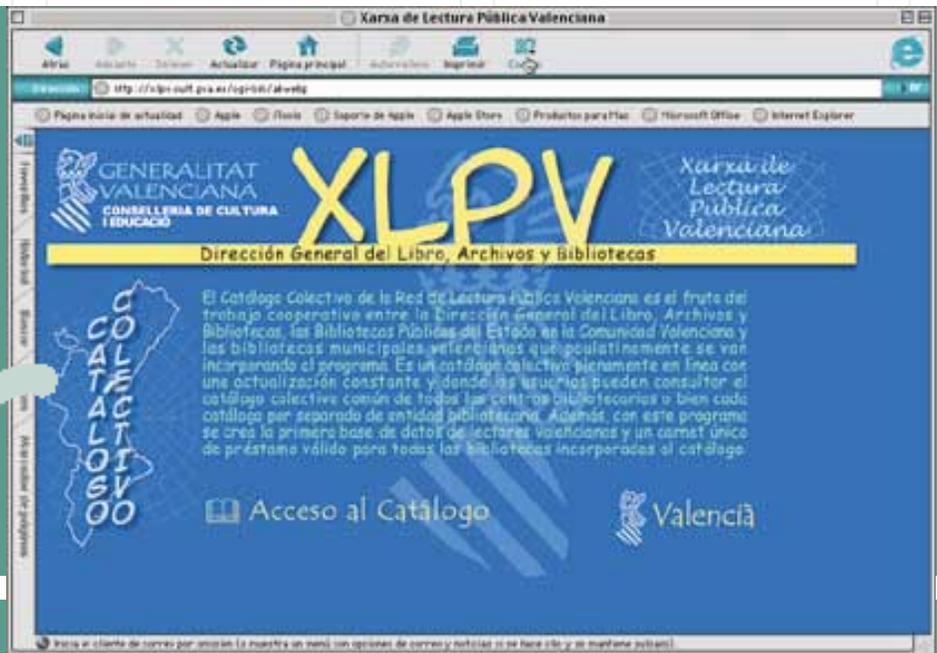
El Catálogo Colectivo debería facilitar al máximo el trabajo de catalogación mediante la implantación de un sistema cooperativo de catalogación y la posibilidad de importar registros de otras bases de datos. El fin último era conseguir el viejo anhelo profesional de que un libro sólo fuera catalogado una vez en la red y que el resto de bibliotecarios pudiera

a la informatización de bibliotecas públicas en la Comunidad Valenciana era muy diversa. En principio, podríamos agrupar la casuística en cuatro grandes apartados:

Un número aún significativo de bibliotecas de poblaciones importantes carecía de catálogo informatizado de sus fondos (Castelló de la Plana, Ontinyent, Calp, Altea, Cocentaina, etc.). En poblaciones de carácter mediano y pequeño se incrementaban aún más los porcentajes de bibliotecas o agencias de lectura sin informatizar.

Otras bibliotecas municipales poseían paquetes de gestión bibliotecaria (Biblio

ARTICLE

Página de acceso al Catálogo Colectivo.

(Generalitat Valenciana)

El Catálogo Colectivo de la Xarxa de Lectura Pública Valenciana es un programa de la Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas de la Conselleria de Cultura y Educación de la Generalitat Valenciana, que cuenta con el soporte del Servicio de Informática de la propia Conselleria y que surge a partir del análisis de la necesidad de dotar al conjunto de bibliotecas públicas valencianas de un programa de gestión bibliotecaria común que permitiera la consecución de una serie de objetivos que relacionamos a continuación:

El Catálogo Colectivo debía permitir la conexión entre los catálogos ya existentes de las bibliotecas valencianas y dar una visión global del acervo bibliográfico de nuestros centros de lectura.

La consecución de este Catálogo Colectivo debía partir del trabajo de catalogación ya realizado por los profesionales, fusionando previamente los catálogos preexistentes, sin importar en qué programa de gestión biblio-

incorporarlo a sus catálogos añadiendo simplemente la localización del ejemplar.

Otra prestación que debía cumplir el Programa de Informatización Común era la implantación de una base común de usuarios de bibliotecas públicas valencianas que garantizara al ciudadano poder utilizar los servicios de préstamo de diferentes bibliotecas con un mismo carnet de biblioteca.

El Catálogo Colectivo, para conseguir sus objetivos, necesitaba tener su base en un programa de gestión integral de bibliotecas que permitiera informatizar todas las esferas de trabajo en bibliotecas públicas: catalogación, préstamo, lectores, circulación, publicaciones periódicas y tareas diversas (tejelado, expedición de carnets, expedición de cartas de préstamo, estadísticas, etc.).

Por último, otro objetivo a cumplir era la salida a consulta pública por Internet de los catálogos de bibliotecas que se fueran incorporando al programa.

La realidad de la que se partía, en cuanto

3000, BJ Biblios, Absys, etc.) de empresas ya establecidas en el mercado bibliotecario, mediante los cuales habían ya informatizado una parte significativa de sus fondos, aunque no actuaban con módulos de catalogación cooperativa y su base de datos de registros bibliográficos no era consultable en Internet.

Otras bibliotecas soportaban sus catálogos por medio de aplicaciones informáticas de herramientas básicas tipo ACCESS o DBASE, realizadas *ex profeso* para sus centros de lectura, sin que estas aplicaciones contemplaran estándares bibliotecarios de intercambio de información como el Formato Marc.

Finalmente, las bibliotecas públicas del estado en la Comunidad Valenciana (Alacant, Castelló, València y Orihuela) trabajaban con el mismo programa de gestión bibliotecaria que el resto de las bibliotecas públicas del estado (Absys) y sus catálogos se podían consultar en Internet. Aunque estas últimas bibliotecas importaban

en la catalogación registros de la base de datos REBECA, no actuaban en un único catálogo común que les permitiera no repetir catalogaciones. Además, hasta este momento únicamente la Biblioteca Pública de Valencia participaba en el proyecto REBECA enviando de forma periódica los documentos nuevos que catalogaban, mientras que a partir de ahora, con el catálogo colectivo, toda la Red de Lectura Pública Valenciana pasa a integrarse en REBECA.

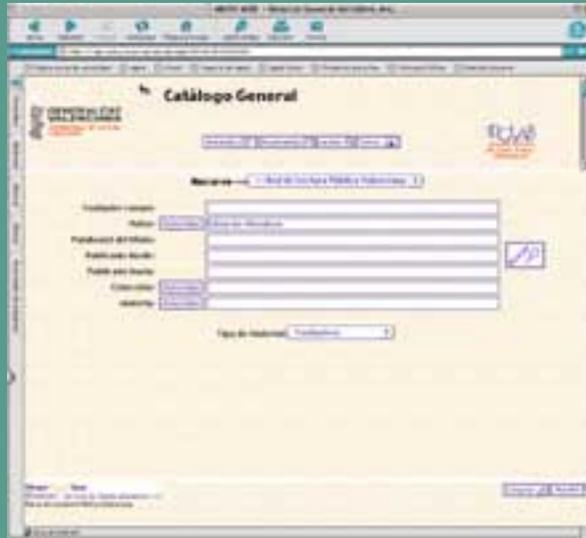
Los objetivos establecidos y la realidad del panorama de la informatización de las

Colectivo en línea requiere una infraestructura de hardware y software centralizada y potente que soporte los requerimientos de unos centros de trabajo en continua actividad y con permanente actualización de sus fondos, lectores, estadísticas, etc. A su vez, para la conexión de cada centro de lectura al equipo central se necesita también una buena infraestructura de telecomunicaciones, ya sea por líneas punto a punto o bien por bandas anchas de conexión vía Internet, y por supuesto, un equipamiento de hardware adecuado.

El catálogo colectivo en línea también acaba con el tradicional aislamiento del

REBECA, Biblioteca Nacional, Biblioteca de Castilla-León, Library of Congress).

El Catálogo Colectivo de la Red de Lectura Pública Valenciana queda consultable para el usuario vía WEB, bien para realizar una búsqueda en todo el catálogo colectivo en sí o simplemente utilizar la opción de un menú desplegable que le lleva a la consulta individualizada de cada catálogo de biblioteca. Además, también permite acotar la búsqueda sobre un determinado tipo de material (libros, revistas, vídeos, CD y cassetes, CD-ROM y disquetes). La consulta nos aclara también dónde podemos localizar ese documento:

Ficha de búsqueda del Catálogo General.

Ejemplo del resultado de la búsqueda.

bibliotecas valencianas sólo podían ser abordados mediante la solución de un catálogo colectivo plenamente en línea que permitiera la fusión de los catálogos preexistentes, la captura fluida de registros de la base de datos común, la conexión con otros catálogos vía protocolo Z39.50 y la actualización continua de la base de datos de lectores. A su vez, el programa debía poseer la suficiente versatilidad para crear subcatálogos virtuales por cada centro bibliotecario, de forma que los registros bibliográficos también se pudieran consultar individualizadamente por biblioteca, así como permitir la consulta simultánea de los fondos de todas las bibliotecas de un mismo municipio e, incluso, de una comarca.

El estado actual de las telecomunicaciones posibilita contemplar como factibles estos proyectos que permiten trabajar conjuntamente a bibliotecas de diferentes instituciones y que se encuentran a muchos kilómetros de distancia. El Catálogo

profesional, que desde ahora pasa a formar parte de un equipo de trabajo, y a su vez exige un esfuerzo de homogeneización a la hora de aplicar las normas de catalogación y clasificación. En las reuniones iniciales de bibliotecas que se incorporaban a la primera fase del Programa de Informatización Común, los profesionales fijaron unas pautas comunes a la hora de la aplicación de las normas de catalogación y clasificación y también se adoptaron unas mismas normas de clasificación para los materiales especiales (Clasificación de la *Discothèque Centrale de Paris* para documentos sonoros). De este modo, los bibliotecarios se van a beneficiar de un trabajo de catalogación cooperativa al trabajar con una base de datos bibliográfica plenamente en línea que, a su vez, está vinculada a la base de datos unificada de autoridades. Y, además, también pueden capturar registros de otros catálogos de manera cómoda y rápida a través de las conexiones vía protocolo Z39.50 que se han habilitado (Biblioteca Valenciana,

biblioteca y sala, además de ofrecernos la signatura topográfica y decimos si el ejemplar está disponible para ser prestado.

Independientemente del catálogo común de registros bibliográficos, se ha creado también una base de datos de lectores o usuarios de bibliotecas que utilizan los servicios de préstamo. Esta base de datos común de lectores ha posibilitado la implantación de un carnet único de biblioteca válido para todos los centros que se han ido incorporando al proyecto. Una reclamación tradicional del usuario que finalmente se ha podido atender, a través de este programa. A su vez, la base de datos común de usuarios ha comportado la adopción de unas pautas de gestión y política del préstamo que también se consensuaron en reuniones de técnicos. Los usuarios tienen acceso desde el opac web a su ficha de lector donde pueden consultar si sus datos están bien introducidos y conocer todos aquellos documentos que tiene prestados o reservados en ese momento, especificando la fecha en

que se efectuó el préstamo y cuándo deben devolverlo, así como si están sancionados y hasta cuándo dura esta sanción, e incluso, permite renovar los préstamos. Para acceder a esta ficha personal es necesario conocer el código de lector y el password, que se asigna inicialmente cuando se da de alta un lector, y que puede ser modificado por el propio usuario desde el opac web.

El Programa de Informatización Común de las Bibliotecas Valencianas, utiliza el paquete de gestión bibliotecaria Absys, que incluye los módulos de catálogo, lectores, circulación, series, adquisiciones, mantenimiento y administración. El Catálogo Colectivo de la Red de Lectura Pública Valenciana inició su andadura el 18 de septiembre de 2001 con la fusión de 451.829 ejemplares (libros, vídeos, CD-ROMS, publicaciones periódicas, etc.) pertenecientes a las siguientes bibliotecas: *cuadro explicativo 1

Al día siguiente de la fusión, las bibliotecas incorporadas al proyecto ya pudieron trabajar con normalidad y realizar catalogaciones, transacciones de préstamo, etc.

Entre octubre y diciembre de 2001 se incorporan al Catálogo Colectivo las bibliotecas de Moncada, Calp, Altea, Almoradí y Cocentaina que no disponían de catálogo informatizado de la biblioteca. Posteriormente, en diciembre se han fusionado los catálogos de las redes

lplanet. Al frente de estos equipos se encuentra el Servicio de Informática de la Conselleria de Cultura y Educación que ha diseñado toda la arquitectura informática del programa y que garantizan el buen funcionamiento técnico de la red, además de asesorar a los informáticos de las entidades locales que se integran en el proyecto. Las bibliotecas que trabajan con la opción absys cliente cuentan con una conexión punto a punto con el servidor central, mientras que los que trabajan vía web simplemente necesitan una conexión a internet a través de líneas de banda ancha. Los primeros requieren instalar un software cliente en todos los

servidor WEB, etc.), así como un servicio de mantenimiento de las herramientas informáticas centrales. También desde la Dirección General se canalizan todas las incidencias en torno al programa, solventándose por los mismos técnicos o bien trasladando la incidencia a la empresa propietaria del programa (Baratz). Por su parte, a los ayuntamientos se les pide la infraestructura adecuada de hardware y las conexiones telemáticas necesarias para trabajar con los servidores centrales. Debido a que se establece un modo cooperativo de trabajo, también está previsto ofertar la

	Documentos	Ejemplares
BPE Valencia	116.486	130.724
BPE Castelló	75.788	92.543
BPE Alacant	71.624	80.228
BPE Orihuela	59.172	68.686
Red Bibliotecaria Municipal de Benidorm	22.381	BPM Central: 25.332 BPM Raco de l'Oix: 305 BPM Foietes: 529 Total Benidorm: 26166
Red Bibliotecaria Municipal de Villena	35.887	BPM Miguel Hernández: 40.197 BPM La Paz: 11.621 BPM San Francisco: 1428 Total Villena: 53.246
Red Bibliotecaria Municipal de Ontinyent	0	BPM Central: 0 BPM Gomis: 0
TOTAL	381.338	451.593

BIBLIOTECA	Nº EJEMPLARES
BPM Altea	BPM Altea: 18476 BPM Altea Zona Nord: 3208 Total Altea: 21684
BPM Almoradí	
BPM Altea	
BPM Calp	
BPM Cocentaina	
BPM Ibi	BPM Ibi: 10663
BPM Torrent	BPM Torrent 1: 29143 BPM Torrent 2: 699 BPM Torrent 3: 329 Total Torrent: 30171
BPM Quart de Poblet	BPM Quart Poblet: 2932 ALV Quart Poblet: 4112 AMS Quart Poblet: 3374 Total Quart de Poblet: 16418
BPM Manises	BPM Manises: 19092 AL Manises El Carmen/Socusa: 3873 AL Manises San Francisco: 3653 Total Manises: 26618
BPM Liria	BPM Liria: 24797 AL Liria: 817 Total Liria: 25614
BPM Moncada	
TOTAL EJEMPLARES	131.363

CATÁLOGO COLECTIVO TOTAL TRAS LA SEGUNDA FUSIÓN

- DOCUMENTOS: 349.638
- EJEMPLARES: 596.190

*Cuadro explicativo 1

*Cuadro explicativo 2

bibliotecarias municipales de Torrent, Llíria, Manises, Ibi y Quart de Poblet con los siguientes resultados: *cuadro explicativo 2

Así a fecha de diciembre de 2001 se han incorporado ya 30 bibliotecas de 18 municipios al Catálogo Colectivo de la Red de Lectura Pública Valenciana, generando una base de datos de 596.190 ejemplares y 349.638 documentos. Esta base de datos será sometida a un proceso de depuración intenso durante los próximos años, ya que la fusión de catálogos no puede obviar siempre en su totalidad el problema de los duplicados o de los libros fusionados con deficiencias de catalogación.

En el programa caben diferentes arquitecturas informáticas de trabajo, aunque todas ellas basadas en un modo centralizado de trabajo contra los servidores (servidor de bases de datos y servidor WEB en plataformas Sun Solaris) ubicados en las dependencias de la Conselleria de Cultura y Educación. Este equipo central alberga el programa Absys, el gestor de base de datos Oracle y el programa web

ordenadores de trabajo y estar dados de alta como usuarios del sistema, mientras los segundos acceden a través de una página web para lo cual sólo necesitan ser usuarios del sistema. En todos los casos, los distintos elementos de hardware (ordenadores, impresoras, etc.) deben estar interconectados mediante una red de área local y contar con una única salida hacia la línea de conexión con el servidor o con internet. Las conexiones telemáticas son vitales para el buen funcionamiento de este proyecto y deben ser lo más potentes posibles. Además, cada biblioteca debe disponer de una dotación mínima de hardware (PC Pentium III o superior, impresora láser o de chorro de tinta, lector óptico).

En el programa, la Conselleria de Cultura y Educación, a través de la Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas, costea la adquisición del programa de gestión bibliotecaria Absys, su mantenimiento, los equipos centrales de trabajo (servidor de base de datos,

integración a la red sólo a aquellas bibliotecas públicas donde exista personal bibliotecario especializado. La Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas ha establecido también una línea de ayudas a la informatización para subvencionar parcialmente el coste de la adquisición del equipo informático por parte de las entidades locales. El programa se encuentra en un estado constante de actualización con la entrada y la fusión de nuevas bibliotecas y el perfeccionamiento de las herramientas de trabajo (implantación de nuevos módulos de trabajo en el web prof, inclusión de base de datos de catalogaciones analíticas de revistas para su consulta, etc.). Durante los próximos cuatro años se irán incorporando en la medida de sus posibilidades aquellas bibliotecas municipales que así lo soliciten y que cuenten con los mínimos imprescindibles para poder trabajar con normalidad en el programa descrito en este artículo.

Para encontrarnos con los orígenes del sistema público municipal de bibliotecas en Elda, tendríamos que remontarnos al año 1952, cuando por iniciativa popular se forma un patronato que promueve la creación de una biblioteca pública para cubrir las necesidades de la población eldense en sus aspectos formativos e informativos.

Actualmente, la realidad social de Elda dista mucho de la de hace 50 años y de igual manera ha evolucionado nuestro sistema bibliotecario, adaptándose éste a las necesidades tanto técnicas como sociales de la población. La red de bibliotecas públicas municipales de Elda está compuesta pues en estos momentos por 3 bibliotecas y una agencia de lectura.

Al margen de los datos técnicos, nuestro trabajo y experiencia profesional nos han llevado a especializar cada una de las bibliotecas, intentando de este modo dar un servicio en profundidad, según la demanda de los usuarios.

Ubicada en el edificio de la Casa de Cultura, encontramos la biblioteca central, en ella se sitúan el fondo local y los servicios técnicos y administrativos de la red. Aquí podemos encontrar dos salas de lectura y un fondo especializado de biblioteca técnica y de estudios, así como el servicio de hemeroteca y publicaciones oficiales. Estas instalaciones cuentan con servicio de Internet gratuito para consultas de usuarios.

Otra de las bibliotecas, la instalada provisionalmente en el colegio Padre Manjón, por ser la más antigua de la ciudad, tiene prevista una reforma inmediata. Este centro conforma la realidad de crecimiento cuantitativo y cualitativo de nuestra red. La colección de esta biblioteca es de carácter general, definiéndose por dar un servicio más completo a escolares y a usuarios no especializados, su fondo es

BIBLIOTECAS PÚBLICAS

REPORTATGES

FITXA TÈCNICA: CASA DE LA CULTURA

Príncipe de Asturias, 40 - 0300 ELDA

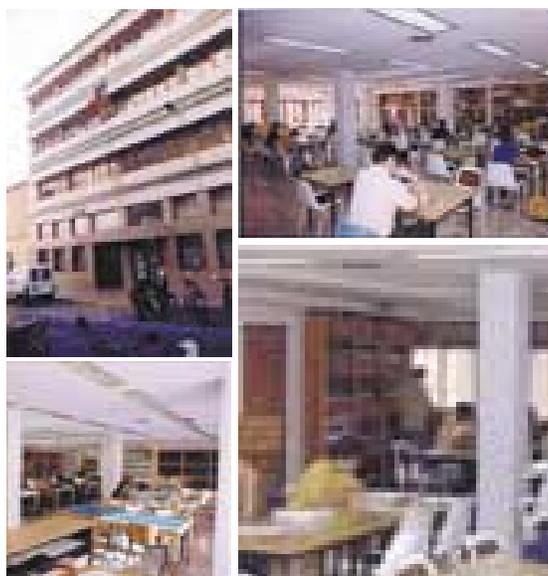
Tel.: 965 38 29 68 Fax: 966 98 06 57

Horario. Sala entresuelo 9:00-13:00 h. y 16,30-20 h.

Sábados de 10-13,30 h. Segunda Planta de 9-21h.

Fondos. 16.163 v. Hemeroteca. Sección Adultos. Sección

Local. Fondo Antiquo. Servicio Internet gratuito.

Fachada y aspecto de la Biblioteca de la Casa de la Cultura de Elda.

especialmente rico en narrativa, poesía, ensayo, teatro y humanidades. Sus instalaciones, en estos momentos, están en fase de remodelación para dar paso en su espacio a las obras de lo que en breve será la gran biblioteca de Elda, con capacidad para cubrir las necesidades de información y estudio de esta comarca.

Siguiendo una política descentralizada y proclive a acercar los servicios municipales a los barrios, desde 1993 ofrece servicio en el populoso barrio de San Francisco de Sales, la biblioteca "José Capilla", creada con un lote fundacional de libros y que en la actualidad su fondo ha crecido hasta estar cercano a los 7.000 títulos de carácter general. El público usuario de esta biblioteca es variado, aunque con predominio de los escolares y estudiantes.

El cuarto espacio bibliotecario con el que cuenta Elda está situado en un lugar privilegiado, como un parque, y aunque su categoría es de agencia de lectura, su fondo está especializado en Infantil y Juvenil albergando una colección cercana a los 10.000 títulos de esta especialidad. Lo que convierte a esta biblioteca en una de las más completas de la Comunidad Valenciana. El personal que la atiende tiene una especial sensibilidad con sus usuarios y realizan una verdadera labor de captación de lectores y de promoción bibliotecaria.

Hemos tratado, a grandes rasgos, sobre las instalaciones y dependencias de la red pública de bibliotecas en Elda, pero lo verdaderamente importante, es la labor de difusión del servicio, así como las campañas de animación lectora y formación de usuarios, que venimos realizando a lo largo del año y ya durante muchos ejercicios.

Elda, como ciudad industrial que ha sufrido un rápido desarrollo, ha tenido que ir incorporando hábitos sociales a su quehacer

diario y entre ellos uno de los más importantes, es la lectura y el estudio. El alto porcentaje de población que hoy utiliza los servicios bibliotecarios en nuestra ciudad, es en gran medida resultado de las continuas campañas formativas que venimos realizando desde hace más de quince años. Nuestro calendario de trabajo apenas tiene fechas libres de actividades, sólo las imprescindibles para acabar una campaña y empezar con otra. Son conocidas y demandadas las jornadas dedicadas al libro y a la narración que organizamos durante la primavera, y que empezaron siendo la semana del libro para convertirse en lo que actualmente son cinco semanas continuas, repletas de actividades encaminadas a difundir la lectura entre todos los sectores de población. Las actividades son múltiples: visitas a la biblioteca, hora del cuento, narración oral, lectura grupal, clubes de narración, seminarios de literatura, encuentros con el autor, formación de usuarios, préstamos colectivos, extensión bibliotecaria, exposición de libros, etc.

Actualmente, consolidadas las actividades de animación lectora entre los niños y jóvenes, nuestro objetivo es la población adulta y para ello estamos trabajando en la apertura de distintos puntos de préstamo de libros en dependencias cercanas y utilizadas por la población mayor. También continuamos con la práctica de la feria del libro de ocasión, algo que forma parte ya del paisaje eldense en las fechas primaverales. Del mismo modo, han tenido una gran aceptación las sesiones nocturnas de narración oral situadas en sitios estratégicos de la población y las cuales van al encuentro del público.

Otro de los proyectos en el que trabajamos es en el acercamiento de la biblioteca a la realidad social de los barrios y en la colaboración con las organizaciones y colectivos sociales que los forman. De ellos nos llegan numerosas demandas de servicio, así como de extensiones

bibliotecarias y asesoramiento profesional a los colectivos de la enseñanza como a centros sociales.

Por otra parte, en ningún momento olvidamos la relación con entidades y bibliotecas de otras ciudades, estamos en contacto constante con las actividades en torno al libro que vienen organizándose desde distintos estamentos, ésto nos aporta un componente evaluador sobre nuestras acciones y sus resultados, permitiéndonos intercambiar experiencias con todos aquellos que tienen algo que decir en el campo de promoción bibliotecaria y su vanguardia.

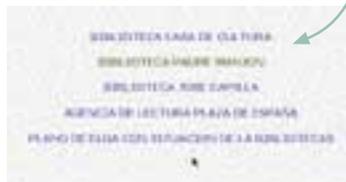
Con todo lo expuesto, concluiremos haciendo una valoración positiva, aunque no totalmente satisfactoria de nuestra labor, ya que la perfección es casi imposible y nuestras metas, muy altas. No obstante, el futuro de la red de bibliotecas de Elda lo intuimos bastante bien encaminado, pues creemos que se va cumpliendo con las necesidades de los usuarios y una buena muestra de ello es la remodelación de las instalaciones y los servicios, así como su ampliación.

Por otro lado, hay cada vez más colectivos ciudadanos, así como particulares, que demandan nuestro servicio, en este sentido habría que resaltar el incremento de consultas bibliográficas atendidas sobre temas específicos, tales como: historia local o aspectos empresariales.

Asimismo, se contempla la posibilidad de crear y atender salas de estudio que permitirían descongestionar las ya saturadas instalaciones con las que contamos, de modo que en un futuro inmediato se vea mejorado, en cantidad y comodidad para el usuario, el servicio final que éste viene demandando.

Consuelo Poveda,

Directora de la Biblioteca, responsable del servei de biblioteques

Página web de Elda donde aparece un amplio resumen de todas las bibliotecas públicas municipales de Elda. <http://www.dip-alicante.es/elda/cultura/biblioteca>

FITXA TÈCNICA: BIBLIOTECA PADRE MAJÓN

Padre Majón, 12-14 - 03600 ELDA.
Teléfono. 965 38 17 15
Horario. 7'15 a 21h.
Sábados cerrado.
Fondos. 5.723 v.
Sección adultos e Infantil-Juvenil.

FITXA TÈCNICA: BIBLIOTECA JOSÉ CAPILLA

Antillas s/n. - 03600 Elda.
Barrio San Francisco de Sales.
Teléfono. 96 539 15 14.
Horario. 16'30 a 20 h. Sábados cerrado.
Fondos bibliográficos: 6.618 v.
Sección Adultos e Infantil-Juvenil

FITXA TÈCNICA: AGENCIA DE LECTURA PLAZA DE ESPAÑA

Avda. Alfonso XIII, s/n
Barrio Las Trescientas
Teléfono. 965 39 15 14
Horario. 16'30 a 20 h.
Fondo bibliográfico: 9.451 v.
Sección especializada Infantil-Juvenil.

LA BIBLIOTECA MUNICIPAL
D'ALCOI ADQUIREIX UN
LLIBRE DE LUIS FULLANA

*L'Enseyança de la Llengua
Valenciana*

*Match, L'illustration, À la page,
Le Miroir i Regards*

*Diccionari etimològic
francés de 25 volums*

LA BIBLIOTECA VALENCIANA
REP DOCUMENTS DE L'ARXIU
PERSONAL DE MANUEL
RODRÍGUEZ OLAZÁBAL

FONS ACTUALS: DONACIONS i ADQUISICIONS

*Junta Perma-
nente de Historia de la Lengua
Española.*

EL CATEDRÀTIC DE FILOSOFIA
LAUREANO ROBLES HA FET
LLIURAMET DELS SEUS FONS
FILOSÒFICS, 7.000 VOLUMS,
A LA BIBLIOTECA VALEN-
CIANA

Revue de Linguistique Romane.

*Diccionario de
la construcción y régimen de
la lengua castellana*

EL DEPARTAMENT DE FONS
GRÀFICS DE LA BIBLIOTECA
VALENCIANA COMPTA DES
DE NOVEMBRE AMB L'ARXIU
FOTOGràFIC I
HEMEROGRÀFIC DE JOSEP
VILAMOSÀ

GERMÀ COLON DÓNA A LA
UNIVERSITAT JAUME I LA
SEUA BIBLIOTECA DE MÉS DE
20.000 VOLUMS

LA SECCIÓ D'ÀUDIOVISUALS DE LA BIBLIOTECA MUNICIPAL DE VILA-REAL HA INCORPORAT RECENTMENT 100 DVD DOCUMENTALS SOBRE DIVERSOS TEMES

L'ARXIU DE LA FUNDACIÓN RESIDENCIA DE ESTUDIANTES INCORPORA ALS SEUS FONS ELS DOCUMENTS DE L'EXILI MEXICÀ DEL POETA MANUEL ALTOLAGUIRRE I DE QUI FORA LA SEUA ESPOSA, CONCHA MÉNDEZ

*Fundación
Residencia de Estudiantes*

*Manuel Altolaguirre
i Concha Méndez. Poetas e
impresores,*

EL ARCHIVO HISTÓRICO PROVINCIAL DE MURCIA RECIBE TODA LA DOCUMENTACIÓN DE LOS COMERCIANTES DESDE FINALES DEL SIGLO XIX

LA MANCOMUNITAT DE MUNICIPIS DE LA SAFOR MICROFILMARÀ I DURÀ A GANDIA EL MONUMENTAL ARXIU DELS BORJA

*l'Archivo
Histórico Nacional,*

Fons

Diplomatori Borja.

UN ACORD AMB EL
CONSELL PERMETRÀ
MICROFILMAR ELS
DOCUMENTS DE L'ARXIU
HISTÒRIC D'ALMENARA

RECUPERATS 200
PERGAMINS DE GRAN
VALOR ROBATS ARA FA 40
ANYS DEL PALAU VALENCIÀ
PROPIETAT DEL MARQUÉS
DE CERDANYOLA

Rastro

(Association des anciens
volontaires en Espagne
républicaine et Amis des
combattants en Espagne
républicaine), dels Archives de
France, del Conseil international
des archives, del CNRS, Centre
National pour la Recherche
Scientifique, i del Secrétariat
d'État aux anciens Combattants
i de la BDIC.

Musée
d'histoire contemporaine, a
L'Hôtel national des Invalides

LA BIBLIOTHÈQUE DE
DOCUMENTATION
INTERNATIONALE
CONTEMPORAINE DE
BENVINGUDA A UN NOU
FONS «Brigades interna-
tionales, ACER/AVER» SOBRE
ELS COMBATENTS
FRANCESOS

La Bibliothèque de
documentation internationale
contemporaine

LA UNIVERSITAT
AUTÒNOMA DE
BARCELONA POSA EN
MARXA UN PROJECTE PER
REUNIR VIRTUALMENT ELS
PAPERS CATALANS
DISPERSOS EN ARXIUS
ESPANYOLS

Fundación
Francisco Franco

Francisco Franco
y su tiempo

Fons

"papeles de Franco"

Fundación

entierro de Durruti

España al día

Euskadi en Cataluña, Ejército
del Este, Homenaje a Madrid,

Una Biblioteca es un lugar mágico. En sus silenciosas paredes, descansan en estantes perfectamente organizados, volúmenes y volúmenes de obras que contienen el mensaje cultural más importante de la Humanidad.

Milagrosamente, a través de cada libro allí depositado, podemos entablar un diálogo privado, personal y único con el autor que lo escribió hace pocos años o varios siglos. Ese es el prodigio de la Literatura.

Mi afición a la lectura se despertó muy pronto gracias a mis padres y a mi abuelo, gran lector, que me abrió el camino de los libros de su pequeña Biblioteca pública que conocí y de la cual guardo un recuerdo imborrable.

Eran los años fríos y oscuros de la posguerra. Yo vivía en León mi adolescencia y me acercaba cada tarde a la Biblioteca de Azcárate que estaba y está, al lado de la Catedral. Allí me puse en contacto directo con las grandes obras literarias del mundo, siguiendo los consejos de su Director, un hombre cultísimo. Desde entonces la lectura se convirtió en la principal de mis aficiones. La lectura me transportaba a mundos fantásticos, me invitaba a conocer personajes extraordinarios, situaciones insólitas que exaltaban mi imaginación. En aquella Biblioteca de mis años de Bachillerato, creció en mí, junto a la pasión de leer, el deseo de escribir.

La creación y el mantenimiento de una Biblioteca Pública es el mejor regalo que puede hacerse a una Comunidad. Porque supone el enriquecimiento cultural de los hombres y mujeres, niños, jóvenes, y viejos que componen esa Comunidad.

Frecuentar la Biblioteca y cuidar los libros es una obligación de todos. Creedme si os digo que tener cerca una Biblioteca es tener al alcance de la mano el mayor de todos los lujos. El lujo de la cultura.

Josefina Aldecoa

PUNTS

D'ENCONTRE

EUREKA

El I Congreso de Historia Comarcal Requena-Utiel, una comarca fronteriza.

En el 150 aniversario de su incorporación a Valencia, Requena abordó la habilitación definitiva del archivo de la ciudad y reclamó la necesidad de poner en valor los recursos culturales y patrimoniales de la comarca.

El pasado mes de septiembre los investigadores asistentes al congreso coincidieron en reivindicar reformas en la biblioteca pública municipal de Requena y solucionar los actuales problemas de espacio. Igualmente, hicieron una llamada a la población en general con la finalidad de que pongan a disposición de la investigación los documentos familiares que conserven, atendiendo al valor insustituible de muchos archivos, tal como destacó el presidente del Centro de Estudios Requenenses, Fermín Pardo, quien confirmó también la continuidad de este congreso en próximos años.

El encuentro, que se celebró en diferentes sesiones en Venta del Moro, Caudete de las Fuentes y Requena, reunió alrededor de 40 participantes-ponentes que presentaron cerca de 60 trabajos.

Respecto al archivo histórico municipal de Requena, los investigadores asistentes subrayaron las dificultades de acceso, su deficiente ubicación en la casa reconstruida de Santa Teresa, y señalaron la necesidad de terminar la catalogación del archivo, así como la microfilmación de los documentos.

Durante el congreso, el historiador utielano José Alaban Montoya, donó al Archivo Municipal de Venta del Moro, recientemente intervenido por la Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas, un catastro de expropiaciones sobre la construcción de la inconclusa línea férrea Utiel-Baeza.

Panorámica del pueblo de Requena.

UN PUEBLO DE LIBROS ABRIRÁ SUS PUERTAS A TODO EL MUNDO EN REQUENA PARA ACERCARSE A LA INDUSTRIA Y AL ARTE DEL LIBRO

REQUENA Pueblo de libros

Información: Tel.: 96 230 60 18

RED TOURIST INFO Comunitat Valenciana

http:// www.pueblodelibros.com

E-mail. infor@pueblodelibros.com

REQUENA Pueblo de Libros es una iniciativa pionera en el Estado Español de turismo cultural basada en el atractivo histórico, artístico y monumental del casco urbano de la capital de la Comarca Requena-Utiel. Se trata de un proyecto que ofrece una densa oferta de actividades lúdicas, didácticas y comerciales relacionadas con el mundo del libro.

PUEBLO DE LIBROS será una oportunidad para visitar diferentes librerías especializadas en libro de ocasión y novedades, así como para contemplar el trabajo realizado en los talleres de confección de papel artesano, de impresión, de encuadernación y de

restauración en papel. En Requena se podrán visitar exposiciones –temporales y permanentes- sobre la historia del papel, del libro, del grabado o de los hitos más importantes de la historia del libro valenciano. Pero no sólo de un tiempo anterior, sino que las muestras albergarán componentes de la industria editorial moderna, desde el diseño y maquetación más actuales hasta la edición en soporte digital.

Página web pueblodelibros.com.

La monumentalidad del barrio de la Villa, declarado Conjunto Histórico Artístico Nacional y la historia bibliotecaria requenense, que arranca del siglo XIV, con la fundación de la Biblioteca del Convento del Carme, ofrecen un escenario privilegiado para haber sido elegida Pueblo de Libros. De hecho, la primera Biblioteca Popular de Requena data de 1870. Además, esta localidad cuenta con un prestigioso centro bibliotecario, la Biblioteca de la Fundación Lucio Gil de Fagoaga, especializada en *filosofía, psicología, derecho e idiomas*.

REQUENA Pueblo de Libros es una iniciativa de tres Consellerías de la Generalitat Valenciana: Cultura y Educación, Industria y Comercio y la de Obras Públicas, Urbanismo y Transporte, que cuenta con el soporte y la colaboración del Ayuntamiento de Requena y del Gremi de Llibreters. *Pueblo de Libros* es un proyecto que abre sus puertas a todos los libreros, editores, grabadores, y a quienes quieran participar en este encuentro, que acerca al público en general el conocimiento del mundo del libro y todo el arte y la dedicación que lo envuelve. Una oportunidad para acercarse a la industria y la artesanía del libro y conocer al mismo tiempo rincones y edificios bellos, como la iglesia del Salvador y Santa María –declaradas Monumento Nacional-, y el edificio de gótico civil y piedra de sillar del Palacio del Cid.

Fachada del Archivo Municipal de Requena.

EL PRIMER SALÓ VALENCIÀ DEL LLIBRE, CELEBRAT A VALÈNCIA EN NOVEMBRE, VA POSAR A L'ABAST DEL PÚBLIC VORA 9.000 TÍTOLS D'AUTORS I TEMÀTICA VALENCIANA DE 230 EDITORIALS, A MÉS DE NOMBROSES CITES LÚDIQUES I CULTURALS

Saló Valencià del Llibre

El Primer Saló Valencià del Llibre va posar a l'abast del públic la major reunió de llibres d'autors i temàtica valenciana, publicats tant dins com fora del nostre territori. Inaugurat el passat 20 de novembre, efemèride de la primera publicació del Tirant lo Blanc, i al llarg de quinze dies, el Saló va rebre la visita 21.000 persones, de les quals 16.800 van realitzar alguna compra, bé en busca d'una novetat o bé en busca d'aquell llibre que –per falta d'espai en les llibreries, incapaces de emmagatzemar títols antics- no havien trobat fins ara. En total, el nombre de llibres venuts ha estat de 10.977, amb 2.355 títols diferents, destacant els de divulgació i literatura infantil.

El Saló, situat al Centre Cultural de la Beneficència, ofería als seus visitants un passeig de quilòmetre i mig de llibres, distribuïts per gèneres. Una primera gran sala dedicada a les obres de consulta i a la literatura: narrativa, poesia, assaig, teatre, revistes especialitzades i literatura infantil i juvenil, disposats els llibres amb totes les comoditats perquè els més menuts els tinguessen al seu abast. Una segona sala consagrada al coneixement: història, ciències de la comunicació, filosofia, sociologia, art, llibres de viatges, obres de consulta i diccionaris, entre altres, completava el Saló.

A més de poder mirar, trobar i comprar llibres, el Primer Saló Valencià del Llibre

va comptar amb una agenda completa que ofería diàriament actes i cites culturals per a tots els gustos i tots els públics: taules rodones sobre l'assaig, col·loquis sobre la situació de la nostra llengua, lectures poètiques, tallers d'animació a la lectura, "micropresentacions" de llibres, amb la presència dels autors, i la presentació de la versió valenciana del popular *Harry Potter i la pedra filosofal*, llibre més venut en la primera edició del Saló. Igualment, el Saló ha volgut retre homenatge als artistes que omplien els llibres de colors i dibuixos, i que donen una nova vida a les paraules i així, va mostrar paral·lelament als llibres l'exposició *Animalades*, organitzada per l'Associació de Professionals d'Il·lustradors Valencians (APIV), una mostra que reunia un món imaginari d'animals. Un bestiar molt particular que ha donat a conèixer l'aportació de 106 il·lustradors. En total, unes 4.200 persones van participar en les diverses activitats.

1 Saló Valencià del Llibre

Del 20 de novembre al 2 de desembre de 2011. La Beneficència
www.salodellibre.com

El Saló, que pretén convertir-se en una cita anual, va disposar d'un pressupost de 30 milions de pessetes. Organitzat per l'Associació d'Editors del País Valencià, ha comptat amb el patrocini de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques de la Generalitat Valenciana i la col·laboració del Gremi de Llibreters de València i l'Associació Valenciana de Distribuïdors, a més de la participació d'un total de vint entitats valencianes, entre elles totes les universitats valencianes, l'Ajuntament de València, la Diputació de València i Bancaixa.

D'altra banda, El Saló va estar també el punt de reunió de la Junta Directiva de la

Federación de Gremios de Editores de España, que ha triat València com a seu del IV Congreso Nacional de Editores de l'any pròxim.

Presentació del 1er Saló Valencià del llibre.

CONCLUSIONS DE LES VIII JORNADES CATALANES DE DOCUMENTACIÓ CELEBRADES A L'HOSPITALET DE LLOBREGAT EN NOVEMBRE PEL COL·LEGI OFICIAL DE BIBLIOTECARIS-DOCUMENTALISTES DE CATALUNYA

Els documentalistes catalans consideren que els fets de l'11 de setembre poden tenir "conseqüències negatives" quant a la violació de drets bàsics, com és el de la privacitat de les dades. La present advertència forma part d'un document de conclusions elaborat després de reunir-se el col·lectiu el passat mes de novembre en les 8^{enes} Jornades Catalanes de Documentació, una cita bianual que està considerada com la trobada científica periòdica més rellevant que se celebra a Catalunya en l'àmbit de la documentació.

En el marc de l'encontre "Catalunya en la societat de la informació: realitats i reptes", nom de les jornades, celebrades a l'Hospitalet de Llobregat, la presidenta del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, Adela d'Alós-Moner, va advertir, que "les iniciatives legals que s'estan plantejant a diversos països després de l'11 de setembre poden significar a curt termini una retallada del dret universal a la informació que tenen els ciutadans".

Diversos participants a les taules rodones de les Jornades van coincidir en fer aquesta lectura. Una altra de les conclusions destacades del congrés es refereix a l'avantprojecte de Llei de Serveis de la Societat de la Informació i de Comerç Electrònic. Segons els documentalistes catalans, si la llei s'acaba aprovant "pot representar un retrocés important, ja que vol regular internet i el seu ús com si es tractés d'un 'cos estrany' i no d'un element que la impregna".

Les conclusions de les Jornades, que van comptar amb la presència del sociòleg Salvador Cardús, de Manel Sanromà (ISOC), Carlos Obeso (ESADE) i Ramón Pascual (UAB), dels periodistes Antoni Esteve (Lavínia) i Vicent Partal (Vilaweb) i del regidor de Ciutat del Coneixement de l'Ajuntament

de Barcelona, Vladimir de Semir, entre altres, han fet palés també la "necessitat de definir una política clara d'informació", després de constatar la dispersió de recursos que les diferents administracions destinen a la implantació de la societat de la informació a Catalunya. En eixe sentit, els documentalistes reclamen la creació d'una infraestructura racional de comunicacions que tinga present totes les necessitats de la societat.

L'ASSOCIACIÓ DE BIBLIOTECARIS VALENCIANS CELEBRA LA SEUA ASSEMBLEA ANUAL

L'Associació de Bibliotecaris Valencians va celebrar el passat dia 15 de desembre la seua Assemblea General a la Biblioteca Pública Municipal de Carcaixent. D'entre els punts de l'ordre del dia es va aprovar l'acta de la sessió anterior i l'informe econòmic de l'exercici anterior. Igualment, s'hi va presentar el projecte d'activitats per a l'any 2002 i es va donar compte de l'expedient de creació del Col·legi Oficial de Bibliotecaris, Arxivers i Documentalistes de la Comunitat Valenciana i del projecte d'activitats de l'associació per al 2002 en l'àmbit de Bibliotecaris Sense Fronteres. Així mateix, es va procedir a la renovació de la Comissió Executiva que queda formada per; President: Francesc Rodrigo, vicepresident: Ramon Guillem, Secretària: Dolors García, vicesecretari: Francesc Fort, tresorer: Vicent Carbonell, vicetresorera: Pilar Sánchez, secretària de relacions amb altres associacions professionals: Enric Campos, secretària jurídica: Adela Carreras, secretària de relacions internes: Vicente Meneses, secretària Bibliotecaris Sense Fronteres: Assumpció Atero, secretària de formació: Ricardo Fornás, secretària àrea d'Alacant: Vicent Gomis, secretària de premsa i comunicació: Jesús Escorihuela i Xelo Carbonell.

En acabar l'Assemblea es va fer la presentació del CD interactiu que conté les sessions de les Jornades Bibliotecàries *Les biblioteques públiques: serveis i cultura*, celebrades els dies 12 i 13 de desembre de 2000.

LOS EXPERTOS RECLAMAN LA RACIONALIZACIÓN EN LA ADAPTACIÓN DE LAS BIBLIOTECAS A LA INFORMÁTICA

La aplicación de las nuevas tecnologías a archivos y bibliotecas centró el debate del Foro "El libro, las bibliotecas y los archivos en España a comienzos del tercer milenio", organizado por la Sociedad Estatal "España Nuevo Milenio" el pasado mes de noviembre en Santander.

El Foro “El libro, las bibliotecas y los archivos en España a comienzos del tercer milenio” que celebró en Santander la Sociedad Estatal “España Nuevo Milenio” trató aspectos como la tardía informatización de las bibliotecas, la falta de motivación del personal de estas instituciones o el riesgo que conlleva el libro electrónico (e-book) como un rival del tradicional, pero jamás logrará sustituirlo. En este sentido, Agnes Ponsati, directora de la Unidad de Coordinación de Bibliotecas del CSIC, habló de las bibliotecas de investigación en España. Para la directora, la informatización de las bibliotecas ha sido muy tardía y asegura que se podría hablar de la situación actual como de “una asignatura que acabamos de terminar”.

Ponsati también denunció “una carencia legislativa que nos hace sentirnos un tanto huérfanos en cuanto a las bibliotecas de investigación”, así como la falta de capacitación y motivación del personal en muchas de estas instituciones. Sin embargo, la directora realizó una valoración positiva de la evolución de las bibliotecas de investigación en los últimos 20 años, periodo en que se han incrementado y hasta duplicado en algunos casos los metros de bibliotecas de investigación, los puestos de lectura, las suscripciones a revistas, el personal, la inversión del estado y las consultas. Como ejemplo, la biblioteca del CSIC pasó de registrar un millón de visitantes 1994 a 66 millones en el 2000.

Xavier Ajenjo, director de la Biblioteca Menéndez y Pelayo de Santander, habló por su parte de “escasez de presupuestos” en cuanto a la situación actual de las bibliotecas, y denunció la política “inexistente” de conservación de fondos. Ajenjo insistió en que la informatización de las bibliotecas y la digitalización de los fondos es “una solución parcial”, pues permite preservar los contenidos pero no los soportes. Según el director de la Biblioteca, las soluciones para el problema de la conservación pasan por el intercambio de reproducciones y la utilización de papel neutro, aunque “no hay ni una sola fábrica en España que fabrique papel permanente”.

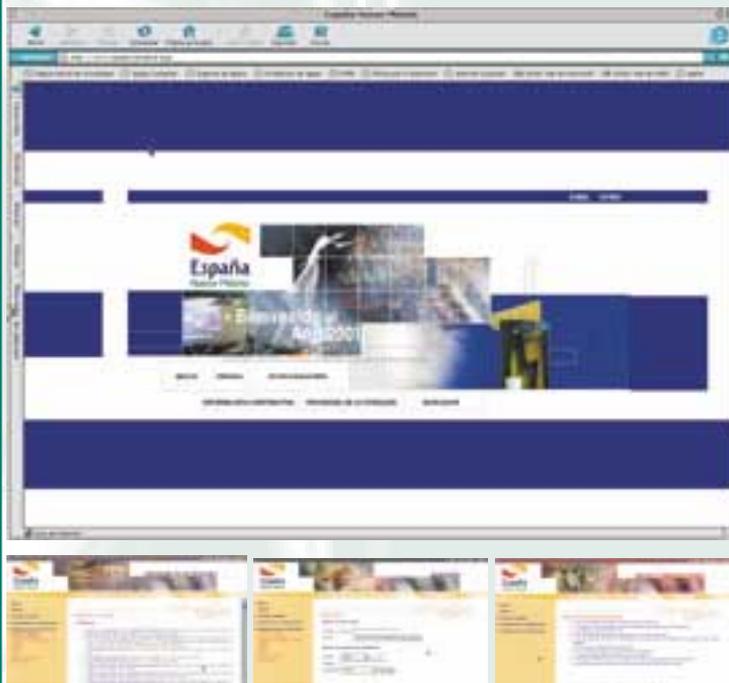
En el foro participaron 40 personas de disciplinas vinculadas al libro, las bibliotecas y los archivos. La Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques estuvo representada por el Director General, José Luis Villacañas.

En cuanto a los archivos, el debate se centró en la proyección social de éstos. En este sentido, los expertos convocados defendieron la licenciatura o el postgrado en archivística e insistieron en la necesidad de crear una licenciatura en archivística o, en todo caso, un programa de estudios de postgrado.

Igualmente, el foro dedicó también tiempo a la relación investigador-documento, la conservación de los fondos o la relación con las nuevas

tecnologías. Tanto Dolores Cabañas, decana de la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad de Alcalá de Henares como Magdalena Cañellas, directora del Archivo General de Indias insistieron en la necesidad de crear departamentos didácticos para mejorar la enseñanza archivística. Por su parte, Agustín González Enciso, director del Departamento de Historia de la Universidad de Navarra, habló sobre la incidencia de los archivos en la formación del historiador, calificando el documento de “imprescindible” en este sentido.

Los expertos han debatido la polémica sobre el acceso más libre o restringido, la necesidad de trabajar con el documento o la copia, o, lo que es lo mismo, el acceso a la documentación o a reproducciones, así como: la creación de una licenciatura o estudios de postgrado en archivística.

Página web donde se presentan las actividades relacionadas con el artículo.
www.espnuevomilenio.org

A

S: punt per punt

CATALOGACIÓ N DEL FONDO RAFAEL ALTAMIRA DEL I.E.S. JORGE JUAN D'ALACANT

Rafael Altamira y
Crevea.

Desde el Servicio de Archivos y Bibliotecas de la Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas, se ha llevado a cabo la catalogación del Archivo Personal de D. Rafael Altamira y Crevea, personaje ilustre de la ciudad de Alacant. Este fondo fue donado al I.E.S. Jorge Juan d'Alacant, donde será ubicado una vez finalizados los trabajos.

Los trabajos de catalogación comenzaron a realizarse en el mismo Instituto en el mes de febrero, para después ser trasladados a las dependencias de la Conselleria donde se finalizó el trabajo el mes de noviembre. Actualmente el fondo se encuentra en proceso de microfilmación y digitalización.

D. Rafael Altamira y Crevea, nacido en Alacant en 1866, después de estudiar su bachillerato en el Instituto Jorge Juan d'Alacant, estudió Derecho en la Universitat de València. Se doctoró en Madrid con la tesis *Historia de la propiedad comunal*. De esta época data su vinculación a la corriente ideológica de Francisco Giner de los Ríos y de la Institución Libre de Enseñanza.

En 1895 fundó y dirigió una publicación periódica titulada "*Revista crítica de historia y literatura españolas, portuguesas e hispanoamericanas*".

En 1897 obtuvo por oposición la cátedra de la Universidad de Oviedo, donde se ganó un gran renombre como historiador, orador y crítico de arte. Allí inició las jornadas de *Extensión Universitaria*, que intentaban acercar la cultura a las masas obreras.

Cuando Altamira proyectó su viaje a América (1909-1910), incluyó en el programa, patrocinado por la Universidad de Oviedo, el dar conferencias de Historia de América y de sus grandes hombres, de Historia de España y de los Problemas Morales y Políticos de España y sus antiguos virreinos y capitanías generales en ese Nuevo Continente. Entre junio de 1909 y marzo de 1910, Altamira visitó Argentina, Uruguay, Chile, Perú, México, Cuba y los Estados Unidos.

Escribió gran cantidad de obras sobre Historia, Crítica de Arte y recuerdos personales, sobresaliendo entre otras: *La enseñanza de la Historia; De historia y arte, Cuestiones Hispanoamericanas; La reforma de los estudios históricos de España; Psicología del pueblo Español, Historia de la civilización española; etc.*

Altamira no es tan solo un gran historiador, con una labor considerable que se inició a la edad de 16 años, sino que además es el maestro por antonomasia. Como Director General de 1º Enseñanza (1911-1913), se reveló como un gran organizador, tanto en el orden pedagógico, como en el administrativo, graduó las actividades escolares y creó la inspección profesional como centro coordinador de la enseñanza primaria. Altamira dedicó gran parte de su esfuerzo a la Universidad de Oviedo, a sus conferencias en América, a numerosos congresos científicos y a la Escuela Práctica de Estudios Jurídicos y Sociales.

Desde 1914 ocupó en la Universidad de Madrid la cátedra de Historia de las Instituciones políticas y civiles de América, común a los doctorados de Derecho y Filosofía y Letras, donde asistían muchos alumnos americanos, hasta el año 1936 en que fue jubilado. Allí fundó Altamira el *Seminario de Historia de América y Contemporánea de España* en el centro de Estudios Históricos. Dos años antes había ingresado en la Real Academia de Ciencias Morales y Políticas.

Ocupó otros cargos como el de Senador por València en 1916. Asimismo, fue nombrado Doctor *Honoris Causa* por diversas universidades europeas y americanas, y en 1919 fue elegido Árbitro en el Tribunal de Litigios Mineros de Marruecos, con el que comienza a formar parte de numerosos cargos de carácter internacional, como es el Consejo de la *Sociedad de Naciones* (1920), que redacta las bases del *Tribunal Permanente de Justicia Internacional*, del que fue designado Juez y desde 1921, juez del Tribunal de la Haya, cargo que conservó hasta 1940.

En Altamira podemos distinguir al novelista de los primeros años, relacionado con todas las figuras más preeminentes de la literatura española del momento, como Unamuno, Leopoldo Alas "Clarín", Emilia Pardo Bazán, Blasco Ibáñez, Teodoro Llorente, ...; al profesor de la ciencia del Derecho, al historiador de las Instituciones de América y de las Instituciones Españolas, al reorganizador de la enseñanza primaria en España, al internacionalista que ha llegado a las Universidades más prestigiosas de su tiempo, como las de Oxford, Bruselas, California y

Colombia.

Con cerca de ochenta años, y tras una odisea en la Francia ocupada por los alemanes, Rafael Altamira llega a Estados Unidos, de paso para la ciudad de México, donde se encontraban exiliadas sus dos hijas Pilar y Nela y sus respectivas familias.

Altamira dicta cursos en el Colegio de México y en la Universidad Nacional Autónoma de México y participa en actividades del exilio republicano. Su obra en los años de exilio hasta su muerte, tanto en Francia como en México, fue la de completar trabajos ya iniciados años antes. México le rindió varios homenajes, que culminaron con el organizado por el Instituto Panamericano de Geografía e Historia en 1947, por el cual se le otorgó el primer premio de Historia de América por la labor desarrollada durante su vida. Murió en México, a la edad de 85 años en 1951, no sin antes haber sido propuesto para el premio Nobel de la Paz, que no se le pudo conceder por haber muerto poco antes del fallo del Tribunal.

El presente trabajo es el resultado de la catalogación realizada de la documentación cedida por D. Rafael Altamira y Crevea a la ciudad d'Alacant, y más concretamente al Instituto donde cursó sus estudios secundarios, el Jorge Juan.

En cuanto a la parte legada al Instituto, base de esta catalogación, se ha dividido el fondo en siete apartados que abarcan los tipos documentales que aparecen, comenzando por el más voluminoso y a nuestro juicio más importante que es el de la Correspondencia, en el que un volumen de 4.270 cartas, nos hace recorrer la vida de Altamira desde su juventud hasta sus últimos años, ya exiliado en la ciudad de México.

El primer apartado, la Correspondencia, se ha dividido en tres grandes grupos, correspondiente el primero de ellos a las cartas recibidas por Rafael Altamira (1889-1951), se nos presenta a un hombre inmerso en el mundo de su tiempo, la gestión de sus numerosos cargos públicos, sus relaciones con la élite cultural y política del momento y transluce las grandes etapas en que vivió. El segundo grupo, las cartas emitidas por Rafael Altamira, divididas en Correspondencia con su amigo Pascual Soriano, en las que conocemos al hombre, con sus sentimientos y sus pensamientos más íntimos, la Correspondencia que mantuvo con otros personajes y, finalmente la Correspondencia entre personas que se relacionaban con Altamira. El tercer grupo corresponde a las cartas recibidas por otros miembros de la familia Altamira Redondo.

El segundo apartado, dedicado a la Documentación Personal, dividido en tres grupos. El primero, Biográficos, donde destacan los apuntes autógrafos que realizó D. Rafael Altamira para confeccionar su biografía que fue publicada en México, con el título "Memorias de su viaje a América". La documentación referente a su Formación Académica, en ella incluimos sus apuntes de estudio, su formación musical y la documentación de identificación personal como certificados, carnets, tarjetas de visita y otros referidos a sus viajes, entre los que nos han llegado varios menús de los restaurantes que visitó. El segundo grupo, referente a la Administración, posee toda la documentación sobre contabilidad doméstica, cuentas corrientes, facturas, balances, talonarios, extractos, etc. Y el tercer grupo, Documentación Patrimonial, donde se han incluido las indicaciones testamentarias sobre sus cuatro bibliotecas y las condiciones económicas de publicación de sus libros, tanto en original como en sus traducciones.

El tercer apartado, corresponde a la Documentación de Función, y en él incluimos la que originó en sus diversas actividades públicas, en primer lugar como Catedrático de la Universidad de Oviedo, Director General de Primera Enseñanza, documentación de Asociaciones a las que perteneció, como el Centro de Estudios Históricos, Liga Cervantina Universal, y la documentación relativa a congresos, conferencias y becas y como Juez del Tribunal Permanente de Justicia de la Haya.

Por último, encontramos la documentación de Rafael Altamira como escritor, con sus artículos, cuentos, borradores, literatura, libros de contenido científico, discursos y trabajos sobre confección de Estatutos y Asociaciones, los homenajes que recibió y su faceta como investigador.

El cuarto apartado, se dedicó al Material Gráfico que ha llegado hasta nosotros, entre los que se encuentra gran cantidad de tarjetas postales, fotografías, mapas, planos y los dibujos, con carbonillos de J. López Borrás, con el retrato de Altamira; varios dibujos realizados en lápiz y tinta de Vicente Bañuls y una caricatura de R. Fuembuena.

El quinto apartado, se dedicó a la Prensa, que se ha dividido en folletines y recortes de prensa, de los artículos referidos a Altamira y artículos de temática general.

El sexto apartado, corresponde a la biblioteca, tanto las obras sobre o relacionadas con Rafael Altamira, como otras de temática diversa.

El séptimo y último apartado, abarca la documentación relativa al fondo Altamira, dividido en la documentación sobre la Fundación, compuesta por fichas catalográficas y un proyecto de Estatutos y la documentación relativa a las Exposiciones sobre él mismo.

Igualmente, se ha realizado la catalogación del legado de libros, folletos y revistas que pertenecieron a Rafael Altamira y que han sido ubicados en la Biblioteca del I.E.S. Jorge Juan, y que aparecen en el catálogo como un anexo.

INCENDI A L'ARXIU MUNICIPAL DE SANT MATEU

Procés de secat dels protocols notarial de Sant Mateu.

El dia 6 de novembre, a les dotze i mitja del matí, es va declarar un incendi a l'Arxiu Municipal de Sant Mateu, ubicat a les dependències de l'Ajuntament, a una habitació d'uns 20 m².

La documentació resultà afectada en gran mesura, no sols pel foc, sinó per l'aigua utilitzada per combatre'l. Els documents més danyats són els corresponents a l'Administració dels segles XIX i XX, i encara que s'hi trobaven els Protocols Notarials dels segles XVII al XIX, sols han estat afectats parcialment i tots ells són recuperables.

El mateix dia de l'incendi es van personar a Sant Mateu, tècnics de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques, per a valorar l'abast del succés. Posteriorment, va visitar el lloc el Cap del Servei, junt amb un tècnic de restauració, per tal de fixar les pautes d'actuació.

Es va procedir al secat dels documents, atenent especialment els Protocols Notarials. Actualment, el fons ja es troba a les dependències de la Direcció General per a la realització dels treballs d'inventari i catalogació.

COMUNICACIÓ ARXIVÍSTICA INTERTERRITORIAL

Una de les funcions dels arxius és la de difondre els materials que custodien a fi d'ofrir una millor informació a l'usuari, per això la publicació d'instruments de descripció en qualsevol suport sempre és benvinguda, i més amb les immenses possibilitats que avui ofereix internet en la propagació amb immediatesa i reducció dels costos editorials. En aquest context, les relacions entre els centres de documentació han de ser necessàriament fluides, sobretot per donar resposta a interrogants de la localització de determinats fons que a causa de la dispersió geogràfica es troben lluny, o bé són complementaris quan hi ha hagut destruccions durant les guerres.

El passat comú, el veïnatge i les relacions humanes i econòmiques entre les terres valencianes i catalanes han deixat testimonis escrits en ambdues parts. Ho saben prou bé els historiadors que en les seves investigacions freqüenten arxius a la recerca d'informació. A tall d'exemple ens agradaria comentar alguns fons conservats a la demarcació de Tarragona que poden interessar als lectors de la revista *Compactus*. A l'Arxiu Històric de Tarragona (AHT), gestionat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya hi trobem els protocols de les notaries de Marina de Tarragona i Tortosa (ss. XVIII-XIX), indispensables per conèixer els intercanvis amb la resta de ports del litoral mediterrani. Dins de la mateixa fe pública i procedent de la notaria de la Sènia hi ha mitja dotzena de volums de la notaria de Benicarló-Rossell (districte de Vinaròs) dels anys 1797-1819 que corresponen a l'activitat de dos escriptors. Per proximitat és recomanable la revisió de les notaries del districte judicial de Tortosa, Amposta (1744-1832), Alcanar (1619-1831), Ulldecona (1518-1839), la Sènia (1554-1830) i les de Tortosa capital (1348-1830). Dins una altra tipologia, la dels fons patrimonials i comercials, destaquem la Companyia de Fidel Moragues i fill, de Valls, al Camp de Tarragona, que aconseguiren la subhasta de rendes senyorials dins el Regne de València, en concret dels dominis del Duc d'Híjar, en la tinença d'Alcatacén (1801-1817); sobretot hi ha contractes, comptabilitat de la recaptació i correspondència amb els delegats locals, Francesc i Pelegrí Guivernau, d'Alcora i Castelló, a més d'alguns plet judicial. En total, cinc expedients. També obtenen la concessió dels delmes dels estats d'Aranda del Principat de Catalunya i del Regne de València (1790-1831) amb quatre expedients. L'excedent agrari (vi, fruita seca, cereals, cànem, cítrics) és comercialitzat pels vallencs a l'interior i a l'exterior, en el darrer cas cap al Nord d'Europa i Amèrica, des d'on en els viatges de tornada dels vaixells carregaven matèries primeres (fusta per bótes, ferro, cotó, cuirs, ferro...) i aliments salats. Hom disposa de nombrosos llibres i lligalls referents al transport marítim: comptes, cartes, coneixements d'embarcament, noliejaments, despatxos de duanes, llistes impreses de preus a l'engròs de diferents ports, tot centrat principalment en el període de finals del mil set-cents i primer terç de la centúria dinovena. Destaquem la presència en la documentació de múltiples referències de negociants d'Alacant, Benicarló, Castelló, Vinaròs, etc.

Ja en el segle XX sobresurt el fons del districte forestal de Tarragona-Castelló, que inclou dos lligalls de correspondència de l'oficina de Castelló (1939-1961) i quatre sobre aprofitaments forestals a Vistabella del Maestrat (1904-1936), sense oblidar el del Centre Penitenciari de Tarragona, pel qual passaren molts condemnats pel règim franquista originaris de la Comunitat Valenciana (a partir del 1939) i la Junta Provincial de Llibertat Vigilada de Tarragona (també des del 1939), com ens ho mostra una xifra concreta: de la sèrie d'indults catalogada apareixen catorze persones naturals de la demarcació de Castelló, vuit de la de València i tres de la d'Alacant. Per seguir el rastre dels moviments migratoris cap al Sud de Catalunya la millor font és el padró municipal d'habitants de les localitats receptores. Referent als funcionaris de l'Estat dins la secció de classes passives del fons d'Hisenda (AHT) hi ha expedients personals de membres dels cossos de seguretat i clergat (ss. XIX-XX).

A Tarragona funciona des de fa uns anys l'Arxiu del Port (ss. XVIII-XIX). En el fons municipal de Tortosa hi ha un calaix de documents amb l'epígraf de València, principalment entorn l'impost de la lleuda. Els arxius més importants, però, sens cap mena de dubte, tant pel seu contingut com pel seu abast cronològic, són els Capitular i Diocesà de Tortosa. I avui –afortunadament– els mitjans de reproducció són d'alta qualitat i faciliten la investigació, tot evitant els desplaçaments dels estudiosos.

Josep M.T. Grau i Pujol, arxiver de l'Arxiu Històric de Tarragona (AHT)

EL ASEGURAMIENTO DE LA CALIDAD. EL COMPROMISO DE ESPECIFICAR LO QUE HACEMOS COMO GARANTIA DE LOS SERVICIOS QUE PRESTA EL DEPARTAMENTO DE GESTIÓN DOCUMENTAL, LO ENTENDEMOS COMO UN PRIMER PASO EN UN PROCESO DE MEJORA CONTINUA

“YA SABEMOS COMO HACEMOS LAS COSAS, AHORA VAMOS A MEJORARLAS”

El pasado 5 de junio de 2001 el Departamento de Gestión Documental, Registros e Información de la Diputación de Alicante, obtuvo el Certificado de Aseguramiento de la Calidad sobre los servicios prestados, en base a la Norma ISO 9002:1994.

Lo novedoso del caso, quizás, reside en el hecho de ser el primer departamento de una entidad local, dedicado a la gestión documental, que es certificado por AENOR, de ahí que aceptamos y agradecemos que desde la dirección de la revista Compactus, nos ofrezcan un espacio para contar nuestra experiencia. Antes de hablar del sistema de Calidad propiamente dicho, y del proceso que hemos seguido hasta la consecución del certificado, conviene presentar a los lectores el Departamento de Gestión Documental de la Diputación de Alicante, su misión, los servicios que presta, los recursos humanos y materiales con que cuenta, ya que es importante conocer, un poco, el contexto sobre el que se desarrolla e implanta el sistema.

¿Qué es el Departamento de Gestión Documental, Registros e Información en la Diputación de Alicante?

El Departamento de Gestión Documental, Registros e Información, dependiente del Área de Recursos Humanos y Régimen Interior, tiene como misión general el desarrollo y puesta en marcha de programas de gestión documental en la Diputación de Alicante y sus Organismos Autónomos, con el fin último de ofrecer servicios de información que sirvan a la gestión administrativa, a la investigación y a la historia.

Así mismo, desarrolla programas de asesoramiento y ayuda técnica en materia de archivos a los ayuntamientos de la provincia con poca capacidad técnica y económica.

De una forma esquemática los servicios que presta son los siguientes:

• Gestionar los Registros Generales de Entrada y Salida de Documentos a la organización, incluido el de Justificantes de Gastos.

• Gestionar la Oficina de Información-Ventanilla Única con tres objetivos: Servir de oficina de referencia en la institución, facilitar información veraz y unívoca sobre la propia organización y sobre el resto de entidades locales de la provincia.

• Gestionar aquellos procesos sencillos que agilicen la relación del ciudadano con la organización.

• Gestión del Archivo General.

• Canalizar, racionalizar y promover la normalización en la creación de expedientes y su seguimiento, desde que nace el documento, su paso por las oficinas administrativas, su archivo en el primer nivel, hasta su ubicación final en el Archivo General de la institución.

• Organizar los archivos de oficina y su coordinación con el Archivo General.

• Organizar las bibliotecas departamentales y de centros en la Diputación.

• Gestionar una red de bibliotecas en la Diputación de Alicante.

• Asesorar y organizar los archivos de los pequeños ayuntamientos a través del Plan de Ayuda a Archivos Municipales.

• Desarrollar y gestionar el Centro de Información de Archivos de la Provincia de Alicante.

• Actividades formativas en materia de archivos y bibliotecas.

Estructura organizativa y recursos humanos. Todos estos servicios son desarrollados por un grupo de profesionales perfectamente cualificados, lo que hace, de entrada, que el nivel de calidad en los trabajos sea alto.

El colectivo está formado por diecisiete funcionarios, tres licenciados contratados, en prácticas, y becarios.

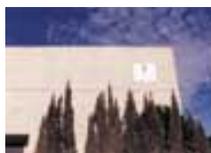
Ubicación. El Departamento presta sus servicios desde dos espacios distintos:

• La Oficina de Registros e Información, el apoyo en la organización de los archivos de oficina, la gestión administrativa y presupuestaria y la dirección del Departamento se ubican en el edificio de oficinas central, sito en Alicante, calle Tucumán, 8.

• El Archivo General, la gestión de bibliotecas, el asesoramiento técnico a municipios en materia de archivos, las actividades formativas, y el Centro de Información Documental, se localizan en el edificio del Archivo de la Diputación, en Alicante, calle Fortuny, 6.

Clientes internos y externos del Departamento. Identificar a nuestros clientes es tarea prioritaria a la hora de implantar un sistema de calidad. Obligatoriamente, nosotros debemos distinguir entre el cliente interno, la propia organización, el resto de departamentos administrativos, y los clientes externos y, haciendo en este caso

Archivo de la Diputación de Alicante.

¿Por qué ir a un aseguramiento de la Calidad?

Los ciudadanos, las organizaciones y las empresas reclaman de la Administración que la prestación de sus servicios sea cada vez de mayor calidad. Para ello, se hace imprescindible introducir en los órganos y organismos públicos sistemas de calidad en la gestión e incorporar la metodología de la mejora continua, y, adoptar aquellos principios de esa filosofía de gestión de las organizaciones que sean transferibles a las Administraciones Públicas, de acuerdo con su especificidad y de conformidad con el ordenamiento jurídico. Desde principios de los años noventa encontramos ejemplos de administraciones que enmarcan sus actuaciones dentro de verdaderos planes de calidad. En el caso de la Diputación de Alicante fue en la anterior legislatura cuando se empezó a hablar de conceptos, tales como, mejora continua, sistemas de autoevaluación, satisfacción de clientes, aseguramiento de la calidad...

Partiendo de dos premisas fundamentales que se dan en ésta institución: madurez de la organización y un alto nivel profesional, fue a finales de 1999 cuando el Diputado Delegado del Área de Recursos Humanos y Régimen Interior planteó a los responsables de los departamentos dependientes de su área, los objetivos globales a conseguir a lo largo de la legislatura, entre los que estaba trabajar en una línea de aseguramiento de la Calidad y poder ser certificados por una empresa auditora, según los parámetros exigidos por la Norma EN-ISO-9000.

Se crea una Sección de Calidad en la Diputación, con un personal al servicio del resto de departamentos, con la principal misión de asesorar en materia de Calidad y, en su momento, realizar las auditorías internas. El objetivo a alcanzar se plasma en un documento emitido por el Diputado Delegado en el que se define la política de Calidad para el Área de Recursos Humanos y Régimen Interior, y que sirve, así mismo, como una declaración donde dejar claro la asunción del liderazgo en el desarrollo de esta política por parte del Diputado Delegado.

En uno de sus párrafos dice "... consciente de la importancia que los servicios prestados por los departamentos del Área tienen para el funcionamiento interno de la Diputación y para el cumplimiento externo de su misión, dispone que cada una de las unidades y departamento del Área con funciones específicas implanten un sistema de la Calidad como forma de gestión".

El sistema de la Calidad a implantar deberá responder a los siguientes principios:

- 1.- Proporcionar unos servicios modernos de alto nivel al menor coste.
- 2.- Satisfacer las necesidades y expectativas de los clientes internos y externos.
- 3.- Asegurar a los clientes que los servicios prestados son seguros, fiables y cumplen con las especificaciones y normas aplicables.
- 4.- Garantizar el reconocimiento externo de la calidad de los servicios.
- 5.- Prevenir errores y fallos.
- 6.- Incorporar a la gestión interna la opinión de los clientes.
- 7.- Cualificar al personal para la realización de sus tareas.
- 8.- Involucrar al personal en la gestión de la Calidad.

Este objetivo, es asumido en su totalidad por el Departamento de Gestión Documental, Registros e Información, y se incluye como tal en la propuesta de objetivos a conseguir en el año 2001. Poco a poco la organización va desarrollando medios de apoyo o formativos para que el personal pueda acometer tarea tan extraña y tan ajena a los cometidos que cotidianamente se ejecutan. Se determina que el espejo a seguir, en un primer momento, por el Departamento será la Norma EN-ISO 9002- Sistemas de la Calidad. Modelo para el aseguramiento de la Calidad en la producción, la instalación y el servicio posventa. Siendo una norma eminentemente formal se constituyen grupos de trabajo para redactar y elaborar la documentación que soportará el sistema de calidad del Departamento, y, lo que es más importante, su implantación y elaboración de registros que sirvan como evidencias del sistema. Desde el primer momento, se determina que el sistema de Calidad implantado lo es para todo el Departamento, afecta a todo su personal, y a sus dos centros de trabajo. Los nuevos proyectos que este Departamento desarrolle en cumplimiento de su misión, o por delegación de nuevas funciones o atribuciones, se documentarán y se incorporarán desde sus inicios al sistema de Calidad implantado en el Departamento.

Proceso seguido en el desarrollo e implantación del sistema

Teniendo como guía la propia Norma, contando con el asesoramiento de la Sección de Calidad, empezamos la andadura y en enero de 2000, se constituye el Comité de Calidad del departamento como órgano de dirección, responsable del desarrollo, implantación y seguimiento del sistema de Calidad, y que, junto con los grupos de trabajo, han sido los dos soportes fundamentales para formalizar e implantar en el Departamento las exigencias de la Norma.

A partir de la creación de los grupos de trabajo, nuestra tarea prioritaria fue la de documentar los procesos clave u operativos para, a partir de ahí, seleccionar aquellos registros que iban a servir como testigo de nuestra actividad.

Sala de consulta del Archivo de la Diputación.

El Sistema de Calidad del Departamento se asegura documentalmente por:

- El Manual de Calidad.
- El Manual de Procedimientos Generales y Específicos.
- Las Instrucciones de Trabajo.
- Los registros de calidad.
- Sistemas/Programas informáticos.
- Documentación externa.

La documentación se redacta, se revisa, se aprueba y se implanta.

Manual de Calidad

Es el documento que recoge de manera general la política de calidad del Departamento de Gestión Documental, Registros e Información, donde se expresan los principios respecto a los procesos que influyen en la calidad de los servicios prestados, en consonancia con los requisitos señalados por la norma UNE-EN-ISO 9002. Asimismo, define qué actividades se deben realizar para lograr un adecuado aseguramiento de la calidad y las personas a las que implica dichas actividades.

Por otra parte, con el Manual, se pretende que cualquier persona, sección, departamento o entidad ajena a Gestión Documental, Registros e Información pueda conocer el Sistema de Calidad implantado en el Departamento.

Manual de Procedimientos

El Manual de Procedimientos es el conjunto de documentos que describen como se debe ejecutar un determinado proceso de trabajo. En él se recogen los documentos donde se especifican de manera detallada las actividades que se llevan a cabo, las responsabilidades sobre las mismas, quién debe llevarlas a cabo y cómo se deben ejecutar.

Su objeto es normalizar los procedimientos de actuación y evitar las indefiniciones e improvisaciones que pudieran dar lugar, posteriormente, a problemas o deficiencias en la realización de las actividades. Los procedimientos deben ser breves y concisos, y perfectamente comprensibles tanto para las personas que desarrollan los procesos como para aquellas que no trabajan en el Departamento.

Registros de la Calidad

Los registros componen el conjunto de documentos que evidencian que se realizan todas las actividades previstas en este manual y cómo han sido ejecutadas. Los registros no deben confundirse con los documentos propios del sistema definidos anteriormente.

Sistemas/Programas Informáticos

Son los programas informáticos, bien diseñados a medida o bien adaptaciones de programas comerciales que tienen incidencia en la calidad de los trabajos.

Documentación externa

En este epígrafe se incluye toda la normativa, legislación y bibliografía que contribuyen al desarrollo de los trabajos, y que tienen influencia en la calidad de los mismos.

Dudar es humano

Conseguido el objetivo, certificados en Calidad, y con el deseo de todo el personal en seguir con el sistema e ir adecuándolo a la nueva Norma por lo que tendremos que certificarnos en el 2003, el proceso que hemos vivido no ha sido del todo fácil.

A lo largo de los primeros meses tuvimos serias dudas respecto a la conveniencia de implantar un sistema tan rígido como todos los regulados por las normas ISO.

Burocratizar más nuestro trabajo, en un ámbito como el servicio público que precisamente es criticado por ello, el personal no lo tenía muy claro: dedicarnos a documentar restaba esfuerzos a los objetivos operativos que anualmente el Departamento señala. No sabíamos, además, si haciendo ese sobreesfuerzo aportábamos valor a los servicios prestados, se mejoraban, ¿nuestros clientes quedarían más satisfechos?. En los primeros meses, el trabajo en calidad consistía fundamentalmente en redactar, redactar y redactar. Poco a poco, fuimos entendiendo una filosofía que, quizás ahora pasado el tiempo, con la certificación enmarcada y colocada en la pared como distintivo de calidad, si consideremos positiva y ese sentimiento se ha intentado resumir en los dos párrafos que encabezan este artículo.

Novedades incorporadas por el sistema de Calidad. De una forma esquemática y, quizás algo superficial, como colofón del artículo podemos señalar una serie de mejoras incorporadas por el sistema como son:

Clientes

- Posibilidad de mejorar los procesos y, por tanto los servicios, a través del sistema de quejas y sugerencias implantado, así como el de acciones correctoras y preventivas.
- Normalización de los expedientes técnicos que documentan cada uno de los proyectos que llevamos adelante y, donde fundamentalmente, establecemos una especie de contrato con el cliente, intentando llegar

a conocer sus necesidades, sus expectativas, y el compromiso que podemos llegar a asumir.

Procesos

Detección de no conformidades que ayuden a rectificar o solventar errores puntuales.

- Los planes de Calidad que acompañan a cada proyecto de trabajo, con el tiempo nos darán una importante información sobre resultados, recursos, etc. para señalar futuros objetivos, además de tener la posibilidad de corregir desviaciones

- Contar con manuales de procedimientos, como ayuda para desarrollar los trabajos, poder crecer y mejorarlos.

- Ordenación de todo el material de apoyo fundamental para la gestión: bibliografía, legislación, manuales informáticos, etc.

Planificación y objetivos

- Obligatoriedad de hacer una planificación anual de la Calidad junto a la propuesta de objetivos operativos.

Proveedores

- Evaluación de proveedores según el sistema recogido en el capítulo 4.6 de Compras, del Manual de Calidad, y del procedimiento correspondiente.

Personal

- Participación del personal a través de grupos de trabajo y a través del Comité de Calidad del Departamento.

- Formación del personal según las necesidades de crecimiento del Departamento, como estrategia fundamental en la mejora de los servicios.

- Clarificación de funciones, procesos, responsabilidades, autoría de los trabajos.

- Comunicación normalizada de toda la información para que llegue a todos los trabajadores a través de correo informático, por el sistema de reuniones de trabajo, por tablones de anuncio, etc.

La participación e implicación del personal, en el proceso de implantación del sistema de Calidad del Departamento, ha supuesto, tanto para los funcionarios integrantes de los grupos de trabajo más directamente implicados, como para aquellos que han debido ocuparse de los asuntos ordinarios, un gran esfuerzo que ha tenido una doble recompensa:

- De un lado, la satisfacción de tener documentado su trabajo, reflejadas secuencialmente las acciones y la intervención de cada puesto en las fases de los procesos, de la responsabilidad de cada uno, de los objetivos a cumplir, no solo para los que estamos ahora sino como ayuda en la incorporación de nuevo personal,

- De otro, la compensación retributiva, como elemento motivador, es un detalle importante que no podemos obviar. Ha sido un acierto considerar el concepto de Calidad como parte integrante de las retribuciones de aquellos empleados que trabajan en departamentos certificados, incentivo que tiene efecto desde la fecha de obtención del certificado, y se debe mantener mientras que se vayan superando las futuras revisiones, condicionando su devengo a la renovación de la certificación.

M^o Ángeles Martínez Micó

Entrega de la Certificación al Departamento de Gestión Documental, Registros e Información por el Presidente de la Generalitat Valenciana.

Oficina de Registros e Información de la Diputación de Alicante.

LA INFORMATIZACIÓN DE LOS ARCHIVOS

GESTIÓN DE ARCHIVOS EN LA ADMINISTRACIÓN DEL PRINCIPADO DE ASTURIAS

A la hora de proponer nuevos planteamientos de gestión y administración de archivos se ha aprovechado el desarrollo del *plan de modernización de la Administración*, y la dotación de nuevas herramientas informáticas. En este sentido, desde archivos planteamos la posibilidad de proceder a la integración del sistema de gestión archivística con la producción administrativa, lo cual vino a significar la plena participación de los "archivos", en tanto en cuanto creíamos que podíamos aportar un valor añadido cuantificable a la racionalización de los procesos de gestión administrativa en nuestra Administración.

Desde la Dirección General de Organización y Sistemas de Información, se diseñó un sistema general de gestión de procedimientos administrativos para la Administración del Principado de Asturias, denominado *SPIGA (Soporte, Producción, Información, y Gestión Administrativa)*. Este sistema se fundamenta en la integración de todos aquellos sistemas de gestión e información que convergen, desde el punto de vista del soporte, producción, información y gestión administrativa, con la producción administrativa ordinaria en la Administración.

La Comunidad Autónoma del Principado de Asturias es una Comunidad de carácter uniprovincial, lo cual determina que sea relativamente fácil plantearse un cambio organizativo, en cuanto a gestión y administración de sus archivos, a pesar de que esto afectará a toda la organización. En ese sentido, la Administración del Principado de Asturias ha adquirido conciencia plena de la importancia de la gestión documental y de la correcta organización de sus archivos, entendidos como elementos claves de la gestión administrativa, de los servicios que se presta a los ciudadanos y de la conservación y utilización social del patrimonio documental, considerándolos como un elemento más dentro de su organización y entendiéndolos como recurso básico dentro de su Sistema de Información.

Con esta lógica se han dado los pasos necesarios, de carácter organizativo, para impulsar desde esta consideración y de forma decidida el Sistema de Archivos Administrativos, Decreto 95/2001, de 11 de octubre, por el que se regula la estructura orgánica básica de la Consejería de Administraciones Públicas y Asuntos Europeos.

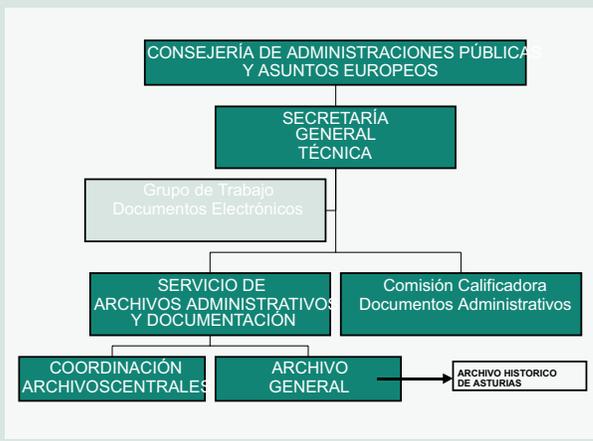
El Sistema de Archivos Administrativos de la Administración del Principado de Asturias lo definimos como el conjunto de órganos de gestión y administración de documentos que, dependientes de la Secretaría General Técnica de la Consejería de Administraciones Públicas y Asuntos Europeos, se articula con normas y procedimientos propios, y garantiza la gestión, el acceso y la conservación de los documentos de archivo, así como la difusión de la información.

A partir de aquí se empezó a trabajar en el estudio y articulación de los flujos de gestión de documentos de archivo que producía la Administración, no ya desde la creación del documento, sino desde un poco más allá, desde la definición de los propios procedimientos y procesos que van a dar lugar a la aparición de los documentos.

Para la estructuración del nuevo sistema de gestión y administración de Archivos partimos de una serie de consideraciones que han determinado de una forma clara la articulación del sistema:

Entendemos el fondo documental de la Administración del Principado de Asturias como un fondo documental único.

- No damos tratamiento de fondo documental a la documentación generada por cada Consejería.
- Entendemos como fondo documental diferenciado cada uno de los conjuntos orgánicos de documentos transferidos desde la Administración Central del Estado, como

			Archivos del Principado de Asturias, Archivo Central del Servicio Andaluz de Salud, Arxiu Municipal de Barcelona, Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, Arxiu Municipal de Vila-real	
				GESTIÓN DE ARCHIVOS EN LA ADMINISTRACIÓN DEL PRINCIPADO DE ASTURIAS

consecuencia de las transferencias de funciones a la Comunidad Autónoma del Principado de Asturias.

- Nos apoyamos para el diseño del Sistema de Archivos de la Administración del Principado de Asturias en una plataforma tecnológica única.
- Incidimos en la automatización del flujo de producción documental a partir de la definición y diseño del catálogo de procedimientos administrativos.
- No planteamos la creación de infraestructuras archivísticas centrales en las distintas Consejerías, ya que éstas son cambiantes en número y funciones, canalizando estas infraestructuras hacia el Servicio de Archivos Administrativos y Documentación.

De los planteamientos diseñados desde el Servicio de Archivos Administrativos y Documentación, con fecha 9 de septiembre de 2001 el Consejo de Gobierno aprueba el Plan de Integración de la Producción Administrativa con la Gestión Archivística que supone:

- Implantar un completo sistema de información archivística que cubra el ciclo vital de los documentos desde los archivos de oficina hasta el Archivo Histórico.
- Adaptar este nuevo sistema de gestión y administración a las necesidades de Principado de Asturias y su estructura orgánica de archivos.
- Integrarlo con la plataforma SPIGA como eje principal de la producción administrativa del Principado, así como con la plataforma ofimática existente.
- Incorporar una plataforma abierta, flexible y modular que permita incorporar nuevas funcionalidades emanadas de los requisitos de gestión de los archivos modernos.

En resumen, implantar un Sistema de Información integrado con SPIGA (Sistema de soporte, producción, información y gestión administrativa) que ayude a coordinar, regular y normalizar el tratamiento archivístico por parte de las unidades de gestión y suministre herramientas para canalizar los procesos de gestión archivística, comenzando por la transferencia ordenada entre las Consejerías y el Servicio de Archivos Administrativos y Documentación.

GESTIÓN DE ARCHIVOS EN LA ADMINISTRACIÓN DEL PRINCIPADO DE ASTURIAS

Los requerimientos que se han hecho a la plataforma SPIGA desde el Sistema de Archivos Administrativos se han fundamentado en la no duplicidad de tareas de gestión, ni de informaciones residentes en el sistema producción administrativa, de tal forma que una vez los documentos producidos son transferidos al Sistema de Archivos y comienza su tratamiento técnico específico, no tengamos que incorporar elementos de información a las descripciones, que entendemos ya han tenido que ser incorporados en la fase anterior. En este sentido, se ha logrado que en la definición de los procedimientos se incorporen ya a los procedimientos elementos del análisis documental, de tal forma que de una manera automatiza en las transferencias de documentos éstos vengan... perfectamente identificados, definida la serie documental, incorporada la normativa aplicable a cada procedimiento, reseñados los documentos básicos que configuran cada procedimiento. Además, hemos incorporado la valoración administrativa y jurídica que debe realizarse por parte de los gestores cuando se da de alta un nuevo procedimiento en el catálogo de procedimientos administrativos del Principado de Asturias.

Por otra parte, y desde un punto de vista práctico, se ha propuesto la automatización de los procesos de gestión archivística con un alcance lo más global posible.

En este sentido se han automatizado:

- *Transferencias.* Tanto desde las unidades de gestión administrativa, como entre los archivos integrados en el Sistema de Archivos Administrativos. Las series documentales a transferir deberán venir identificadas desde el punto de vista de su origen en lo referido a: institución /organismo, órgano, servicio, sección, fecha de transferencia, función, serie documental, fechas extremas, volumen, soporte documental y formato documental.
- *Análisis, Valoración y Selección documental.* En este sentido, los requerimientos archivísticos vienen determinados por las necesidades de las informaciones de carácter previo que son necesarias para impulsar acciones de selección documental.

Por parte de los gestores administrativos, todo esto supondrá la identificación y diferenciación de las partes que componen cada uno de los procedimientos administrativos hasta llegar a conocer los principios que los definen: funciones, acciones, normas legales que regulan los procedimientos, fases de los procedimientos, actos administrativos que los configuran, prescripción administrativa y jurídica.

- *Consultas.* Se entienden como prestación de servicios realizadas a través del Servicio de Atención al Ciudadano y se han tipificado y automatizado con el fin de garantizar el derecho de acceso.
- *Préstamos.* La solicitud de préstamos se realizará de forma automatizada en toda la Organización.
- *Gestión de depósitos.*

En resumen, el empeño en el que ahora nos encontramos es participar desde el Sistema de Archivos Administrativos en la definición de los procedimientos administrativos y flujos procesos de producción, así como establecer a partir de ahí de forma normalizada, automatizada o manual, las fases por las que los documentos van pasando en la Administración del Principado de Asturias, con el propósito de darles un tratamiento archivístico uniforme a lo largo de todo el ciclo vital.

Alfonso Díaz Rodríguez
Servicio de Archivos Administrativos y Documentación
Consejería de Administraciones Públicas y Asuntos Europeos
Principado de Asturias

1. INTRODUCCIÓN: ARCHIVOS, INFORMÁTICA Y ADMINISTRACIÓN PÚBLICA

En general la informática ha llegado a los archivos de la Administración Pública relativamente tarde. Sobre todo si comparamos su grado de implantación en dichos archivos con el desarrollo general actual de la informatización en todos los ámbitos de la actividad diaria, y si lo comparamos también con el nivel alcanzado en todas las tareas de gestión e información en la propia Administración Pública.

No entraremos en el análisis de las causas de ésta situación, que es tremendamente paradójica, pues los archivos son parte esencial del mundo de la Información y Documentación, y también de las actividades de ordenación y organización en sus vertientes de racionalización del trabajo, y normalización de documentos, tareas y circuitos administrativos.

Además para comprender mejor el marco en el que se inserta la situación y la labor de los archivos administrativos, hay que tener en cuenta que, dentro de lo avanzado hasta mediados de los años noventa en la informatización de archivos en general, se había trabajado principalmente en dos direcciones: en la informatización de archivos históricos, y en la digitalización de documentos o traslado de información en papel a los llamados nuevos soportes; poco se había hecho en la informatización de las actividades y tareas del trabajo diario de un archivo administrativo, y menos de un administrativo de carácter central.

2. INICIOS DE LA INFORMATIZACIÓN DEL ARCHIVO CENTRAL DEL SERVICIO ANDALUZ DE SALUD

La anteriormente descrita era la situación general de la informatización de archivos administrativos en el momento de acometer la informatización del Archivo Central del Servicio Andaluz de Salud (SAS), por tanto se decidió como más operativo el desarrollo a medida de una aplicación informática, partiendo del análisis funcional de las tareas propias del Archivo Central y de sus circuitos de trabajo, todo ello inscrito en el estudio del organismo Servicio Andaluz de Salud del que depende, desde el punto de vista archivístico y documental. Mediante un concurso público se adjudicaron los trabajos de desarrollo a medida de un programa de gestión integral de archivo; entendiéndose como integral la característica de abarcar todas las anteriormente mencionadas tareas y circuitos de trabajo del archivo, desde por ejemplo, la identificación de series documentales, a la gestión de préstamos.

Un hecho que aumentaba la necesidad y urgencia de contar con dicho programa era el volumen y complejidad de los fondos del Archivo Central del SAS, que en el momento del inicio de la informatización contaban con más de 26000 unidades de instalación; necesidad y urgencia que eran aún mayores si se tenían en cuenta las características del SAS como organismo. Un organismo de la Administración Pública de la Junta de Andalucía, adscrito a la Consejería de Salud de la misma, con más de 75.000 trabajadores y con un volumen de gestión que le hace generar y recibir millones de documentos de gran complejidad tipológica: se llegaron a delimitar y caracterizar 1800 series y grupos documentales (agrupaciones de documentos que sin características técnicas archivísticas de "serie documental", principalmente sin continuación temporal, eran sin embargo de interés para la gestión administrativa dentro del organismo).

Además había que tener en cuenta el papel del Archivo Central dentro del mencionado organismo, como unidad administrativa responsable del asesoramiento sobre la gestión documental, con sus vertientes de racionalización y normalización, y la responsabilidad última sobre el control y custodia de la documentación administrativa; en todo este trabajo era absolutamente imprescindible contar con adecuadas herramientas informáticas.

3. DESARROLLO DEL PROYECTO DE INFORMATIZACIÓN

Los trabajos de desarrollo de la informatización del Archivo Central del SAS se iniciaron en el año 1998, tanto estudiando la estructura y funciones del organismo y las características de la documentación generada y

LA INFORMATIZACIÓN DEL ARCHIVO CENTRAL DEL SERVICIO ANDALUZ DE SALUD

recibida en el mismo, como llevando a cabo el análisis de las tareas y circuitos de trabajo propios del Archivo Central.

El programa desarrollado se denominó ACTA, acrónimo de Administración, Control y Tratamiento de Archivos, y denominación de uno de los tipos documentales aún vigentes en la Administración Pública a pesar de su antigüedad. Como tal programa y marca fue registrado por el Servicio Andaluz de Salud. El éxito del programa ACTA, hoy en pleno funcionamiento en el Archivo Central del SAS y en otros archivos centrales de Consejerías y organismos de la Junta de Andalucía, se debe a los fundamentos que inspiraron el trabajo desde sus comienzos.

El primero de ellos fue la colaboración continua entre archiveros, documentalistas e informáticos para el análisis funcional, desarrollo y posterior prueba e implantación del programa. El programa ACTA no es el resultado de la visión y trabajo de unos especialistas de una sola materia, sino que se enriqueció desde el principio de una visión multifacética y completa sobre la información, y de la labor de un equipo trabajando en colaboración.

En segundo lugar, otro de los fundamentos básicos de la filosofía de trabajo seguida fue la “practicidad” de los fines y desarrollo del ACTA: informatizar las tareas diarias y cotidianas, y simplificarlas y racionalizarlas para optimizar el servicio prestado por el Archivo Central, además de no tratar nunca de que las necesidades de los usuarios se amoldasen a la pura teoría archivística. Lograr, en fin, un programa suficientemente técnico, pero a la vez práctico y de fácil utilización.

4. DESCRIPCIÓN DEL PROGRAMA ACTA

Obedeciendo a los fines anteriormente señalados, el programa quedó estructurado en tres módulos:

- administración del sistema, donde se delimita la estructura orgánico-funcional de los fondos, incluyendo posibles herramientas auxiliares de control de términos o índices, y también la estructura física de los depósitos de archivo, además de altas y bajas de usuarios del sistema y claves de acceso, en una palabra, define la estructura lógica y física del archivo.

- usuario del Archivo Central, que abarca todas las tareas propias y diarias en el funcionamiento o gestión del Archivo Central: remisiones o transferencias, control de acceso y préstamos, descripción, etc.
- usuario de oficina, que posibilita la relación y conexión entre archivos de gestión u oficina y Archivo Central concretamente en las tareas de transferencia documental y en la gestión del acceso a los documentos de archivo ya remitidos al Archivo Central.

4.1.- Módulo de Administrador del Sistema

El primer paso a seguir antes de entrar en este módulo es identificarse como administrador, debiendo introducir el identificador y clave de acceso, evitando así que personas no autorizadas puedan manipular las herramientas de trabajo y gestión del Archivo Central.

Una vez dentro de la aplicación, se presenta un menú con las funciones en forma de iconos.

4.1.1.- Organigramas

En esta función se define el organigrama y el cuadro de clasificación, especificando cuál es la estructura del fondo documental y aportando datos esenciales de forma gráfica y jerárquica como son los órganos productores (unidades administrativas) y la denominación de las series o grupos documentales. No sólo existe la posibilidad de visualizar los actuales sino que se tiene acceso a todos los anteriores y consultar su fecha de creación, fecha de baja, publicación como norma legal, posibles observaciones, etc.

				
				LA INFORMATIZACIÓN DEL ARCHIVO CENTRAL DEL SERVICIO ANDALUZ DE SALUD

Cuando se crea un nuevo organigrama o cuadro existe un módulo de generación, con el que no es necesario construirlo desde cero sino que podemos basarnos en el anterior y establecer las modificaciones oportunas: nuevas unidades administrativas, divisiones o uniones entre ellas, desapariciones, etc., teniendo en cuenta que si queremos cada unidad administrativa “llevará” consigo todas sus series documentales a su nueva situación en el cuadro que estamos construyendo.

Se integra en este módulo el control de fichas de series y/o grupos documentales, en el que se visualizan las fichas de identificación y valoración de las series y/o grupos que están estudiados y se tiene opción de impresión de las mismas.

4.1.2.- Estructura

Con esta función se define la estructura física del depósito o de los distintos depósitos del archivo, de forma tal que se indicará los archivos físicos que se gestionan, número de estanterías por archivo, baldas por estantería y cuantas cajas tienen cabida en cada balda.

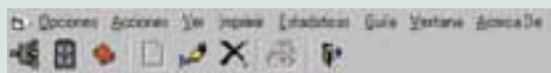
4.1.3.- Diccionario

El diccionario agrupa los descriptores o términos de descripción documental que ayudan a hacer accesibles los documentos y su información a los interesados; además se pueden definir sinónimos y otras relaciones de descriptores para facilitar aún más la búsqueda de un documento.

Al no existir un tesoro de términos administrativo-sanitarios pensado y válido para el trabajo en archivos, los términos recogidos en el diccionario de la aplicación ACTA en el SAS constituyen unos materiales para su elaboración totalmente novedosos, y son además una herramienta de trabajo fundamental para normalizar y unificar criterios en el desarrollo del mencionado trabajo de archivo.

4.1.4.- Imprimir

Con esta opción se permite la obtención de distintos listados dependiendo de la información visualizada en ese momento; en el manejo del ACTA no es necesario imprimir para “ver los listados”, pues en todo momento se visualizan en pantalla. También pueden imprimirse las etiquetas de las cajas con su correspondiente signatura.

búsquedas   préstamos   expurgos   cuadro clasif.

4.1.5.- Estadísticas

Se pueden obtener las estadísticas definidas para el Archivo que servirán para la confección de la memoria de gestión anual del Archivo Central.

4.1.6.- Guía

Con esta opción se visualiza una serie de páginas HTML que da información de los datos más significativos del Archivo Central: ubicación, funciones, cuadros de clasificación, etc., además de recomendaciones de organización para los archivos de oficina (por ejemplo gestión de remisiones) y de utilización del ACTA (recuperación de información, etc.)

4.2.- Módulo de Usuario Final

Este módulo es el que utilizarán los técnicos que trabajan diariamente en el Archivo Central una vez autorizados como usuarios del sistema por el Administrador del mismo. El primer paso a seguir antes de entrar en este módulo es identificarse como usuario, debiendo introducir el identificador y clave de acceso.

4.2.1.- Remisiones

Cada remisión o transferencia supone la organización, descripción y traslado de un conjunto de documentos

LA INFORMATIZACIÓN DEL ARCHIVO CENTRAL DEL SERVICIO ANDALUZ DE SALUD

desde las unidades administrativas al Archivo Central para su custodia. Para que esto sea posible es necesario cumplir una tramitación administrativa, formalizada a través de una hojas normalizadas ("hojas de remisión") en las que se expresan una serie de datos referidos a la documentación y al hecho mismo de la remisión desde el archivo de gestión. En este módulo es posible llevar un exhaustivo control de la documentación y llegar a describirla mediante una serie de palabras clave o descriptores lo que facilitará su posterior localización. Algunas de las funcionalidades de la opción son:

- Localización de documentos: para controlar los documentos remitidos.
- Control de Fechas: para tener constancia del año al que pertenece la remisión.
- Estado: si la remisión está pendiente de revisión, de formalización (enviada a la oficina para su firma) o ya formalizada (cerrada).
- Impresión del Acta de Remisiones.
- Listados de Remisiones: informes de las remisiones recibidas con la posibilidad de filtrado por fecha, unidad administrativa y estado.
- Introducción de descriptores: entorno visual para la consulta/incorporación de descriptores o términos.

4.2.2.- Búsquedas

Herramienta muy útil a la hora de localizar cualquier tipo de documento. Se realizan búsquedas a través de una o varias palabras clave o descriptores obteniendo una relación de documentos coincidentes, detallando en cada uno de ellos el número de la remisión y la unidad administrativa a la que pertenece, así como una breve descripción.

Se ha desarrollado una optimización de las búsquedas documentales mediante entorno visual, y se ha llevado a cabo un procedimiento almacenado que actualiza diariamente la tabla de descriptores o términos asociados a cada documento ("recalcula").

4.2.3.- Accesos

Se gestionan con esta opción las consultas que realizan los usuarios a documentos del archivo. El sistema controla los documentos, usuarios que lo solicitan, fecha, tipo de copia que se lleva, emisión de impresos de solicitud de acceso al archivo, etc.

4.2.4.- Préstamos

Con esta opción pueden controlarse los Préstamos, es decir documentos que han solicitado los usuarios para su consulta y que todavía tienen en su poder, permitiendo saber quien tiene cada documento y la fecha prevista de devolución. Además dispone de un control de documentos vencidos, pudiendo saber que documentos deberían haber sido devueltos a una fecha determinada, y se ha llegado a individualizar los préstamos por expedientes o unidades documentales.

4.2.5.- Transferencias

Se gestionan las transferencias de grupos documentales desde el Archivo Central del SAS al AGA (Archivo General de Andalucía), dejando constancia de dicha operación para poder ser consultada a posteriori. Mediante esta opción de menú es posible controlar:

- El estado de tramitación de cualquier transferencia.
- Documentos que se transfieren.
- Unidad administrativa que realizó la remisión al Archivo Central.
- Grupos o series documentales transferidas.
- Fechas de los documentos transferidos.

4.2.6.- Expurgos

En sentido estricto es la eliminación de documentos que no interesa conservar en un archivo. Para la técnica archivística es la tarea que consiste en la selección y posterior destrucción de los documentos cuyos valores intrínsecos se consideren ya desaparecidos o inexistentes tras su valoración y selección.

Las funciones principales de esta opción son:

- Impresión del acta de expurgo.
- Impresión del contenido del expurgo.
- Control del estado del expurgo (cerrado, tramitado, pendiente).
- Tramitaciones.
- Consultas.

4.2.7.- Gestión del espacio

Con esta opción se obtiene información de la ocupación del archivo: número de cajas totales, número de cajas ocupadas y porcentaje de ocupación de cada archivo, estantería o balda con un simple click de ratón, y puede elegirse el lugar para ubicar una remisión de documentación.

Otra funcionalidad asociada es la posibilidad de ver qué documentos tiene una determinada caja y cuál es el contenido de cada uno de ellos; lo que además posibilita de revisión de los fondos tipográficamente.

4.2.8.- Cuadro de Clasificación

Muestra de forma gráfica (en forma de árbol) cuál es el cuadro orgánico-funcional que estructura el fondo documental, desplegando cada unidad administrativa con sus series o grupos documentales. Es posible visualizar e imprimir el cuadro de clasificación completo, o sólo la parte correspondiente a una serie o grupo documental (lo que posibilita el inventario por series documentales). Al imprimir el cuadro de clasificación disponemos además de los dígitos de cada serie.

4.2.9.- Inventario

Con esta opción es posible realizar la impresión de los inventarios correspondientes a varios criterios: topográfico de cada depósito del archivo, por cuadro de clasificación de cada unidad administrativa, o por serie o grupo documental determinado.

4.2.10.- Mensajes

Por último, esta opción facilita la conexión con los archivos de oficina o con las unidades administrativas, en cuanto a la recepción y envío de mensajes con los mismos.

4.3. Módulo de oficinas

En la actualidad la optimización de los recursos del ACTA ha hecho posible el desarrollo del módulo de oficinas para la conexión de los archivos de oficina o gestión de cada unidad administrativa con el Archivo Central: se basa en dos puntos facilitar y automatizar tanto las remisiones de documentos como las búsquedas desde las oficinas, con una mínima necesidad de formación en el uso del módulo por parte del personal de las oficinas.

4.3.1. Remisiones desde las oficinas

La primera opción que contiene es la de remisiones: su finalidad es facilitar a la oficina la realización del borrador de la remisión, su estructura es similar a la del módulo de usuario, con las diferencias de que se accede sólo al cuadro de clasificación de la oficina que realiza la remisión y no se puede asignar signatura de Archivo Central.

4.3.2. Búsquedas

La opción de búsqueda también es similar a la que contiene el módulo de usuario, aunque por defecto sólo puede realizar búsquedas sobre la documentación que la propia oficina ha remitido al Archivo Central; está previsto que éste pueda autorizar otros niveles de acceso en casos puntuales como series horizontales o series correspondientes a funciones asumidas posteriormente por una unidad administrativa distinta a la que remitió en su día la documentación.

4.3.3. Mensajes

El módulo de oficinas cuenta también con una opción de mensajes para intercambiar los mismos con el Archivo Central, con objeto de simplificar la relación cotidiana con el mismo.

5. CONCLUSIONES

El primer resultado de la informatización del Archivo Central del SAS ha sido la agilización de todas las tareas técnicas archivísticas del Archivo Central, en cuanto a gestión integral de las mismas y control de los fondos. Se han agilizado las tareas de descripción documental, los trabajos de delimitación y caracterización de series o grupos documentales y los estudios de valoración y selección documental, y se ha facilitado el acceso a la documentación custodiada en el Archivo Central.

Con el ACTA el Archivo Central del SAS ha desarrollado y dispone de un sistema informático adaptable, de fácil utilización e integral. Integral en el sentido de que abarca todas las actividades que realiza un archivo administrativo central, no en el sentido de abarcar las distintas etapas de la vida de los documentos, llámense edades (Wiffels) o fases (Rhoads), y por tanto las distintas clases de archivos de una red de centros. Sin embargo el ACTA por su adaptabilidad y sencillez puede ser la base estructural y funcional en la gestión informatizada de otros tipos o clases de archivos, sólo con algunas modificaciones, perfectamente asumibles. Actualmente el programa ACTA está implementado en otros archivos de la Administración Pública de Andalucía, dentro de un marco de cooperación institucional en el que la disponibilidad de colaborar, y de compartir experiencias en informatización, es plena por parte del Servicio Andaluz de Salud.

El Archivo Central del SAS está trabajando en una serie de manuales de recomendaciones de organización de archivos y de utilización del ACTA, pretendiendo llegar a la confección de un manual de gestión documental que recopile todas las normas, circuitos y procesos que informan cada serie documental en el Servicio Andaluz de Salud.

Por último, por parte del Archivo Central del SAS y de la Subdirección de Ordenación y Organización se está proyectando un plan integral de información y gestión documental, que englobe al ACTA y a los procesos documentales desarrollados en todas las unidades administrativas, especialmente las más directamente implicadas en dichos procesos documentales o en general de carácter informativo. Dicho plan supondrá, mediante la racionalización de la producción documental y la simplificación de sus correspondientes procedimientos, el aprovechamiento y control total e integral de los recursos de información documental administrativa del Servicio Andaluz de Salud.

Reyes Pro Jiménez, *Subdirectora de Ordenación y Organización*

AIDA, el sistema de gestió integral dels documents i la informació a l'Ajuntament de Barcelona

Les nostres necessitats i els nostres objectius

L'Arxiu Municipal de Barcelona gestiona, a partir del Sistema Municipal d'Arxius, una situació documental complexa, definida per una àmplia cronologia, ja que custòdia documents que van del segle XIII a l'actualitat, per una diversitat de suports i de tipologies documentals: fons d'imatge, fons textuals, fons visuals i cartogràfics, fons sonors i fons impresos.

Cal tenir en compte també l'organització jeràrquica dels fons, el que anomenem relació multinivell de la documentació, on cada document pot pertànyer a una unitat documental composta de nivell superior i la qual hereta les seves característiques, fins a constituir un fons, per la qual cosa s'esdevé necessari actuar en tot el cicle de vida de la documentació, en les etapes activa, semiactiva i inactiva.

Així doncs, la necessitat i conveniència de normalitzar i coordinar tots aquests aspectes del tractament documental, en tot l'àmbit municipal, van plantejar a l'Arxiu Municipal, l'any 1992, la necessitat estratègica de definir un *sistema de gestió integral de tota la documentació*.

Així va néixer el sistema AIDA (Administració Integral de Documents i Arxius), com l'instrument que ha de permetre establir, de manera transversal, un conjunt de criteris tècnics i metodològics per al tractament de la documentació municipal, en totes i cada una de les etapes del seu cicle de vida. Posteriorment va quedar recollit en la *Instrucció relativa al Sistema d'Administració Integral de la Documentació i dels Arxius de l'Ajuntament de Barcelona*, publicada en la *Gasetta Municipal* de 30 de gener de 1998, una de les característiques més importants i rellevants de la qual, consisteix en la disponibilitat d'una normativa que ha de permetre que totes les dependències i òrgans municipals utilitzin el mateix tractament i el mateix mètode de descripció.

El sistema AIDA està dissenyat tenint en compte, tant els treballadors municipals com els ciutadans en general, de manera que tots els usuaris, tant interns com externs, utilitzaran els mateixos instruments d'accés als documents i en una xarxa d'arxius necessàriament connectats. **veure imatge*

L'arquitectura del sistema AIDA

El sistema AIDA es sustenta en quatre pilars:

- El Quadre d'Organització de fons
- Els quadres de classificació dels documents
- El mètode de descripció documental
- El Calendari de Conservació

1. El Quadre d'Organització de Fons és l'organització intel·lectual que permet relacionar i estructurar tota la documentació consolidada a l'Arxiu Municipal, reunida en els següents grans grups:

- Fons documentals de procedència municipal (principalment el fons medieval i modern, el dels antics pobles agregats i el municipal contemporani).
- Fons documentals d'entitats consorciades. Fons procedents d'institucions, de caràcter públic o privat, creades o constituïdes per a dos més entitats, entre les quals figura l'Ajuntament.
- Fons documentals de procedència privada, que inclou els fons de persones, famílies, empreses, associacions, etc., que han estat ingressats sota diferents règims de cessió en qualsevol centre del sistema arxivístic municipal.

- Col·leccions. Apleguen els documents reunits artificialment de qualsevol procedència, agrupats en funció d'una característica comuna, com ara la modalitat d'adquisició, l'assumpte, la llengua, el suport, o el tipus de document, entre d'altres.

2. Els quadres de classificació dels documents de cada fons. Entre altres destaquem el Quadre de Classificació de fons Medieval i Modern, el dels Antics Pobles Agregats a Barcelona i el Quadre de Classificació Uniforme de la Documentació Municipal Contemporània.

És especialment rellevant, a l'ocupar-se de la documentació més recent, el Quadre de Classificació Uniforme de la Documentació Municipal Contemporània, que estructura tota la producció administrativa dels segles XIX al XXI, des d'un punt de vista funcional i no orgànic, garantint d'aquesta manera la seva pervivència en el temps. Es defineixen les següents seccions:

3. El mètode de descripció documental del sistema AIDA. Eina que permet descriure el contingut i les característiques de tots els documents que conformen el patrimoni documental municipal a través d'una fitxa descriptiva única i homogènia per a tots els fons i tipus documentals existents en qualsevol dels nivells de descripció, la qual cosa permetrà construir una única base de dades per a totes les descripcions de documents. L'existència del mètode de descripció documental AIDA permet superar les següents dificultats:

- Existència de tradicions i estils de descripció diferents.
- Existència de diferents formats de descripció en ús, en una gran diversitat de bases de dades.
- Necessitats de descripció i de recuperació de la informació diferents per a diferents tipologies d'usuari.

En aquests moments el mètode de descripció integra les següents necessitats documentals: descripció multinivell d'agrupacions documentals (des de fons a sèries documentals); descripció d'unitats documentals compostes (expedients, reportatges fotogràfics, pàgines web, etc.); descripció diferents tipologies de documents

*La xarxa d'arxius de l'Ajuntament de Barcelona.

fotogràfics, àudiovisuals, documents sonors, recursos electrònics, documents textuais. Tanmateix, el mètode de descripció defineix la relació de camps mínims compatibles amb els aplicatius de gestió. Aquesta fitxa és l'eina bàsica d'intercanvi d'informació i de descripció pels arxius de gestió.

4. El Calendari de Conservació. Des de l'any 1991 en que inicià les seves activitats la Comissió de Tria i Eliminació de la Documentació s'han avaluat 361 sèries documentals, corresponents a més de 10.000 metres lineals de documents, de les quals s'han dictaminat 156 eliminables, la qual cosa implica un considerable estalvi d'espai i manteniment.

L'activitat de la comissió consisteix en valorar les diferents sèries documentals produïdes per l'administració municipal, tal com venen definides en el Quadre de Classificació Uniforme de Documents, amb la finalitat de determinar els seus valors fiscals, jurídics, testimonials, informatius i històrics.

A mesura que la Comissió avalua les diferents sèries documentals, aquestes es van incorporant al Sistema AIDA, que inclou, al seu torn, els terminis de conservació de les diferents sèries, els quals són recollits en un instrument concret: el Calendari de Conservació. El calendari no només dóna informació sobre els terminis que afecten als documents, sinó que es constitueix en una important font auxiliar d'informació al vincular els documents a les normes jurídiques que els informen i determinar els seus valors.

Finalment és necessari desenvolupar el conjunt d'eines informàtiques, programari, maquinari i connexions que permetin la realització del projecte.

Objectius a cobrir pel sistema AIDA

- Desenvolupament dels instruments metodològics i normatius que fan possible el sistema.
- Garantir la cobertura del sistema, en tota la xarxa, incloent: l'Arxiu Històric de la Ciutat, l'Arxiu Municipal Administratiu, els deu arxius municipals de districte i els arxius d'oficina.
- Accés Intranet/Internet a la base de dades del sistema.
- Incorporar el Calendari de Conservació al sistema.
- Aconseguir la compatibilitat entre els diferents aplicatius corporatius de gestió administrativa i el sistema AIDA.
- Vincular el sistema amb el projecte de digitalització de documents, fent possible l'accés a les bases de dades d'imatges.
- Ampliar les possibilitats d'explotació del sistema d'informació, incloent-hi la connectivitat des d'Internet/Intranet al sistema.

El desenvolupament del Sistema AIDA es pot resumir en quatre eixos:

- Desenvolupament de programari.
- Infraestructures de cable i maquinari.
- Integració de Sistemes: bases de dades, digitalització de documents, intranet municipal.
- Desenvolupament normatiu.

El model tecnològic adoptat per l'arxiu municipal de Barcelona

Per dur a terme aquests reptes, l'Arxiu de l'Ajuntament de Barcelona compta amb el suport de l'Institut Municipal d'Informàtica, el qual és responsable de la plataforma tecnològica sobre la qual s'han d'instal·lar les aplicacions corresponents. En el moment d'iniciar el projecte, l'any 1992, les oficines estaven organitzades, de forma majoritària, en xarxes ofimàtiques locals de tipus Novell, mentre que la xarxa corporativa, sobre Unix, es responsabilitzava de les bases de dades, bàsicament Oracle. En aquell moment no existia la xarxa de fibra òptica per a comunicar les oficines ni les aplicacions basades en entorn web.

Pel que fa al programari, tampoc es podia trobar en el mercat un software documental que complís amb els requeriments necessaris per a la gestió integral d'arxius, raó per la qual l'Arxiu Municipal va decidir desenvolupar mitjançant l'Institut Municipal d'Informàtica, un aplicatiu a mida, que s'anomena AIDA, igual que el sistema que hem explicat i que està construït sota els criteris de la resta d'aplicacions corporatives municipals, és a dir, Oracle sobre Unix. Actualment però, la situació ha canviat força, tant interna com externament. Les comunicacions s'han desenvolupat el suficient com per arribar a connectar tots els arxius i oficines municipals, ja sigui per fibra òptica o per altres mitjans igualment eficients. Tanmateix les aplicacions web són una realitat en la Intranet Municipal.

Pel que fa a la indústria del programari, afortunadament les aplicacions per a la gestió d'arxius han proliferat, tot i que sense complir totalment els requisits que hem comentat, per la qual cosa l'arxiu municipal, que considera el més adient treballar amb estàndards de mercat, està estudiant l'oportunitat d'actualitzar el seu sistema AIDA amb un producte comercial que, amb vocació d'estàndard, ofereixi les garanties necessàries, i demostrï estar disposat a desenvolupar els seus productes en la línia de la gestió integral dels documents que plantegem.

Ferran Agelet

AIDA, el sistema de gestió integral dels documents i la informació a l'Ajuntament de Barcelona

LES APLICACIONS INFORMÀTIQUES DE GESTIÓ I DESCRIPCIÓ DOCUMENTAL DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

El sistema arxivístic de la Generalitat de Catalunya gira a l'entorn de tres grans eixos. En primer lloc destacarem els Arxius Centrals Administratius que depenen dels respectius departaments de la Generalitat (actualment 15), organismes autònoms o empreses públiques. Són els responsables d'implantar i mantenir el sistema de gestió de la documentació en l'àmbit de cada departament i acollir la documentació en fase semiactiva. En segon lloc, l'Arxiu Nacional de Catalunya, que acull aquella documentació de l'administració de la Generalitat que ja ha esdevingut històrica. I finalment, la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals, que s'organitza com un conjunt d'arxius d'àmbit comarcal i actuen d'una manera coordinada per garantir els principis de provenença i territorialitat en els tractaments i l'accés als documents. Els respectius arxius comarcals acullen documentació de diverses procedències (administració territorial de la Generalitat, municipal, notarial,...).

La diversitat del sistema arxivístic ha implicat, en el moment d'introduir la mecanització informàtica als arxius, un tractament diferenciat en cada cas. A continuació s'analitzen dos dels programaris implementats per la Generalitat de Catalunya, concretament, el SIGEDA utilitzat en els arxius dels Departaments i el GAC, emprat pels arxius històrics comarcals, ambdós dissenyats pel Departament de Cultura. **El programari SIGEDA: l'automatització de la gestió dels documents administratius de la Generalitat de Catalunya**

Els anys 80 es produeix a Catalunya un impuls generalitzat de l'arxivística. La introducció de metodologies per a la gestió de la documentació administrativa n'és uns dels exponents més clars i es manifesta a l'administració de la Generalitat de Catalunya en la promulgació de legislació referent, tant a l'establiment d'un sistema de gestió de la documentació administrativa com a l'avaluació i tria dels documents administratius. Paral·lelament a les noves tecnologies, la idea de que calia automatitzar moltes de les pràctiques arxivístiques que fins aleshores es venien realitzant manualment va prendre força en el si de l'administració de la Generalitat.

Impulsat pel Departament de Cultura, es va proposar el disseny d'una aplicació informàtica (SIGEDA) que s'ajustés a les necessitats que plantejava el tractament arxivístic de la documentació administrativa. El principal objectiu previst era el de facilitar la gestió i control de la documentació durant el seu cicle actiu i semiactiu, és a dir, en les etapes en què és custodiada successivament en els arxius de gestió dels despatxos administratius, en els arxius centrals administratius i en els dipòsits de prearxivatge dels arxius històrics. La iniciativa es va posar en funcionament en 1991.

Tècnicament, l'aplicació SIGEDA és una base de dades IDMS, en entorn HOST, subdividida en dues de diferents, una d'auxiliar per les taules i una altra de principal per la informació sobre els documents. L'aplicació està dissenyada per funcionar en qualsevol departament de la Generalitat i per tant, la base de dades principal en divideix en tantes com arxius centrals es posin en funcionament. És el Servei d'Arxius del Departament de Cultura qui l'administra, coordinant l'actuació dels diferents arxius centrals, introduint les dades comunes i fent els manteniments necessaris per tenir actualitzades les taules utilitzades.

El programari SIGEDA permet homogeneïtzar les pautes comunes fixades per a la gestió de la documentació administrativa, garantint d'aquesta manera una unificació de criteris de treball entre els diferents actors que hi intervenen. Atenent aquestes premisses, l'aplicació s'estructura en les següents funcions:

La gestió d'usuaris, que identifica totes les persones que treballen en l'aplicació així com els diferents nivells d'accés de cada una. **L'administració d'arxius**, que identifica els diferents tipus d'arxius (de gestió o centrals).

La gestió de taules, compostes entre altres per les següents: taula de procedències, que identifiquen les unitats administratives productores d'expedients, taules de classificació, que indiquen els codis de classificació, equivalents a les funcions que es desenvolupen en els organismes, taules de mots clau, que complementen la identificació dels expedients, taules de suports físics, utilitzades per deixar constància dels diferents suports incorporats a vegades a un expedient o la taula d'avaluació i tria, que complimenta, en funció del codi de classificació el temps de permanència dels expedients en els diferents arxius.

La sol·licitud de processos Bath o elaboració de llistes és una altra de les funcions que desenvolupa

del préstec i per tant, la consulta de la documentació dipositada en els arxius, la *gestió de les transferències*, i si s'escau, *l'eliminació de documentació*, perquè amb les dades prèviament entrades, el programari escull quins expedients cal transferir i quins eliminar.

Després de 10 anys de funcionament, actualment s'està iniciant un procés de renovació del programari, la principal modificació del qual serà traspasar-lo a un entorn Windows.

Programari de descripció i gestió d'arxius (GAC) de la Generalitat de Catalunya

El programari de descripció i gestió d'arxius (GAC) és una aplicació informàtica dissenyada per la Generalitat de Catalunya, amb la finalitat d'oferir als arxius de la *Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals* una eina que els permeti mecanitzar la major part dels processos que es duen a terme a l'arxiu d'aquests centres, tant en les tasques de descripció de fons documentals, com en les de gestió. Actualment, és utilitzat per 29 arxius comarcals i 25 arxius municipals.

Durant el període de desenvolupament del programa, dut a terme durant el anys 1989-1992, es definiren i concretaren els requeriments d'informació bàsics que havia de portar incorporats i que responien a les necessitats plantejades en aquells anys pels arxius de la Xarxa i el Servei d'Arxius del Departament de Cultura.

Descripció general de l'aplicació:

El programa GAC s'ha fet en entorn WINDOWS i s'ha desenvolupat amb llenguatge de programació SQL, de manera que disposa de totes les funcions que operen en aquest entorn.

Es un programa que pot funcionar amb una sistema monusuari, amb una sola estació de treball (un PC aïllat), o bé, segons les necessitats de cada arxiu i la seva disponibilitat de personal que tingui, pot treballar també amb Xarxa local. D'aquesta manera, es garanteix la possibilitat d'ampliar l'equipament informàtic de forma simultània als increments de personal que puguin tenir els arxius.

El programa GAC incorpora tres mòduls diferenciats: el primer correspon al de **l'administrador de l'aplicació**, actualment el Servei d'Arxius, que és l'encarregat d'autoritzar les altes de nous usuaris, de fer el manteniment de les taules generals del sistema, de l'establiment i la implementació dels quadres de classificació normalitzats, així com de controlar la integritat de les dades introduïdes per cadascun dels arxius. L'administrador de l'aplicació també elabora les estadístiques de descripció, les d'utilització dels serveis de l'arxiu i s'ocupa dels ingressos anuals de fons. I finalment, s'ocupa de consolidar les dades de tots els arxius.

El segon mòdul, el principal, és el de **l'aplicació general de l'usuari**, i és el que utilitza el personal tècnic per descriure de forma individualitzada els fons documentals custodiats a l'arxiu i fer la recerca de les unitats descrites. Des d'aquest mòdul s'informa dels titulars dels fons, es fan les altes dels quadres de classificació, les altes dels fons, s'informa dels ingressos ordinaris i extraordinaris que rep l'arxiu, i s'elaboren els inventaris i catàlegs de la documentació. Els instruments de descripció que l'aplicació genera són: la guia, l'inventari, el catàleg i els quadres de classificació.

A banda de ser una eina de descripció dels fons documentals, l'aplicació també permet de controlar i gestionar els usuaris i de registrar les consultes i els préstecs de documentació. Alhora, també controla els préstecs no retornats i ens fa llistes mensuals dels serveis de documentació fets a l'arxiu per a cada fons o per a cada grup de fons.

D'altra banda, el programari GAC permet consolidar la informació registrada pels diferents arxius en una única base de dades a la qual només té accés l'administrador de l'aplicació. Disposar de la informació centralitzada és una bona eina per revisar i unificar els criteris de descripció i per confeccionar estadístiques anuals de descripció, d'ingressos de fons, així com sobre les d'utilització dels serveis de l'arxiu i altres.

El tercer mòdul és el de reclassificació de quadres, i permet establir correspondències entre dos quadres de classificació diferents, associats a un mateix fons mitjançant el traspàs automàtic de dades.

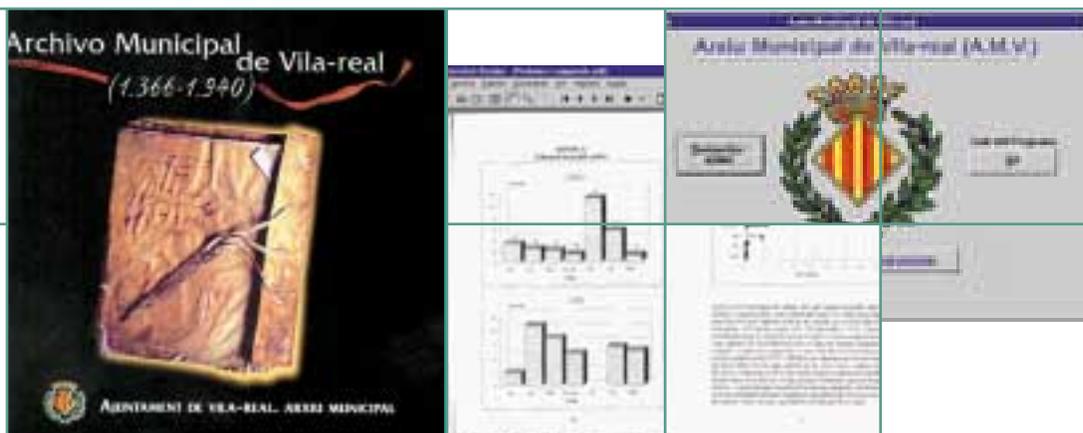
El programari de descripció i gestió d'arxius comarcals GAC no és una aplicació estàtica, sinó en contínua revisió a fi de donar resposta a totes aquelles necessitats que puguin plantejar-se des dels arxius.

Ara per ara, els reptes més immediats a resoldre són: la incorporació d'un mòdul específic per a la descripció d'imatges, l'aplicació automàtica de les taules d'avaluació documental amb la implementació dels calendaris de conservació, l'establiment de nous sistemes de recerca i, finalment, l'adequació als nous estàndards de descripció de la Norma ISAD (G).

Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya

LES APLICACIONS
INFORMÀTIQUES
DE GESTIÓ I DES-
CRIPCIÓ DOCU-
MENTAL DE LA
GENERALITAT DE
CATALUNYA

GESTIÓ DOCUMENTAL I ACCÉS A LA DOCUMENTACIÓ: L'ARXIU MUNICIPAL DE VILA-REAL

L'Arxiu Municipal de Vila-real és un servei de l'Ajuntament de Vila-real que té els seus orígens en la constitució del govern municipal de la ciutat. La seua activitat està documentada des de 1326. Des de 1994 en l'organigrama de la corporació local se li reconeix com una unitat especialitzada en funcions tant administratives, com culturals. Al mateix temps, tenint en compte que l'arxiu actua en tots els cicles de la vida del document i que la correcta gestió d'aquestes funcions es fonamenta en una concepció unitària i integradora del patrimoni documental, l'Arxiu Municipal de Vila-real s'adscriu a Alcaldia Presidència, i està format per tres unitats: Arxiu Administratiu, Arxiu Intermedi i Arxiu Històric.

Quan en 1990 l'Arxiu Municipal de Vila-real va començar a la informatització dels instruments de descripció i la seua gestió documental eren escasses les aplicacions informàtiques per a la gestió integral dels arxius. Les que existien o bé eren eines documentals clàssiques, utilitzades en arxius històrics amb dipòsits tancats, o sistemes ofimàtics que s'adaptaven a necessitats concretes dels arxius de gestió.

De les opcions que existien al mercat s'optà pel seu cost assequible als pressupostos de l'Arxiu per les aplicacions Knosys i CDS/ISIS de la UNESCO per a MS-DOS. Aquestes aplicacions eren bases de dades textuais que no suportaven imatges digitalitzades de documents. Per això, un any més tard, es va adquirir l'aplicació Claris FileMaker per a Windows i es va posar en funcionament una base de dades relacional de catalogació i accés a la documentació a la que se li implementaren mòduls de préstec i imatge digitalitzada del document. Aquestes solucions informàtiques facilitaven una labor arxivística especialitzada basada en les normes internacionals ISAD (G) i ISAAR (CPF) i en les recomanacions dels processos de descripció arxivística del Consell Internacional d'Arxius (CIA).

Gestió integral de l'Arxiu

En 1999 la gestió administrativa de l'Ajuntament de Vila-real va decidir migrar del sistema VAX de Digital Equipment al sistema client-servidor basat en PC amb sistemes operatius de Microsoft, com Windows NT 4.0 i client WordStation. L'Arxiu va migrar a les bases de dades de Microsoft Access i va desenvolupar una aplicació informàtica que ampliava la dissenyada per a la gestió integral dels arxius en Claris FileMaker, li afegia mòduls multimèdia i d'accés a la documentació original via Internet i tenia una interfície d'usuari fàcil d'usar i summament flexible que aprofitava les últimes tecnologies dissenyades per a la gestió de centres arxivístics.

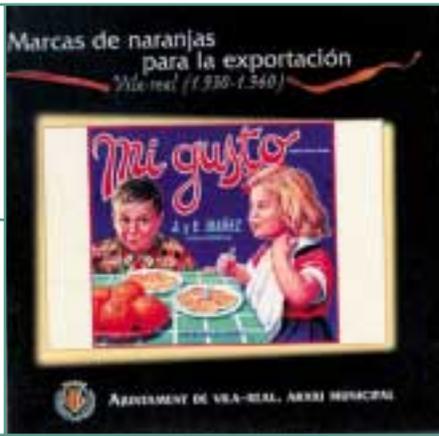
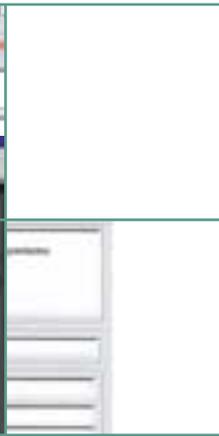
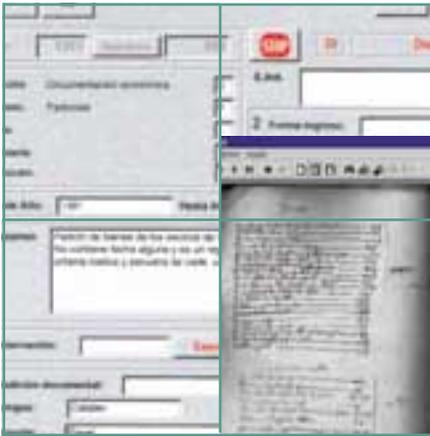
Entre les característiques més interessants de la base de dades de l'Arxiu Municipal de Vila-real estan la seua interfície d'usuari amigable i intuïtiva, amb versions gràfiques per a clients Windows i Web i la possibilitat de treball de diversos usuaris a la vegada, només condicionada pel hardware existent i adaptada a la intranet de l'Ajuntament.

Permet la gestió integrada de totes les activitats automatitzables d'un arxiu, ja que els processos necessaris per a aquesta gestió estan agrupats de forma coherent en diversos mòduls coordinats que eviten la introducció d'informació redundant. Al mateix temps admet un grau de parametrització per a adaptar-se a les peculiaritats d'estructura, funcionament, mètodes i ús de l'arxiu, el que possibilita redefinir de forma quasi total les pantalles de descripció, consulta i visualització.

Els mòduls funcionals amb els que compta són: consulta i accés a fons; descripció; gestió documental (transferències i expurgació); gestió d'usuaris; consultes i préstecs; servidor web del mòdul de consulta externa i consulta d'objectes multimèdia.

Documentació digitalitzada

Es diu, i és cert, que la importància d'un arxiu es mesura pel número d'usuaris. Aquesta premissa obliga a donar a conèixer els fons documentals, a facilitar al màxim l'accés a la documentació, a realitzar auditories

GESTIÓ DOCU-
MENTAL I ACCÉS
A LA DOCUMEN-
TACIÓ: L'ARXIU
MUNICIPAL DE
VILA-REAL

periòdiques de les cites en què apareix documentació dels fons documentals o el nombre de publicacions que tracten sobre l'arxiu. Aquesta anàlisi permet traçar el perfil de l'usuari de l'arxiu i conèixer en detall la documentació que més es maneja i pel tant més accessible ha de ser la seua consulta. Una vegada coneguts els productes que ha d'oferir l'arxiu es va procedir a desenvolupar una eina que permetera l'accés a la documentació tant en suport CD-ROM com a via Internet. La implantació del projecte es plantejà en cinc fases a fi d'adequar els costos als pressupostos anuals de l'arxiu. En l'actualitat el 73,56% dels fons documentals s'oferix en suport electrònic. Els resultats són fàcilment avaluable: augment i diversificació geogràfica del número d'usuaris; abaratiment de costos i no exigix realitzar grans inversions en materials o infraestructures. L'únic que es necessita és un ordinador sense massa complexitats, una connexió a la Xarxa i un servidor en què allotjar la publicació. Hui totes les institucions disposen àmpliament de semblants mitjans o estan al seu abast. L'edició electrònica de la documentació, a més a més de ser una garantia de protecció del patrimoni escrit, ha permés trencar el tradicional limitat coneixement que la comunitat científica i el ciutadà en general tenen dels fons d'un arxiu municipal i donar llum sobre el negre panorama de la necessària activitat editora de l'arxiu. Front a allò que s'ha limitat de les tirades, a la dificultat de localització dels materials en un instrument de descripció imprès, el mitjà electrònic oferix velocitat de producció i difusió, desaparició del concepte numèric de tirada, i localització des de qualsevol lloc del món amb un accés a la Xarxa.

El servidor AMV: Internet i l'accés a la documentació

AMV va començar a pensar-se com website en el segon trimestre de 1993. En la dècada dels anys noranta parlar d'Internet als arxius espanyols era com parlar no del ciberespai, sinó de l'espai extraterrestre. Tractar d'explicar que el que es pretenia era possibilitar la consulta de la documentació des de qualsevol PC connectat a la xarxa era encara més embolicat.

El panorama arxivístic espanyol llavors era el més paregut a un desert informatiu: a penes hi havia res i el que havia tenia caràcter d'informació plana institucional. Tímidament començaven les pàgines web d'algunes universitats i algunes incipients aventures comercials. Els seus dissenys eren simples i moltes d'elles es descarregaven de la Xarxa en formats purament textuals, com el RTF o el TXT.

Quan AMV va nàixer va tindre dos objectius que em pareix necessari recordar ací. El primer objectiu era fer accessible la consulta de la documentació des de qualsevol lloc les 24 hores del dia els 365 dies de l'any. Era una aposta pel valor i la capacitat del nou mitjà. El segon objectiu que ens vam plantejar era tractar de trencar les barreres socials que aïllen els arxius, donar a conèixer l'arxiu a públics més amplis. Durant anys, els arxius han considerat com la seua única responsabilitat el facilitar l'accés als seus fons a un usuari, caracteritzat per l'investigador. Açò ha creat una sèrie de problemes d'incomprensió de la funció que té qualsevol arxiu i ha reduït, en el millor dels casos, l'interés de la societat pels arxius al camp d'investigació. Hi ha dos fórmules per a intentar pal·liar açò. La primera és la divulgació científica. En molts països, entre ells el nostre, la divulgació no està massa ben vista en el món dels arxius. Divulgar es tradueix en el llenguatge tradicional de l'arxiu com dispersar fons. Aquesta valoració, guiada per un "elitisme", es torna en contra de l'arxivisme que la practica. La segona fórmula és obrir els arxius a públics més amplis. Açò suposa tractar d'acostar el treball que vam realitzar a tots aquells a què poguera interessar, és a dir, partir del principi que el que fem no està destinat només a l'investigador.

AMV era una aposta per aquesta segona fórmula. Durant els últims cinc anys s'ha anat formant un públic que comprén no només el món acadèmic sinó sectors socials més amplis. L'accés als fons documental via Internet permet que l'usuari o el públic en general es vaja configurant a través d'un acostament a la web: és el contingut el que selecciona el seu públic. La diferència pot parèixer subtil, però és important. Hi ha una diferència entre, com se sol dir, donar al públic el que vol i mostrar el públic el que fem. Vam complir l'objectiu d'arribar

	<p>DOCUMENTOS PARA LA HISTORIA Las dificultades del trescientos 1361 - 1388</p> <p>DEMO</p> <p>AJUNTAMENT DE VILA-REAL ARXIU MUNICIPAL</p>		
<p>GESTIÓ DOCUMENTAL I ACCÉS A LA DOCUMENTACIÓ: L'ARXIU MUNICIPAL DE VILA-REAL</p>			

comunitat acadèmica, però no ens vam limitar, no posem barreres a la difusió més enllà. És a dir, hem de tindre un ideal d'extensió del coneixement. Per a açò, la Xarxa és un mitjà privilegiat. No existix actualment cap mitjà que tinga la capacitat de transmetre tan àmpliament, de fer arribar el nostre treball a la societat, una societat que, no ho oblidem, està cada vegada més connectada, és cada vegada més universal. Açò per a facilitar a l'usuari l'accés a la documentació és fonamental perquè permet el contacte no només amb un número major d'investigadors o persones interessades a l'arxiu, sinó que a més a més permet l'establiment d'un autèntic diàleg, activitat bàsica en qualsevol activitat intel·lectual.

S'ha tractat, des del principi, de mantindre el nivell exigít per a una publicació científica. Així ha sigut i la millor prova és el fet d'haver sigut inclosos enllaços des d'institucions reconegudes, com la Universitat de Yale, la Biblioteca Nacional Francesa o en l'informe publicat en l'Anuari SOCADI de documentació i Informació (1998), entre altres moltes de gran prestigi.

La recepció de la web de l'Arxiu Municipal de Vila-real és molt àmplia, en termes relatius. L'AMV, en aquestos moments, rep més de 80 visites diàries i hi ha dies en què s'han consultat més de dos-cents documents per usuaris de la CEE i resta d'Europa (91,1%), Canadà i EUA (2,3%), Llatinoamèrica (5,1%), Japó (0,1%) o Austràlia (0,1%).

Per que una website tinga visitants, són fonamentals els enllaços que altres llocs de la xarxa establixen amb ella. Els enllaços són formes de reconeixement, formes de dirigir als nostres visitants cap a llocs que vam considerar d'interés. Hui hi ha més de 800 enllaços des de pàgines d'universitats de tots els països, biblioteques, instituts, pàgines personals, altres publicacions, ministeris, etc. que apunten a la nostra web. La dificultat de qualsevol web és el seu manteniment que exigix aplicar noves estratègies als continguts arxivístics en busca d'una millor comunicació.

El Projecte: "Sistema d'Informació"

En el 2002 l'Arxiu Municipal de Vila-real té previst subscriure un conveni de col·laboració amb la Universitat Politècnica de València per que el Departament de Comunicació Audiovisual, Documentació i Història de l'Art desenvolupe una eina que millore els materials ja existents en suport electrònic i l'accés al fons documental tant en suport CD-ROM com a via Internet, tractant d'aconseguir: una millora i renovació tecnològica; un sistema obert i ampliable segons les necessitats de l'Arxiu parametrizable per criteris fins hui no utilitzats i estalvi de costos.

La implantació del projecte es planteja en 3 fases en què s'implementaran d'una forma paral·lela la millora

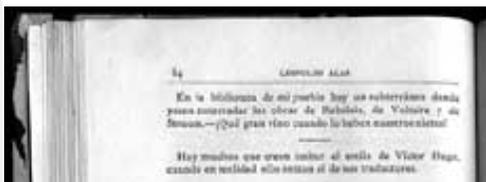

¿Quan la Literatura Retroba...

Quan la Literatura Retroba...

Las bibliotecas

Las bibliotecas

El gabinete de lectura, que también servía de biblioteca, era estrecho y no muy largo. En medio había una mesa oblonga cubierta de bayeta verde y rodeada de sillones de terciopelo de Utrecht. La biblioteca consistía en un estante de nogal no grande, empujado en la pared. Allí estaban representando la sabiduría de la sociedad el *Diccionario* y la *Gramática* de la Academia. Estos libros se

habían comprado con motivo de las repetidas disputas de algunos socios que no estaban conformes respecto del significado y aun de la ortografía de ciertas palabras. Había además una colección incompleta de la *Revue des deux mondes*, y otras de varias ilustraciones. La *Ilustración francesa* se había dejado en un arranque de patriotismo; por culpa de un grabado en que aparecían no se sabe qué reyes de España matando toros. Con ocasión de esta medida radical y patriótica se pronunciaron en la junta general muchos y muy buenos discursos en que fueron citados oportunamente los héroes de Sagunto, los de Covadonga, y por último los del año ocho. En los cajones inferiores del estante había algunos libros de más sólida enseñanza, pero la llave de aquel departamento se había perdido.

Cuando un socio pedía un libro de aquéllos, el conserje se acercaba de mal talante al pediguño y le hacía repetir la demanda.

- Sí señor, la crónica de Vetusta...
- Pero ¿usted sabe que está ahí?
- Sí, señor, ahí está...
- El caso es... -y se rascaba una oreja el señor conserje- como no hay costumbre...
- ¿Costumbre de qué?
- En fin, buscaré la llave.

El conserje daba media vuelta y marchaba a paso de tortuga.

El socio, que había de ser nuevo necesariamente para andar en tales pretensiones, podía entretenerse mientras tanto mirando el mapa de Rusia y Turquía y el *Padre-nuestro* en grabados, que adornaban las paredes de aquel centro de instrucción y recreo. Volvía el conserje con las manos en los bolsillos y una sonrisa maliciosa en los labios.

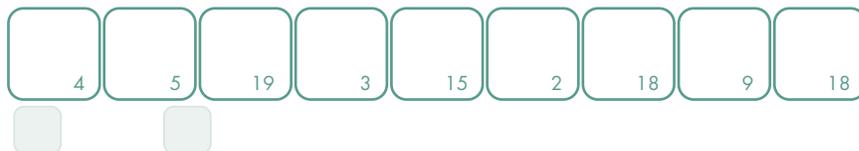
- Lo que yo decía, señorito... se ha perdido la llave. Los socios antiguos miraban la biblioteca como si estuviera pintada en la pared.

De los periódicos e ilustraciones se hacía más uso; tanto que aquéllos desaparecían casi todas las noches y los grabados de mérito eran cuidadosamente arrancados. Esta cuestión del hurto de periódicos era de las difíciles que tenían que resolver las juntas. ¿Qué se hacía? ¿Se les ponía grillete a los papeles? Los socios arrancaban las hojas o se llevaban papel y hierro. Se resolvió últimamente dejar los periódicos libres, pero ejercer una gran vigilancia. Era inútil. Don Frutos Redondo, el más rico americano, no podía dormirse sin leer en la cama el *Imparcial* del Casino. Y no había de trasladar su lecho al gabinete de lectura. Se llevaba el periódico. Aquellos cinco céntimos que ahorraba de esta manera, le sabían a gloria. En cuanto al papel de cartas que desaparecía también, y era más caro, se tomó la resolución de dar un pliego, y gracias, al socio que lo pedía con mucha necesidad. El conserje había adquirido un humor de alcaide de presidio en este trato. Miraba a los socios que leían como a gente de sospechosa probidad; les guardaba escasas consideraciones. No siempre que se le llamaba acudía, y solía negarse a mudar las plumas oxidadas.

Alrededor de la mesa cabían doce personas. Pocas veces había tantos lectores, a no ser a la hora del correo. La mayor parte de los socios amantes del saber no leían más que noticias.

El más digno de consideración, entre los abonados al gabinete de lectura, era un caballero apoplético, que había llevado granos a Inglaterra y se creía en la obligación de leer la prensa extranjera. Llegaba a las nueve de la noche indefectiblemente, tomaba *Le Figaro*, después *The Times* que colocaba encima, se ponía las gafas de oro y arrullado por cierto silbido tenue de los mecheros del gas, se quedaba dulcemente dormido sobre el primer periódico del mundo. Era un derecho que nadie le disputaba. Poco después de morir este señor, de apoplejía, sobre *The Times*, se averiguó que no sabía inglés. Otro lector asiduo era un joven opositor a fiscalías y registros que devoraba la *Gaceta* sin dejar una subasta. Era un Alcubilla en un tomo: sabía de memoria cuanto se ha hecho, deshecho, arreglado y vuelto a destrozarse en nuestra administración pública.

Leopoldo ALAS "CLARÍN", *La Regenta*, [1884], Madrid: Clásicos Castalia, 1987, t.1, p. 254-257.

ARCHIVO HISTÓRICO PROVINCIAL DE CASTELLÓ

El Archivo Histórico Provincial de Castelló fue creado en 1968 (Orden de 7 de noviembre del Ministerio de Educación y Ciencia, BOE de 28 de noviembre). Perteneció a la red de Archivos Estatales, aunque tiene transferida su gestión a la Generalitat Valenciana desde 1983. Desde el momento de su creación ha tenido problemas de ubicación, ya que en la citada Orden de creación se localizaba en la Casa de Cultura de Castelló, compartido con la Biblioteca Pública del Estado. Ocupaba una habitación de 41 m², con 213 m. l. de estanterías que enseguida quedaron repletos. Cuando se recibieron nuevas transferencias (Hacienda, Sindicatos...), hubo que buscar nuevos locales, quedando la documentación repartida entre varios lugares en pésimas condiciones de conservación y sin poder ser consultada. Posteriormente, en 1994 se acondicionó el sótano de la Biblioteca Pública, donde se ubicaron los fondos en estanterías compactas que han permitido al menos tenerlos todos juntos, así como su consulta por los investigadores. Sin embargo, al no tener un local propio, el Archivo adolece de algunos defectos, tales como la falta de espacio para los investigadores (utilizan una sala de la Biblioteca acondicionada para su uso, pero que sólo puede albergar 6 personas al mismo tiempo). Otras cuestiones por resolver son la escasez de personal, que es compartido con la Biblioteca, a excepción de un becario durante 8 meses al año, y la falta de medios técnicos (fotocopiadora, lectores de microfilm, u ordenadores), que son prestados de la Biblioteca.

Como todos los Archivos Históricos Provinciales, el de Castelló recibe documentación de los Servicios Territoriales del Estado en la Provincia, así como los Protocolos Notariales centenarios. También se han recibido en depósito fondos de los Servicios Territoriales de algunas Consellerías. Aunque hay algunos documentos medievales, la mayor parte de la documentación custodiada pertenece a la época contemporánea, especialmente a partir de los años 40, excepción hecha para los Protocolos Notariales, cuya serie comienza en 1707. Ello es debido, entre otras causas, a la gran destrucción de documentación que se produjo en esta provincia durante los años de la Guerra Carlistas primero, y sobre todo de la Guerra Civil Española, en la que fueron destruidos todos los Protocolos Notariales de la provincia, excepto los de los distritos notariales de Castelló, Morella y Sant Mateu.

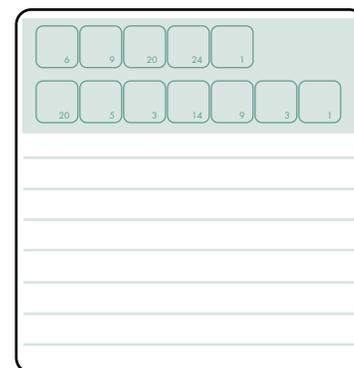
Los fondos custodiados en el Archivo Provincial de Castelló son los siguientes:
-Protocolos Notariales. Como ya hemos indicado, la serie comienza en 1707 y finaliza en 1896. Se trata de los Protocolos conservados del Distrito Notarial de Castelló. El resto de los conservados (Morella y Sant Mateu) no han sido transferidos. Fondos procedentes de la antigua organización sindical, con un total de 2284 legajos. Sus fechas extremas son 1940-1977.

-Fondos procedentes de la Delegación en Castelló del Ministerio de Educación y Ciencia. Desde 1860 a 1990. Recoge también, por tanto, documentos procedentes de la Administración Autonómica.

-Fondos del Juzgado de Instrucción de 1ª Instancia de Castelló. Dentro de este fondo es muy importante la sección de Expedientes de Responsabilidades Políticas. Estos expedientes se inician con la promulgación, el 9 de febrero de 1939, de la Ley de Responsabilidades Políticas, que servía para juzgar y encausar a todos los que se habían opuesto al golpe militar contra la II República española. La finalidad de esta Ley era imponer sanciones económicas a todos los que hubieran incurrido en responsabilidades políticas en contra de la victoria del Movimiento Nacional.

La Ley establecía todos los procedimientos necesarios para hacer efectiva la sanción económica, incluso se marcaba que la sanción, en caso de fallecimiento del inculcado, debían hacerla efectiva sus herederos. La Ley de 19 de febrero de 1942 vino a suavizar la anterior y excluía de sanción a los simples afiliados a los partidos políticos y organizaciones sindicales afectadas por la Ley de 1939. En el artículo 2º se exceptuaba a todos aquellos que hubieran sido condenados por el tribunal Militar a una pena inferior de seis años y un día o cuyos bienes no excedieran de la cantidad de 25.000 ptas. Esto será causa de muchos sobreseimientos.

Los juzgados instructores de Responsabilidades Políticas de la provincia de Castelló estaban enclavados en cada uno de los Partidos Judiciales existentes, cuyas cabezas eran: Albocàsser,

Castelló, Nules, Morella, Sant Mateu, Segorbe, Vinaròs i Viver. De todos estos Juzgados instructores se conservan expedientes: 23 de Albocàsser, 2.597 de Castelló, 35 de Nules, 23 de Morella, 13 de Sant Mateu, 11 de Segorbe, 22 de Vinaròs y 26 de Viver; en total hay 2.778 expedientes de responsabilidades políticas de toda la provincia, aunque el total de encausados es mayor, puesto que algunos expedientes corresponden a varios encausados.

En el de Castellón la serie comienza en 1938 con el expediente n.º 991 que encausaba a Joaquín Lavall Pitarch de Castelló.

A la Audiencia Provincial llegaron 121 expedientes, objeto de apelaciones contra las resoluciones de “los Jueces Civiles especiales en las reclamaciones e incidentes que tenían su origen, o se relacionaban, con la pieza separada que aquellos tramitaran para hacer efectivas las sanciones económicas impuestas a los responsables políticos”.

Para hacer efectivas las sanciones se instruían lo que se llama Piezas separadas de responsabilidad para la efectividad de la sanción económica que eran ordenadas por los Tribunales regionales de Responsabilidades políticas a los Juzgados Civiles Especiales. Estas Piezas separadas se instruían, por Ley, siempre que no se hubiese hecho efectiva la sanción económica por parte de los encausados.

Estos expedientes de Sanción Económica, muchas veces, eran iniciados cuando el encausado o sus familiares pedían de Recuperación Agrícola los bienes que les habían sido retenidos por este organismo.

Fondo de Hacienda

Este fondo se encuentra dividido en tres secciones:

Libros de Hacienda integrada por 2.983 unidades que contienen información de los departamentos de intervención, contaduría, tesorería, inspección, rentas públicas, amillaramiento

1 Compactus del Archivo Histórico de Castelló.

2 Estanterías con documentación del Archivo.

de Castelló y de la Delegación provincial.

Las fechas extremas van de 1856 a 1967 y la documentación contiene datos sobre: los libros diarios de entrada de caudales en la Tesorería de la Hacienda Pública, libros auxiliares de actas de arqueo, diarios de salida de caudales del Tesoro Público, libros auxiliares de arca reservada, libros auxiliares de caja, libros de permisos de conducción de automóviles, libros de registro diario de espectáculos públicos celebrados en la capital, libros de registro de altas y bajas de matrícula industrial, libros de registro de facturas de intereses de inscripciones nominativas de la deuda perpetua al 4%, libros de registro de administraciones de lotería de diferentes municipios de la provincia, libros auxiliares de cuentas corrientes por impuestos de consumos...

Documentación de la Administración de Hacienda de la provincia de Castelló compuesta de 3.341 legajos cuyas fechas extremas son 1891 y 1973. Entre la misma podemos encontrar: expedientes de declaraciones de vehículos, altas de edificaciones (CU-4), balances de cooperativas, patentes de ambulancias, exenciones de furgonetas, expedientes de matrícula industrial por municipios, impuesto de lujo, padrones y listas cobratorias del catastro de urbana y rústica, declaraciones de trabajo personal y profesionales, carpetas de sociedades disueltas, transmisiones de dominio, inspección de ordenanzas municipales, expedientes del servicio de valoración urbana, inspección de valoración de mercancías por aduana, cédulas catastrales (varios municipios), carpetas contribuyentes fallecidos hasta 1960, liquidación presupuestos de las corporaciones locales, expedientes de subasta de fincas urbanas y rústicas, transmisiones de dominio, altas patente nacional....

Expedientes de comprobación fiscal del servicio de Catastro de Riqueza Urbana correspondiente al año 1921 que comprende 516 legajos de los siguientes municipios de la provincia: Alcalá de Xivert, L'Alcora, Almàsora, Almedijar, Almenara, Argelita, Artana, Benassal,

Benicarló, Benicàssim, Borriol, Borriana, Càlig, Caudiel, Cervera del Maestre, Coves de Vinromà, Xilxes, Eslida, Jérica, La Jana, Moncofa, Morella, Navajas, Nules, Onda, Paviás, Peníscola, Puebla de Arenoso, Ribesalbes, Salsadella, Sant Jordi, Sant Mateu, Santa Magdalena de Pulpis, Segorbe, Soneja, Torreblanca, Useres, Vall d'Uixó, Vilafranca del Cid, Villahermosa del Río, Vilanova d'Alcolela, Vila-real, Vilavella, Vinaròs y Vistabella.

Fondo de Gobierno Civil

Hasta hace dos años se habían recibido los fondos de Gobierno Civil comprendidos entre los años 1943 y 1980 entre los que podemos destacar la documentación correspondiente a actas de ayuntamientos, de la Junta de Actividades Calificadas de todos los municipios de la provincia, conflictividad laboral, manifestaciones, orden público, propaganda subversiva, catalanismo, regionalismo, separatismo e informes de la Guardia Civil de los últimos años del franquismo y primeros de la monarquía. En total 543 legajos de documentación.

Durante este último año se ha transferido la documentación que corresponde a la etapa comprendida entre 1912 y 1964, con un total de 229 cajas que ha tenido que ser reordenada y clasificada.

La documentación más antigua corresponde a autorizaciones y peticiones de autorización para cinematógrafos, cabarets, teatros, etc, de diferentes municipios comprendidas entre los años 1912 a 1935.

En esta parte del fondo se conserva documentación referente a la Guerra Civil como: actas de constitución de diversas organizaciones sindicales y partidos políticos, expedientes de detenidos y heridos, actas de constitución de Consejos Municipales, creación de Consejos Provinciales del Frente Popular, expedientes de ceses, nombramientos y depuración, directrices para la incautación de fincas y la colectivización, correspondencia del Ministerio de Gobernación con autoridades militares y otros ministerios, denuncias de partidos y organizaciones ante el Gobernador Civil.

De los momentos posteriores a la ocupación por parte del ejército de Franco y los primeros años de la dictadura se dispone de la auditoría del Ejército de Ocupación, expedientes de depuración de funcionarios, certificados de buena conducta y adhesión al régimen, informes político-sociales, expedientes de libertad vigilada y libertad condicional. Resistencia interna: maquis, sabotajes, bandolerismo. Licencias de armas, registro de minas, informaciones sobre la actuación de los vencidos durante la Guerra Civil, expedientes de somatenes armados, calamidades públicas, arrendamientos urbanos, una extensa serie de detenidos gubernativos, beneficencia, abastecimientos, autorizaciones administrativas para la agricultura y la ganadería, registro de minas, ordenación del transporte, sanidad... Un fondo muy rico e interesante para poder estudiar los años de nuestra Guerra Civil y de la dictadura franquista.

Aplicación informática

Así como el Ministerio de Cultura hace más de diez años que comenzó un plan para la informatización de las Bibliotecas, nada parecido se ha hecho en lo que respecta a los Archivos. En el Archivo Histórico Provincial de Castelló, con el fin de facilitar el acceso a los documentos, optamos por lo más simple y económico: aprovechar la infraestructura de la Biblioteca en cuanto a ordenadores y programas y adaptarlo a las necesidades del Archivo. Por ello, los libros de la biblioteca del Archivo se introdujeron en el programa ABSYS, integrándolos en el fondo general del Catálogo de la Biblioteca Pública, y para los fondos documentales se han utilizado programas de gestión de bases de datos. En un principio se utilizó FILEMARKER PRO, pero a partir de la aparición de ACCESS 97, más manejable e intercambiable, se utilizó este programa. Para la introducción de datos se confeccionaron fichas modelos para cada tipo de fondo, manteniendo en todo momento los criterios de las Normas Internacionales de Descripción Archivística.

En la mayoría de los fondos se ha mantenido un nivel bastante simple de descripción, pero en otros hemos profundizado, en función de la importancia del contenido (fondos de Gobierno Civil, protocolos notariales, expedientes de responsabilidades políticas), o bien a causa de la situación en que se encontraba la documentación transferida (fondos del Juzgado de Instrucción de 1ª Instancia de Castelló)

En el último año, en este centro se ha confeccionado una aplicación en ACCESS para el control y gestión de los usuarios y consultas que nos permite saber en todo momento cuántas consultas hemos recibido, por parte de quién, cuántos usuarios han utilizado los servicios del Archivo y cuáles son los fondos más consultados. Podemos decir, después de poner en marcha esta aplicación, que el Archivo Histórico Provincial de Castelló está totalmente informatizado, bien que con programas, medios técnicos y personal prestado por la Biblioteca Pública, pero que nos permiten ofrecer un servicio de acuerdo con los tiempos que corren. ▶

Condiciones de acceso

El acceso al archivo es libre. Hay que presentar la tarjeta Nacional de Investigador para la que se requiere una foto, la solicitud firmada y la fotocopia del DNI. La carta de presentación que antes era obligatoria se ha convertido en voluntaria a partir de la publicación de la Orden del Ministerio que regula la emisión de estas Tarjetas.

Debido a la escasez de personal el horario es bastante restringido (de 16 a 20 horas, de lunes a viernes), pero se puede investigar por la mañana, siempre y cuando se avise a los encargados y se haga una previsión de los fondos que va a necesitar el investigador que deberá rellenar una hoja de consulta cada vez que necesite nuevo material. En resumen, se ha realizado un importante esfuerzo por convertir el Archivo Histórico Provincial de Castelló en un referente para los investigadores y en poner a su alcance todos los fondos de que disponemos, aunque en este momento, aunque esperamos que no por mucho tiempo, adolezca de claras deficiencias en personal, medios y locales propios.

Rosa Díaz Salvador
(Directora de la Biblioteca
Pública-Archivo Histórico de Castellón)
Rosario Hidalgo Solera
(Ayudante de Archivos y Bibliotecas
de la Generalitat Valenciana)
Manuel Vicent Balaguer
(Becario de colaboración en Archivos de
la Generalitat Valenciana)

MISLATA. UNA BIBLIOTECA “DE CINE”

Quan lectors i visitants de la Biblioteca de Mislata travessen la porta no imaginem que darrere d’una façana d’antiga casa valenciana, situada en l’històric barri mislata de la Moreria, i d’una acollidora entrada que mostra bonics facsimils en vitrines, hi ha una Biblioteca de Cinema, i no sols metafòricament parlant, sinó que Mislata alberga en la seua Biblioteca Central un fons especialitzat en cinema –la Biblioteca de Josep L’Escrivà- que es mostra com a única i rellevant entre les nostres biblioteques, per les seues característiques.

L’origen de la Biblioteca de Cinema de Mislata, Josep L’Escrivà, es remunta a la donació que va realitzar el cronista de Mislata, i gran aficionat al seté art, del fons de cinema que havia anat acumulant fins a finals dels anys 70 a la biblioteca del seu poble. La donació inicial de l’Escrivà comprenia 500 volums, incloent-hi revistes antigues i llibres, volums que van ser la llavor inicial de l’actual biblioteca. Ubicada avui en una sala que alberga una valuosa col·lecció de publicacions especialitzades i de revistes europees de cinema, on el llibre més antic data de 1920. El llegat d’Escrivà contenia especialment aquelles publicacions nacionals i internacionals que ell va anar col·leccionant al llarg d’una vida dedicada als llibres. Donacions que la Biblioteca s’ha ocupat d’ampliar puntualment cada any, destinant una part important del seu pressupost anual a l’adquisició de nous fons especialitzats en cinema.

En un principi els llibres i pel·lícules van estar emmagatzemats en caixes, fins que en 1983 es va inaugurar la Biblioteca Municipal Pública de Mislata i es van ubicar en l’actual sala d’animació a la lectura però on en realitat no estava més que emmagatzemada, ja que no s’oferia un servei continuat i organitzat. Més tard, en 1990, quan es va construir el nou Centre Cultural de la Vila, els fons de cinema es van traslladar al que havia estat la sala d’exposicions de l’antiga Casa de la Cultura, amb un espai ja superior a l’anterior, ara amb 525m². El trasllat definitiu, però, es va realitzar en 1995, quan el fons de cinema va ser instal·lat en una gran sala luminosa, en la segona planta de la biblioteca, on es troba avui, sota el nom de Biblioteca de Cinema Josep L’Escrivà, en homenatge al cronista de la Vila. Per primera vegada es va decidir establir un primer horari constant d’atenció al públic, durant tres dies per setmana, de dilluns a dimecres de les 11:00 a les 13:00 hores. Avui, i després d’un període durant el qual la sala no va poder oferir un servei continu, sembla que corren bons temps per al cel·luloide, i el fons de cinema es pot consultar i manllevar en préstec de manera regular al llarg de tota la setmana, dilluns, dimecres i divendres de 09:00 a 14:00 i dimarts i dijous de 17:00 a 20:30 hores.

Gràcies a la constant adquisició de fons, la Biblioteca de Cinema Josep L’Escrivà compta avui amb 3.300 volums –aproximadament-, 1.300 títols més que en 1995 (2.000 volums), i amb un total de 5.500 audiovisuals, entre ells CDs, discs en vinil, pel·lícules en vídeo i DVD i disquetes d’ordinador. Quant a les publicacions periòdiques al voltant del seté art, la biblioteca alberga 188 títols diferents. D’ells, 16 són revistes professionals, especialitzades en cinema. Un fons que no tardarà en ésser informatitzat – tal com preveu la responsable de la biblioteca, Isabel Marquina-, qui insisteix en “la necessitat d’oferir un servei àgil i de fàcil consulta, vista la vàlua del material que ací conservem”.

La Biblioteca Pública de Mislata (Horta Sud) va nàixer en 1983. En un principi es trobava en un espai reduït, quasi simbòlic, i compartia el seu espai amb els Jutjats i la Casa de la Cultura. Passats els anys, en 1995, i després de tres reformes successives en 1985, 1989, 1990, més la construcció d’un nou centre en 1994, la biblioteca ha crescut i s’ha consolidat, no només en espai, sinó també a través dels serveis i fons documentals que ha adquirit i ofereix.

Avui en dia, la Biblioteca de Mislata posa a l’abast de qualsevol usuari un fons de vora 60.000 volums de diferents temes, més de 5.000 audiovisuals (diapositives, CD-Roms, Cds, gravacions diverses, cassettes de vídeo, disquetes etc), i més de 150 publicacions periòdiques repartits en tres centres, l’edifici central i dues agències de lectura –una d’elles tancada provisionalment-. Recentment s’hi ha estrenat un nou horari més flexible i s’hi han introduït carnets d’usuaris amb codis de barres. Des d’ara, els usuaris poden també accedir de manera simultània a un doble préstec: el de la sala de lectura d’adults i el de la sala infantil. D’altra banda, la Biblioteca ha informatitzat fins ara 45.000 volums del total dels seus 60.000 volums. Actualment la biblioteca cobreix un superfície de 1.504 m², repartits en sis grans sales en dues plantes. Sales d’on la Biblioteca surt de tant en tant per instal·lar a Nadal un punt de lectura en el Mercat Municipal o organitzar nits de contacontes per als més majors. En estiu, la Biblioteca arriba a l’aigua, i des de la piscina municipal, ofereix lectures refrescants, a més d’activitats per als més menuts. A més, la biblioteca edita un butlletí de novetats molt acurat.

BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES DE
MISLATA

La Biblioteca Municipal d'Alaquàs "Ausiàs March" es troba des de 1997 dins del Centre Cultural L'Olivera, un gran centre que ofereix diversos serveis: activitats culturals, punt d'informació juvenil i biblioteca-hemeroteca. Un edifici modern i lluminós amb una superfície de 523m², 323 m² més que l'anterior centre, 596 m l. de prestatgeries i 94 llocs de lectura, i que disposava a 31 de desembre de 2000 d'un fons total de 26.516 volums.

La distribució de la biblioteca no és aleatòria. Molt abans de 1997, data en què es van inaugurar les instal·lacions actuals, Consol Requena –responsable de la Biblioteca- junt amb els arquitectes i tècnics de l'Ajuntament, van estudiar les possibilitats que oferia l'espai on s'havia de construir, així com la millor disponibilitat possible.

El resultat va estar el següent: a l'entrada de la Biblioteca trobem un expositor de novetats amb quaderns informatius i amb els llibres, com potser recentment el cas de Doris Lessing. Pròxima hi ha la sala de lectura de premsa i les publicacions periòdiques. En la mateixa planta baixa, però suficientment delimitada de l'anterior, està la gran sala general de consulta i lectura i al fons, la sala d'estudi. La sala d'estudi, aïllada de la gran sala de consulta, és un dels racons privilegiats de la Biblioteca, permet a l'usuari un treball més còmode, quant a espai i mitjans, ja que té al seu abast una valuosa col·lecció de diccionaris, directoris, enciclopèdies i altres obres de consulta. També hi trobem –enquadernats en grans volums anuals i d'accés de tothom- totes aquelles notícies sobre Alaquàs publicades en premsa des dels anys 79-80 fins la més recent actualitat de 2001. La mateixa sala alberga també una molt completa secció dedicada a l'art. Un fons d'art que ha estat una iniciativa de la biblioteca –com bé explica Consol Requena- i que des d'un principi ha tingut una molt bona resposta entre els usuaris. "Raó que ens ha motivat -comenta- per continuar incrementant el fons de la secció".

En el pis superior trobem la sala infantil. Un espai ple de colors i atraccions per als menuts, dibuixos, quadres, llibres cridaners a la vista i sobretot la comoditat de poder seure's en el terra per llegir o escoltar en rogle. Grans finestres deixen passar la llum, i encara més, deixen veure el moviment de les fulles dels arbres del parc que envolta l'edifici, la qual cosa crea un ambient màgic i molt relaxant per als més menuts, i dit siga de pas, per als adults que els hi acompanyen. És en la sala infantil on tenen lloc les sessions d'una pionera Bebeteca, que, des de fa més de deu anys, dirigeix activitats per als prelectors, dins del foment familiar de la lectura infantil. "És una manera d'implicar els pares en la tria de llibres dels seus fills i en la lectura dels mateixos –explica Consol-. Normalment acabem les sessions contant un conte i és realment agradable per als xiquets, a més d'ésser un primer contacte fonamental amb el llibre per crear futurs lectors". "A banda, –afegeix- he de dir, que les activitats acaben en moltes ocasions per atreure el públic adult cap a la lectura".

D'altra part, anomenar el seu fons local, que té els seus orígens en 1988, data en què l'Ajuntament d'Alaquàs començà a publicar els Quaderns d'Investigació Local d'Alaquàs. El fons guarda també publicacions monogràfiques sobre la localitat i es troba exhaustivament catalogat, tant per autors com per articles.

L'Hemeroteca –per la seua part- guarda 70 publicacions periòdiques –revistes i diaris-. Com a particularitat, es tracta d'una hemeroteca que deixa en préstec –com si es tractés de llibres- les revistes antigues, és a dir, d'un any enrera, com a mínim. Les publicacions periòdiques de l'any en curs es consulten *in situ*. La decisió la va prendre la direcció del centre, davant d'una gran demanda de revistes de música i cinema. Tal com explica Consol: "van considerar que amb el préstec de les publicacions periòdiques d'anys anteriors oferíem un bon servei. Es tracta d'un material especialitzat que pot ser de gran ajuda per a l'usuari que vol treballar eixos temes en concret".

Quant a la informatització, cal dir que és un centre pioner, i que des de fa dos anys disposa de carnets amb codis de barres, però sobretot destacar la catalogació informàtica, realitzada des d'abans del trasllat del centre, en 1997. En eixe sentit, per a Consol, el fet de no disposar de magatzem té un costat positiu, i és que els llibres es cataloguen a mesura que arriben, així que mai hi ha llista d'espera.

A mena de breu estadística, direm que l'any 2000 la Biblioteca tenia inscrits 6.365 usuaris, va realitzar un total de 20.597 préstecs, 16.276 serveis en llibres i 4.321 en vídeo i Cds. Segons la directora del Centre, és de destacar el préstec per edat per 1z...és GpSTlat

entre 12 i 17 anys, de 1.518, per als menors de 12 anys, de 673, i majors de 25 anys 1.923. "La xifra és rellevant -diu Consol- perquè constata que, al contrari del que sol passar o se sol dir, que les biblioteques les utilitzen sobretot els xiquets i xiquetes, a Alaquàs veiem com la població jove, però especialment els adults, són els que més utilitzen els serveis de préstecs. Hi ha molta gent que ve buscant lectura a la biblioteca i nosaltres els assessorem i motivem".

A més de l'edifici central, la Biblioteca compta amb dues agències de lectura, ubicades en dos col·legis públics: González Gallarza i Bonavista, que ofereixen servei de lectura acompanyat d'altres activitats municipals d'animació de barris. "El descentralitzar les agències -en paraules de Consol- ha donat agilitat en l'accés als llibres, de manera que els barris molt poblats del poble hi tenen un millor accés, sense necessitat

agències es van fundar en 1992 i en 1994, amb un fons inicial de 5.754 volums i de 5.948 volums, respectivament.

Des de fa quinze anys la Biblioteca organitza al voltant del dia del llibre en abril, una campanya anual d'animació a la lectura amb contacontes. Cada any es troba un cicle escolar diferent, amb el propòsit d'adequar el màxim la lectura a l'edat dels menuts. La biblioteca ofereix també sessions de formació d'usuaris per als col·legis que ho sol·liciten. Es tracta d'una visita didàctica durant la qual els xiquets i xiquetes experimenten un simulacre de recerca de material de qualsevol de les seccions de la biblioteca i se'ls explica també la presentació d'un treball amb fonts citades i aspectes semblants.

UNA CITA AMB LA MÚSICA

Un dels altres tresors de la Biblioteca és el seu fons d'Àudiovisuals de 1.097 entrades, entre vídeooteca i fonoteca. Un servei que s'ofereix en préstec i que "funciona molt bé", segons la bibliotecària. La fonoteca disposa d'una col·lecció de clàssics del cinema -a mena de petita filmoteca-, a més de pel·lícules amb referències literàries -basades en novel·les-, així com alguna novetat "un poc menys selecta", com indica Consol, qui insisteix en què "s'ha de donar un servei per a tots els gustos, ni massa selectes ni poc exigents". "De totes maneres -insisteix- el públic respon molt positivament quan li ofereixes llibres, discos o pel·lícules de qualitat". Quant a la música, explica que el públic és generalment gent jove, però que en el fons de la fonoteca "hi ha de tot". "Al principi era més rock i pop i ara són sobretot bandes sonores les més sol·licitades, seguides de música clàssica i de cantautors".

Un toc molt especial li'l dóna la música en directe. Cada any, la Fonoteca prepara una cita musical. Fins ara se n'han celebrat tres. La primera dedicada al blues, la segona al jazz i la tercera a les bandes sonores de pel·lícules, amb una orquestra de cambra. Els concerts, que tenen lloc en la gran sala de la biblioteca, a partir de les 11 de la nit, ofereixen també un cocktail als convidats per a una vetllada molt especial.

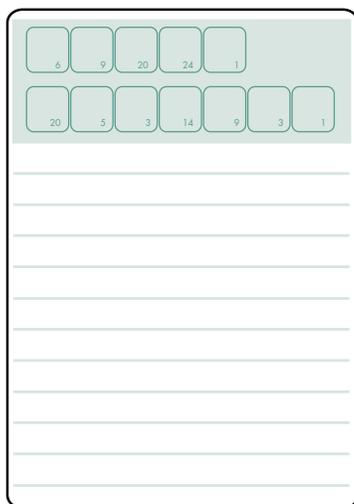
LA COVA GRAN DE PATERNA. ARQUITECTURA I LLIBRES

L'Espai Cultural de la Cova Gran - obra de l'arquitecte José Garrido, inaugurada en juliol de l'any 2000- forma part de la primera fase del projecte del Parc Urbà de la Torre de Paterna, per a la qual, l'Ajuntament de la localitat va destinar un pressupost de 513 milions de pessetes. Emplaçada en un lloc estratègic, el de les conegudes coves de Paterna, la Biblioteca de la Cova Gran ret homenatge als veïns de la localitat que a principis del segle XX van viure a les coves-habitatges. Com si d'una cova es tractés, l'edifici que avui alberga la Biblioteca Central Pública Municipal de Paterna va ser excavat tot seguint la pròpia depressió del sòl, respectant en tot moment l'estètica del conjunt històric que l'envoltava.

La Cova Gran -amb murs grossos de formigó i claraboies grans que deixen entrar la llum ens recorda lleugerament l'estètica dels interiors asiàtics, espais amples, lluminosos, amb jardins de plantes i pedretes, amb llum tènue i molta fusta. Materials nobles per a una biblioteca que disposa de dos espais arquitectònics funcionalment diferenciats. D'una banda hi ha l'Àgora o Anfiteatre a l'aire lliure, que alberga diferents activitats en el seu escenari, especialment en estiu, i d'altra, la mateixa biblioteca, que tanca el semicercle restant, com si d'una circumferència coberta es tractés.

L'espai, de 800 m² i 531 metres lini als, es divideix en una sala dedicada a la literatura infantil i juvenil, amb un expositor atractiu i original de novetats editorials i taules rodones, amb cadires de colors. A l'entrada trobem també el punt d'informació i préstec, a més de la sala de lectura de premsa, amb dossiers de notícies locals i una vintena de publicacions periòdiques, sis d'elles diàries.

L'espai per als adults està dividit en dues sales, una on hi ha un expositor de novetats editorials, obres de consulta i taules concebudes per a l'estudi unipersonal, i una altra, amb taules grans per treballar en equip. La Biblioteca guarda un fons de 17.649 volums i compta amb 6.495 socis inscrits. Totes les sales disposen d'un mobiliari modern, amb cadires anatòmiques i taules amb il·luminació directa, i a més, per sentir-se més a casa, la decoració de la biblioteca acull pintures, litografies i fotografies d'autors locals. Enguany s'estrenarà la sala polivalent, un espai fins ara no utilitzat que es decorarà convenientment i es destinarà a l'hora del conte, una activitat setmanal, dirigida als més menuts.

Façana de la Cova Gran al Parc.

D'altra banda, per l'especial disposició i ubicació de la Cova Gran, el centre disposa d'un sistema de vigilància amb càmeres i d'un espai al voltant de les sales on hi ha consignes on guardar les pertinences personals per treballar amb major comoditat.

Segons les bibliotecàries de la Cova Gran, la nova ubicació de la Biblioteca ha comportat un increment considerable en els usuaris infantils, que vénen acompanyats pels pares i mares. La biblioteca –assenyalen- s'esforça, per la seua banda, en millorar el fons infantil i avui en dia disposa d'un bon volum de llibres, especialment contes i monogràfics. La biblioteca infantil -per què no dir-ho- és una de les majors satisfaccions de l'equip de professionals de Paterna.

Segons l'equip de bibliotecàries a la Cova Gran, hi ha una fluctuació d'usuaris prou considerable. En inaugurar-se el centre, asseguren que hi va haver un "boom", tant, que van haver d'incrementar el personal treballador. En canvi, diuen, les expectatives de visites per als mesos de setembre i octubre de 2001 –tot coincidint amb l'inici de l'any acadèmic- "no s'han complert, especialment per al mes de setembre, que ha estat molt tranquil". El que sí que destaquen des de la Cova Gran, però, és que des del trasllat de la Biblioteca Central al carrer Godella, en el nucli antic del poble i zona cèntrica, la nova ubicació ha funcionat com un reclam per a la gent del poble que abans no visitava la biblioteca, per trobar-se als afores de Paterna. "Ara –assenyalen- ve molta gent a llegir premsa i a buscar noves lectures". Com a contrapartida, pensen que a l'usuari li ha costat una mica habitar-se a un nou espai més gran i amb major

independència la aprendre a estar-hi. Però afirmen que la Cova Gran ha atret fins i tot usuaris d'altres centres, com és el cas de l'Agència de Lectura de Campament.

Actes a la Biblioteca

Almenys en dues ocasions a l'any hi ha presentacions de llibres, de vegades de publicacions locals, i conferències. Enguany, per al dia del llibre hi està prevista una sessió d'animació a la lectura i una presentació de llibres. Es tracta d'activitats coordinades entre la Biblioteca i la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament. Les presentacions –si preveuen molt de públic- es fan en alguna de les sales del Gran Teatre Antonio Ferrandis. Per cert, que la Biblioteca acaba de rebre una donació de 320 volums, entre ells narrativa, poesia, llibres de viatges i altres de l'actor valencià, nascut a Paterna.

A més de la Cova Gran, a Paterna hi ha quatre biblioteques públiques municipals més: La Canyada-Centre Social -centre que acull gran quantitat d'usuaris durant l'estiu, amb lectors que vénen de L'Elia, Sant Antoni i altres poblacions i que enguany ha romàs oberta matí i vesprada per primera vegada, l'agència de lectura La Coma-Centre Social, l'agència Campament i la de Terramar-Centre Cívic, que ha rebut el lot fundacional de la Direcció del Llibre, Arxius i Biblioteques en el 2001. Els cinc centres sumen aproximadament 50.000 volums.

El fons audiovisual actualment no està en préstec perquè no està registrat. Els audiovisuals són una nova etapa a abordar amb el projecte immediat d'informatització. De moment, no hi ha una partida pressupostària dedica als suports audiovisuals, encara que al centre hi ha un material, especialment vídeos i Cds, complementari d'obres de consulta que es mostra en sales, però no es presta.

Quant a la informatització, encara està pendent. En 1995 es va iniciar una provisional base de dades, quan només hi havia quatre centres, que avui està finalitzada. Enguany hi haurà l'ajuda de personal adicional contractat – a través de l'Agència de Desenvolupament Local- per abordar la informatització. "Es tracta- diu la coordinadora de les Biblioteques, Mª José Gimeno- de trobar paràmetres de catalogació comuns per a tots els centres".

1

3

1 Tríptic explicatiu de totes les biblioteques de Paterna.

2- Interior de la Cova.

LA SALA DE LECTURA DEL MUSEU BRITÀNIC A LONDRES HA OBERT PER PRIMERA VEGADA LES SEUES PORTES AL PÚBLIC

Per primera vegada en la història The British Museum Reading Room, La Sala de Lectura del Museu Britànic, obri les seues portes al públic. El trasllat de la Biblioteca Britànica (British Library) a un altre edifici, fora del museu ha encoratjat el Museu a reclamar la Reading Room i guardar-hi el Walter and Leonor Annenberg Centre i la Paul Hamlyn Library i les seues valuoses col·leccions d'art.

En entrar a la Sala de Lectura trobem una mostra de llibres escrits pels milers de persones, algunes oblidades, unes famoses, d'altres no tant, que van estudiar hores i hores dins d'aquesta sala. La sala, un espai de perfecta circumferència, amb els murs plens de vitrines de fusta i vidre, des d'on es poden llegir els títols i autors de les obres en els lloms, deixa entrar per les finestres i pel sostre -amb forma de cúpula amb vitrines- una llum prou intensa, vist el gris londinenc. El silenci, la llum i la noblesa dels materials com el cuir i la fusta creen un ambient idoni per a l'estudi i la reflexió.

És interessant saber que la Reading Room conserva avui encara els llocs habituals d'estudi i lectura d'alguns dels seus visitants més asidus, com és el cas de Karl Marx. Avui es pot accedir a l'interior de la sala de manera gratuïta i passejar entre llibres i passadissos, al mig d'un espai històric, tot resseguint les indicacions que ens guien en la visita.

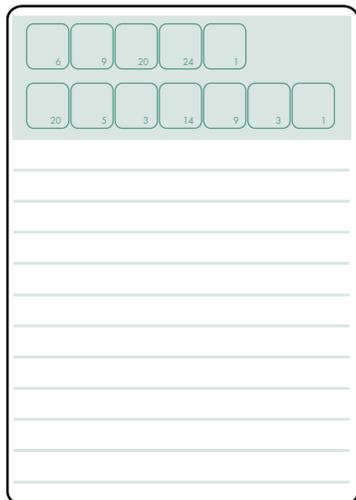
The Paul Hamlyn Library

La Biblioteca Paul Hamlyn és una biblioteca referencial, instal·lada inicialment amb un fons d'aproximat de 12.000 volums, ha passat a complementar avui les col·leccions del Museu Britànic. La visita a la biblioteca pot ajudar-nos a descobrir millor i més a fons l'art i les cultures que omplien les nombroses galeries del museu.

La possibilitat de consultar catàlegs de la biblioteca en línia permet localitzar llibres sobre matèries específiques i altres obres especialitzades. Igualment, podem trobar una selecció de llibres infantils. O simplement, es pot caminar i fer alhora una ullada a les prestatgeries que envolten la sala.

El Centre Walter and Leonore Annenberg

El COMPAS (The Collections Multimedia Public Access System), un sistema que es pot consultar des dels monitors de la sala en línia, permet per primera vegada l'accés a tot tipus d'informació referent al museu: un plànol de visita de les galeries, un recorregut virtual per les diferents col·leccions, fullejar les col·leccions en línia o observar de prop obres ja vistes en les galeries, així com seleccionar imatges amb alta qualitat d'impressió, o fins i tot imprimir imatges i textos sobre les obres i guardar-nos la nostra pròpia selecció.

- 1 Pàgina web Biblioteca Britànica. www.thebritishmuseum.ac.uk
- 2 Vista general de l'antiga sala de lectura del Museu Britànic.

“LA MEUA VIDA I LA MEUA CARRERA M’HAN SERVIT PER REALITZAR-ME PERSONALMENT I PER AJUDAR ELS ALTRES”

escriure guions, etc, i durant els anys de carrera ens duia cada setmana a l’Arxiu a fer pràctiques amb documents de primera mà. Potser fins aquell moment jo encara no havia valorat suficientment l’arxiu, perquè per a mi era com una assignatura més de la carrera. Després, poc abans d’acabar els estudis, vaig començar a participar, junt amb una companya de la facultat, en els Jocs Florals amb la preparació d’alguns treballs d’investigació –poca cosa...- però allò ja ens duia a l’arxiu i significava una altra manera d’apropar-nos-hi.

CONVERSES MEMORABLES

amb

Amparo P

Entre 1956, data de creació del “Centro Coordinador”, i 28 anys després, en 1982, data en què les funcions del “Centro” són assumides pel Servei del Llibre, Arxius i Biblioteques de la Generalitat Valenciana, es va passar de 23 centres bibliotecaris en funcionament a la Província de València a 116, a més de 5 centres en reorganització i la tramitació de la creació d’altres 5. De donar servei a una població de 424.459 habitants es passava a donar servei a 1.120.641 habitants. I d’aconseguir 190.090 lectures anuals a aconseguir-ne 1.377.691

-Potser va ser un poc de casualitat que estudiés Filosofia, perquè jo tenia en el batxillerat molt bones notes en ciències, sobretot en matemàtiques. Però després em vaig sentir contenta perquè vaig tenir la sort d’estudiar amb professors com Manuel Ballesteros, un gran mestre que ens ensenyava la història de manera diferent. Ens feia

-La veritat és que vaig tenir la boníssima circumstància de què el Secretari de l’Arxiu, Manuel Dualde Serrano, al veure’ns allí ens va preguntar: “Però és que a vostés els interessa açò”? I li vam contestar que no ho sabíem molt bé. El cas és que ens va dir: “Bé, si els interessa i volen aprendre, jo estic disposat”. I així va ser com m’hi vaig decidir. Dualde era una persona extraordinària i jo vaig tenir la sort de comptar amb el seu suport. Així que vaig entrar d’encarregada de Biblioteca -avui en diríem interina- i vaig prendre contacte de ple amb la professió. Un poc més tard, en 1952-53, vaig anar a ampliar estudis a Madrid, on una amiga m’havia anunciat l’existència d’un curs d’arxius i biblioteques, i hi vaig fer el curs organitzat per la *Dirección General de Archivos*, que aquell any preparava la primera promoció. Després, quan es van convocar oposicions,

les companyes que hi havíem coincidit vam formar un equip i ens vam preparar les oposicions. En aquell moment l'oposició cobria arxius, biblioteques i museus i havies de preparar-te les tres proves en temes generals i en classificació i catalogació, independentment del que t'interessés. Jo vaig tenir la sort –una vegada superades les proves- que a València hi havia plaça i vaig poder tornar a l'Arxiu, així tota la meua vida ha transcorregut a l'Arxiu del Regne, excepte durant les pràctiques de l'oposició a Barcelona, que vaig estar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

“Sincerament, el que a mi més m’ha agradat sempre és estar amb els documents. Però haig de dir que la relació amb els investigadors enriqueix moltíssim”

-Jo vaig entrar en l'Arxiu en una etapa important. Teníem la dificultat d'un local inadequat. L'Arxiu estava ubicat a la Casa Professa dels Jesuïtes, pròxima a la Llotja i era un edifici que no reunia les condicions necessàries per albergar els fons de l'arxiu. S'havia dut allí amb motiu de la Guerra de la Independència. Abans de la Guerra, l'Arxiu Reial i l'Arxiu del Mestre Racional estaven al "Palacio Real", on avui estan els Jardins dels Vivers. Amb motiu de l'entrada de les tropes franceses per Sagunt en el segle XIX van haver d'enderrocar el palau i els fons de l'arxiu es va carregar en carros i es va traslladar a la Casa dels Jesuïtes. Posteriorment, es va arregar allí també l'arxiu de la "Casa de la Ciudad", que estava en el jardinet de la Generalitat. Quan jo vaig arribar a l'Arxiu tots els documents esmentats

però en molt poc d'espai, de manera que en una mateixa prestatgeria hi havia de vegades fins a tres lligalls. A més, el local era molt humit i fosc i tenia una instal·lació elèctrica molt deficient, fins i tot perillosa, sense comptar amb el problema afegit de les termites. Recorde que l'Ajuntament de València ens va ajudar a dur a terme una forta desinsectació. I en aquells anys –els cinquanta- la directora de l'Arxiu, Rosa Rodríguez Troncoso, va ser la impulsora del nou edifici de l'Arxiu que hi ha avui a l'Albereda. Rosa Rodríguez va aprofitar algunes de les circumstàncies familiars i personals –el seu home era diputat per la Diputació de València- i finalment va poder aconseguir el solar de l'Albereda. Recorde que en un principi ens van proposar el Monestir de Sant Miquel dels Reis i que quan vam arribar allà vam pensar que allò –que estava tot en runes- requeria de molts diners per ser restaurat i en aquella època era impossible. A més, el Ministeri proposava un edifici nou com una opció més econòmica, abans que acondicionar-ne qualsevol altre. I d'altra banda, hi havia la ubicació de l'arxiu. L'Albereda era un lloc estratègic, respecte a les facultats. El cas, però, és que no estiguérem lluny d'anar a parar a Sant Miquel dels Reis.

- El projecte es va fer des de València, per l'arquitecte valencià Joan Segura de Lago, que a més, era investigador. Joan Segura va viatjar per diferents països d'Europa, per veure el que hi havia i va projectar un arxiu que separava els serveis del fons documental, amb la construcció de dos cossos independents, per tal que el fons estigués a l'accés del funcionari, però no de l'investigador.

- Cadascú treballava en la seua secció, ordenant, catalogant i classificant, de manera que anàvem preparant-nos, però el moment més important va ser quan es va acabar d'alçar l'edifi. El trasllat va ser crucial, i ahí sí que vam batre el coure tots els funcionaris. Vam haver d'organitzar-ho tot des de l'edifici antic. Després vingué el trasllat en sí al llarg de l'estiu de 1965 amb un camió diari que ens prestava la Diputació, i amb l'ajuda d'alguns malalts del manicomí, que eixien amb regularitat del centre i ajudaven el servei

amb regularitat del centre i ajudaven el servei de transport i subministre del centre, vam anar traslladant l'arxiu. Ells arreglaven el camió en l'edifici vell i el descarregaven a l'Albereda i és gràcies a ells que vam poder avançar ràpidament. Nosaltres, per la nostra part, enviàvem amb cada lot una nota on déiem "enviem tal sèrie, de tal número a tal altre" i com que ja teníem distribuït on havia d'anar cada secció i cada sèrie, doncs es tractava d'anar col·locant els fons segons ho havíem previst amb anterioritat, de manera que no es desordenés res, i que en quant obrírem l'arxiu, en acabar l'estiu, tot estigués preparat per tal de facilitar el servei de consulta al públic. Va ser una etapa molt important en què vam treballar molt. Una qüestió que ens preocupava era la disposició en les prestatgeries, ja que eren de doble cos i estaven exentes. Havíem de pensar bé el tamany de la documentació que hi col·locàvem, per tal de perdre el mínim d'espai possible, perquè...és clar...no sabíem el futur de l'arxiu. En aquells moments no hi havia res de previst, ni l'Autonomia ni res semblant, i l'Arxiu del Regne albergava en aquells temps també la documentació de les delegacions de diferents Ministeris.

-L'Arxiu del Regne ha estat un arxiu mixte, d'un costat un arxiu històric, amb documentació d'institucions que ja no tenien vigència, el que és en sí l'arxiu de l'Antic Regne de València. I d'altre, un arxiu provincial, perquè recollia la documentació de les delegacions dels ministeris com Hisenda, Educació, etc, i els Protocols també, que normalment anaven als arxius provincials. En el cas d'Hisenda, vam tenir la sort de què no ens enviassen documentació de la que havíem d'expedir certificats, de manera que ells es quedaven la documentació que havien de treballar per tal que nosaltres continuàssem sent arxiu històric, que era el més fonamental. Així i tot, Hisenda ocupa avui dues plantes de l'arxiu, de manera que va enviar sempre molta documentació, clar...l'economia sempre ha primat. Anys després, quan va arribar l'Autonomia i amb la creació de l'Arxiu de la Generalitat, l'Arxiu del Regne ja va deixar de rebre documentació actual. I en tot cas, es recollia documentació d'algun

gremi o algun col·legi, com el d'agents comercials, o d'alguna casa nobiliària, però només documentació que tingués caràcter històric i que estigués tancada. Es tractava de guanyar espai. Jo recorde que quan vaig eixir de l'Arxiu, la planta novena estava encara quasi buida i la planta desena sense res, sobretot perquè part és terrassa i caldria acondicionar-la per la llum i la temperatura. De fet, l'arquitecte que va projectar l'edifici va calcular que –segons el volum de documentació que magatzemàvem per aquell moment- tindríem suficient espai

molt complet quan jo vaig arribar a la direcció. El que jo he fet és mantenir el que havíem aconseguit, arregar la documentació que podíem i procurar el treball de cadascú en la seua secció per posar al servei dels investigadors el que teníem. Vam ser un bon equip, cadascú estava en el seu lloc, ens enteníem molt bé i treballàvem en un molt bon ambient. Vam aconseguir que l'arxiu funcionés el millor possible. I ho vam aconseguir també amb l'ajuda d'un equip de subalterns que treballava de manera molt eficient. Puc assegurar que era un dels arxius espanyols

perquè a penes si pots ocupar-te'n. De fet, la secció de la qual jo em feia càrrec, la del Mestre Racional, sobre la qual havia d'anar inventariant i revisant el que ja estava fet, tenia 9.000 volums quan jo vaig començar a ocupar-me'n i jo m'hi vaig quedar en el número 7.000 quan em vaig jubilar. Vull dir, que no m'havia donat temps d'acabar el treball en tots aquells anys que vaig estar a l'arxiu, perquè la meua labor ha sigut sobretot administrativa i de gestió. Després de jubilada he volgut continuar amb l'inventari dels papers de Mestre Racional. Li ho vaig proposar a Carlos López, el director que em va succeir, i va respondre molt positivament. Clar, a partir d'aquell moment hi he anat quan podia, sense horaris fixes. A mi és una professió que m'ha agradat molt i m'ha donat grans satisfaccions, i per això continue treballant a estones lliures.

Façana de l'Arxiu del Regne de València.

fins a l'any 2000.

-Estant jo de directora, em van proposar des de Madrid fer una remodelació i instal·lar compactes en l'Arxiu. Jo li ho vaig comentar a l'arquitecte de la Delegació del Ministeri i ell em va dir que, a pesar de ser conscient de que l'arxiu estava molt ben construït, caldria fer una prova de l'aigua i eixes proves deixen ressentits els edificis "i jo –va dir- no estic disposat a fer-la, així que digues a Madrid que no calen compactes, que quan l'arxiu estiga ple ja buscarem una altra solució". De fet, l'edifici de València va arribar a ésser modèlic durant molts anys. Venien de fora de València a veure com estava construït. L'edifici comptava amb servei de microfilm i restauració, així que estava

funcionava, i així ens ho deien també els investigadors d'altres ciutats que ens visitaven.

-Mira...No massa coses, vull dir, que jo des de la Secretaria ja m'ocupava de temes de personal i de gestió, com és escriure informes i coses semblants. El que sí és cert és que la Direcció em deixava molt poc de temps per a treball tècnic d'ordenació. En general no vaig notar grans canvis. Ara bé, em sentia amb la responsabilitat de que la gent estigués contenta, treballés a gust. Calia resoldre els problemes que es plantejaven en l'arxiu davant de qualsevol inspecció etc. En realitat, la direcció d'un arxiu és més bé un treball de gestió. La funció tècnica –el treball específic en l'arxiu- l'has de deixar un poc de banda,

-La veritat és que he publicat molt poc. Eren treballs que escrivíem per tal que l'Arxiu tingués una representació en els congressos i encontres. Per a mi ha sigut important sobretot el contacte amb els investigadors, i això ho vaig aprendre d'Ernest Martínez Ferrando, un senyor valencià que era inspector quan jo estava fent les pràctiques a Barcelona. insistia en la importància de que el funcionari es relacionés amb els investigadors perquè podia aprendre molt de la documentació que potser ell no tenia ocasió de revisar personalment. Recorde que quan jo preguntava als investigadors: en què estàs treballant? Em contestaven: "Estic trobant una quantitat de coses", i clar, potser jo no creia que ahí es podia trobar això o allò. I açò ja era una dada que jo arxivava. Era una tasca recíproca i enriquidora, amb un intercanvi molt valuós i eficaç, tant per a la persona que investigava, com per a qui guiava en la investigació. Sincerament, a mi, el que més m'ha agradat sempre és estar amb els documents, però haig de dir que la relació amb els investigadors enriqueix moltíssim. Mai he subestimat parlar amb ells i informar-me sobre el seu treball i sobre la documentació que trobaven, perquè això em podia servir per ajudar una altra persona, o a mi mateixa. I poder així anar facilitant també allò que jo trobara posteriorment. Ha

una carrera que m'ha servit per a realitzar-me personalment i per ajudar els altres. Potser on jo vaig posar més esforç i energies va ser en què l'arxiu funcionés el millor possible. Clar, jo era jove quan vam arribar al nou edifici, tenia quaranta anys i estava en la plenitud de la meua trajectòria professional. En eixe sentit, pense que vaig fer el que havia de fer en aquell moment, i res més.

informàtica, crec que la rapidesa que la gent exigeix a Internet pot reflectir un poc la falta d'esperit d'investigació, en el sentit que a un investigador no li importa agafar un lligall o un llibre, i estar-s'hi treballant tot el dia i no haver tret ni una informació, ni una nota. En canvi, el món en què vivim, fet de presses, d'eficàcia i de resultats immediats, és un poc incompatible amb la paciència que reclama la investigació, crec.

-En el cas de València, jo crec que és pel clima. València no valora les biblioteques –pense jo-. Recorde que quan anàvem a reunions amb els directors de centres coordinadors, Sòria et donava unes estadístiques de lectura impressionants, i jo preguntava: “però com aconseguíu açò a Sòria?”, i em contestaven: “és que hi fa molt de fred i la gent es queda a casa i llig”. I jo els deia que ací com hi havia sol, es llegia menys. Considere que el públic en general comença a valorar les biblioteques en el moment que les necessita, però mentrestant, hi ha molta gent que se'n pot passar.

“Ajudar els altres en la investigació és una tasca recíprocament enriquidora. Tu els ajudes, però ells també et faciliten molta informació. Hi ha un intercanvi que és molt valuós i eficaç, tant per a la persona que investiga com per a qui guia en la investigació”

-Jo crec que teníem molt bona imatge perquè el servei que oferíem era molt bo. Potser el que ens ha faltat als funcionaris de la meua època és publicar més inventaris sobre el Centre. No en publicàrem perquè els volíem revisar exhaustivament, i potser per un poc de perfeccionament del treball, no ho féiem. Quan jo estava en la Secretaria, la Directora –que per açò era més generosa que jo- em deia que hauríem de publicar, i jo sempre li deia que si ella volia que ho fes, però que jo si no estava tot ben compravat, no ho publicava. No és que jo siga perfeccionista, però volia que les coses es fessen bé i que mai no ens trobàssem que algú ens demanava una cosa que no la teníem, que no apareixia inventariada. I el fet és que, a pesar de què no hi havia molta informació perquè no publicàvem, fins i tot en l'Arxiu antic hi va haver investigadors estrangers. Érem el més important dels arxius regionals quant a contingut. Jo em vaig donar compte –per exemple- que quant a arxiu històric nosaltres estàvem per sobre de l'arxiu de la Corona d'Aragó, excepte en la secció de Cancilleria, que és molt més rica que la nostra. A partir d'Alfons V, quan es creà l'ARV, tots els registres amb documentació referida a València s'enviaven ací, encara que es deixaven repetits en la Corona d'Aragó. És clar, ací tenim només registres des de Alfons V, allà, des de Jaume I i la diferència és molt important. Però cal valorar la riquesa que a València tenim respecte a Mestre Racional, per exemple.

-La raó per la qual vaig arribar jo ací és molt pueril. Hi havia la voluntat de crear el “Centro Coordinador”, i tots els funcionaris que hi havia a les biblioteques eren molt majors, així que van pensar en una persona que fos jove i que estigués disposada a anar pels pobles a realitzar inspeccions i parlar amb els alcaldes. Clar...jo no sabia on m'estava ficant...ho dic sincerament. Així que m'ho van proposar i vaig anar a Saragossa -ciutat pionera en la iniciativa- amb l'arxiver de la Diputació, per assistir a una llarga reunió amb els companys d'altres províncies, durant la qual vam saber en què consistia el projecte. Quan vaig tornar a València, ja em vaig posar a treballar en la creació del Centre, treball que vaig compaginar amb l'arxiu fins l'any 1985, quan amb l'Autonomia s'havia creat el Servei del Llibre, Arxius i Biblioteques. Allò era un servei doble. De matí a l'Arxiu i de vesprada al Centre.

- La veritat és que quan jo vaig arribar al Centre no sabia per on tirar ni què fer. En un començament em vaig dedicar a prendre contacte amb la realitat i molt prompte ja comptava amb un equip de professionals –seleccionats per la Diputació- que treballaven molt i molt bé. El Centre era un servei combinat entre l'estat –que posava mobles, llibres

-Jo no he treballat mai amb ordinadors. A mi la màquina d'escriure no em suposa cap problema per a redactar una carta, un informe, o el que siga. En canvi, un treball d'investigació, l'hagut de fer sempre a mà, amb bolígraf i paper, corregint i tatxant, per a mi era molt còmode. Sí que em consta que els ordinadors faciliten el treball, però jo ho trobe molt complicat, i simplement, que no hi he tingut ocasió, en el sentit que al jubilar-me no m'he posat a publicar treballs. Així com Luis García Ejarque sí que va continuar publicant i em deia: Amparo, no sigues així, i prova. Però no ho he fet. Ejarque i jo –haig de dir- vam ser sempre grans amics i companys de professió, començant per ser companys de promoció i continuant la relació professional i d'amistat, ell, des del “Servicio Nacional de la Lectura”, i jo, des del Centre. En general, jo guarde molts bon records d'aquells anys de la Universitat, alguns companys encara continuem reunint-nos. Tornant al tema de

i el funcionari encarregat - i la Diputació que aportava ajudes per a les biblioteques i el personal del Centre. Sincerament, jo no havia pensat mai que anava a treballar amb biblioteques, especialitzada com estava en arxius. Però, bé, vaig acceptar perquè coneixia les biblioteques i sabia catalogar i classificar, ja que durant la carrera havia estudiat biblioteconomia, havia estat un any de becària en la Biblioteca Universitària. El mèrit -crec- és que vam crear un bon equip, no molt nombrós, quatre persones en total, però

les biblioteques que s'havien creat abans de 1956. Després mirava en quines poblacions hi havia possibilitats de crear-ne, proposant-ho als alcaldes i fent-los saber que existien les condicions necessàries per crear un centre en la localitat. Recorde que sí que hi havia la voluntat per part dels alcaldes de voler dotar els pobles de biblioteques. Clar...algunes localitats tenien més possibilitats que altres, per exigències de número d'habitants, condicions dels locals, i altres aspectes. Era molt important que els alcaldes tingueren interès per les

manera que Madrid no tenia un control directe sobre elles i només al voltant d'una vintena funcionaven diàriament.

Jo m'ocupava de la selecció de llibres que havíem de comprar amb els diners que l'estat destinava a augmentar els nostres fons i els distribuïa a les biblioteques. Enviava a les biblioteques la informació sobre els diners de què disposaven, però els llibres li'ls enviàvem nosaltres catalogats i classificats. Els

Detall d'un dipòsit (clergat).

“La meua carrera professional m’ha servit per realitzar-me personalment i al mateix temps ajudar els altres. Potser on jo vaig posar més esforç i energies va ser en què l’Arxiu funcionés el millor possible. Quan ens vam traslladar al nou edifici jo estava en la plenitud de la meua trajectòria professional, i pense que vaig fer el que havia de fer en aquell moment”

eficaç. Jo era una més entre tots. L'equip vaig buscar-lo entre gent que jo considerava competent. Hi havia una antiga companya de la Universitat, un poc més jove que jo, i també la germana de Dualde, l'antic Secretari de l'arxiu, i un subaltern que treballava moltíssim. Érem molt creatius, programàvem cursos i altres tantes activitats.

-Des d'un principi vaig intentar espabilar

s'ocupaven de què funcionaren. En ocasions vam haver de fer cursets per orientar i guiar el personal que s'ocupava d'aquelles primeres biblioteques. De vegades era el “maestro” qui hi estava a càrrec, però de vegades no, era simplement una persona que a l'alcalde li interessava que estigués allà. Durant l'època en què Ejarque era director del “Servicio Nacional de Lectura”, des de la Direcció General, es van edificar centres importants com els de l'Elia i el de Cullera, un edifici esplèndid amb un saló d'actes espectacular. El Centre Coordinador de València era un dels Centres d'Espanya amb més biblioteques, perquè abans de la meua arribada, Madrid ja n'havia creades algunes. Concretament, hi havia 40 biblioteques públiques, de les quals no totes funcionaven, només 23 estaven al dia. Algunes només estaven en el paper, perquè s'havien creat amb un alcalde i ja havia canviat a un altre o perquè la

fer peticions, però si pensava que un llibre determinat era interessant que estigués a la biblioteca, i ells no l'havien demanat, feia perquè els arribés. En principi era un treball molt personalitzat, biblioteca per biblioteca. De tant en tant, jo em passejava per les biblioteques, sense avisar. No per res. Encara que rebíem estadístiques de totes, m'interessava tenir un coneixement directe de la realitat dels centres. Però sense cap altre propòsit. Quantes vegades vaig arribar a un poble -recorde- i en les Festes Patronals i em tocava dir-me: “Amparo: mitja volta i a casa”. Simplement volia saber si la biblioteca funcionava. I en tot cas, si no funcionava, el problema, més que meu, era del poble. Jo només procurava que el nostre treball tingués un profit.

L'ANY NICOLAU PRIMITIU: treballar, persistir i esperar

Nicolau Primitiu Gómez va morir a València el 1971, després d'una intensa i llarga vida de 94 anys que li va permetre compaginar l'activitat empresarial amb el conreu de l'arqueologia, la història o la filologia. Va ser un gran aficionat als llibres. Un bibliòfil que va reunir una valuosíssima biblioteca, la qual ha estat pilar fundacional de l'actual Biblioteca Valenciana.

Exlibris Nicolau Primitiu.

El passat mes de novembre es van complir trenta anys de la desaparició de Nicolau Primitiu Gómez Serrano, empresari empenedor –va crear una empresa dedicada al disseny i la construcció de maquinària agrícola– que va harmonitzar les demandes del món empresarial amb el seu constant interès per la llengua, la cultura i la història dels valencians.

Logotip de l'any NP.

La Biblioteca Valenciana celebra des del passat mes d'octubre i al llarg del 2002 *L'any Nicolau Primitiu*. Un temps dedicat a recuperar la memòria i l'obra d'un gran valencià, amant dels llibres, que amb la donació dels seus fons –35.000 volums– va fer possible crear l'actual Biblioteca Valenciana.

Per a l'ocasió s'han preparat exposicions, edicions de llibres i

BIBLIÒFILS

conferències al voltant de Nicolau Primitiu, -empresari, arqueòleg, historiador, agitador cultural i dedicat bibliòfil– que seran els principals objectius de la commemoració.

Entre les entitats i institucions que participen en els actes de l'any dedicat al gran amant valencià dels llibres hi ha quatre de les cinc universitats públiques, la Institució Alfons el Magnànim, la Diputació de València, l'Institut Juan Gil-Albert i els ajuntaments de Sueca i València.

Entres els llibres que es presentaran al llarg de l'any Nicolau Primitiu hi ha la presentació d'edicions facsímils: *Excavacions de València amb motiu del seu canterellat*, *Excavaciones para la ampliación del antiguo Palacio de la Generalidad del Reino de València* i *Contribució a l'estudi de la molineria valenciana medieval*. L'Ajuntament de València realitzarà la reedició del llibre de Vicenta Ferrer Escrivà amb dibuixos de Pilar Bayés de Luna titulat: *Nicolau Primitiu Gómez Serrano*, i l'Ajuntament de Sueca reeditarà l'obra de Carmen Gómez-Senent Martínez *Nicolau Primitiu Gómez Serrano: Una aproximació bibliogràfica*.

L'any Nicolau Primitiu publicarà també les obres inèdites de D. Nicolau Primitiu: *Segona part de les Excavacions de València*, a càrrec de la Biblioteca Valenciana i amb la col·laboració d'Albert Ribera i *Hidráulica Romana*, fruit de quaranta anys d'investigacions arqueològiques.

D'altra banda, i amb la col·laboració de la Universitat de València, es presentarà l'edició facsímil de la revista *Sicània*, publicació, junt amb l'editorial *Sicània*, que va fundar Nicolau Primitiu en 1954.

LA "SOCIETAT BIBLIOGRÀFICA VALENCIANA JERÒNIMA GALÉS" ORGANIZÓ EN VALÈNCIA EN SEPTIEMBRE UN ENCUENTRO DE LA ASOCIACIÓN INTERNACIONAL DE BIBLIOFILIA

Internacional de Bibliofilia, que tuvo lugar en Barcelona del 16 al 22 de septiembre del presente año con la asistencia de más de 200 congresistas de todo el mundo, se realizó en Valencia un Encuentro de dicha Asociación los días 23 y 24 del mismo mes, organizado por la *Societat Bibliogràfica Valenciana "Jerònima Galés"*, la cual recientemente ha renovado su Junta Directiva, presidida actualmente por el profesor Germán Ramírez Aledón.

Entre los actos programados para el Encuentro Internacional de Bibliofilia, una iniciativa cultural merecedora de reconocimiento público, se visitaron la Biblioteca Valenciana de San Miguel de los Reyes, la Biblioteca de la Universitat de València, la Biblioteca Serrano Morales del Ajuntament de València y el Archivo Municipal y las bibliotecas del Colegio del *Corpus Christi*, así como el Museo de las Ciencias "Príncipe Felipe", siendo calurosamente acogidos en todos estos centros. Por su parte, los más de 70 asistentes al Encuentro mostraron un gran interés por el rico patrimonio bibliográfico y documental valenciano.

La nueva Junta de la Asociación está formada por Carmen Gómez-Senent, Directora de la Biblioteca Municipal Central de Valencia, como Vicepresidenta; Vicent Pons, profesor de la Universitat de València, como Secretario; el profesor Juan Codina como Tesorero; y los vocales Manuel Bas (anterior presidente), Fernando Goberna, Jesús Huguet y Daniel Sala. Dicha Sociedad ha publicado en el año 2001 el facsímil de las *Muestras de los caracteres y adornos de la Imprenta de Jaime Martínez en Valencia*, cuya edición original data de 1835, y en esta ocasión ha sido patrocinada por la imprenta Luis Farinetti.

Por otra parte, las personas interesadas en darse de alta en la *Societat Bibliogràfica Valenciana*, pueden hacerlo por carta al Apartado de Correos 470-46080-València.

abc

AJUDES/BEQUES/CURSOS

COMUNITAT

ajudes i beques

Ordre de la Conselleria de Cultura i Educació per a la concessió d'ajudes a l'increment bibliogràfic destinat a biblioteques i agències de lectura públiques de la Comunitat Valenciana. Les ajudes tindran un import total de 480.810 € (80.000.000.-ptes.).

Ordre del 22 de novembre de 2001

(DOGV n 4155 de 26 de desembre)

Ordre de la Conselleria de Cultura i Educació per a la concessió de beques de formació de personal tècnic en el catàleg col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic de la Comunitat Valenciana. Les beques tindran un import de 7.212 € (1.200.000.ptes. per beca de 8 mesos).

Ordre del 22 de novembre de 2001

(DOGV n 4154, de 24 de desembre)

Ordre de la Conselleria de Cultura i Educació per a la concessió d'ajudes per a la realització d'activitat sculturals de foment de l'hàbit lector en les biblioteques i agències de lectura públiques de les entitats locals de la Comunitat Valenciana. Les ajudes tindran un import total de 60.100 € (10.000.000.-ptes.).

Ordre del 30 de novembre de 2001

(DOGV n 4154, de 24 de desembre)

Ordre de la Conselleria de Cultura i Educació per a la concessió d'ajudes a les associacions d'arxivers i bibliotecaris de la Comunitat Valenciana. Les ajudes tindran un import total de 24.040 €. (4.000.000.-ptes.).

Ordre del 30 de novembre de 2001

(DOGV n 4153, de 21 de desembre)

Ordre de la Conselleria de Cultura i Educació per a la concessió de beques de formació de personal tècnic de formació professional del mòdul III de biblioteconomia, arxivística i documentació en centres i serveis de la Generalitat Valenciana. Les beques

tindran un import de 6.010 € (1.000.000. ptes. per beca de 8 mesos).

Ordre del 22 de novembre de 2001

(DOGV n 4153, de 21 de desembre)

Ordre de la Conselleria de Cultura i Educació per la qual es convoquen ajudes per a dotar del lot bibliogràfic fundacional als centres de lectura pública de nova creació. Les ajudes tindran un import total de 60.100 €. (10.000.000.-ptes.).

Ordre del 22 de novembre de 2001

(DOGV n 4153, de 21 de desembre)

Ordre de 14 d'abril de la Conselleria de Cultura i Educació, per la qual es convoca concurs per a la concessió d'ajudes per a la millora d'instal·lacions informàtiques de les biblioteques i agències de lectura de la Comunitat Valenciana. Les ajudes tindran un import total de 90.150 €. (15.000.000.-ptes.).

Ordre del 30 de novembre de 2001

(DOGV n 4153, de 21 de desembre)

Ordre d'ajudes per a la millora d'instal·lacions d'arxius municipals de la Comunitat Valenciana. Les ajudes tindran un import total de 150.250 €. (25.000.000.-ptes.).

Ordre del 30 de novembre de 2001

(DOGV n 4153, de 21 de desembre)

Ordre de la Conselleria de Cultura i Educació, per a la concessió d'ajudes per a la compra de material homologat. Per a la conservació de la documentació dels arxius municipals dels ajuntaments de la Comunitat Valenciana. Les ajudes tindran un import total de 30.050 €. (5.000.000.-ptes.).

Ordre del 30 de novembre de 2001

(DOGV n 4153, de 21 de desembre)

Ordre de la Conselleria de Cultura i Educació, per la qual es convoca concurs públic per a la concessió de beques de formació de personal tècnic d'arxius en centres i serveis de la Generalitat Valenciana. Les

beques tindran un import de 6.010 €. (1.000.000. ptes. per beca de 8 mesos).

Ordre del 22 de novembre de 2001

Ordre de la Conselleria de Cultura

i Educació per a la concessió d'ajudes a la millora de mobiliari de les biblioteques i agències de lectura municipals de la Comunitat Valenciana. Les ajudes tindran un import total de 210.3500 €. (35.000.000. -ptes.).

SERVEI DE LÍNIES ADSL PER A LES BIBLIOTEQUES I COL·LEGIS PÚBLICS

Por Orden Ministerial de 8 de agosto de 2001, se ha aprobado facultar a Telefónica para ofrecer el servicio ADSL en bibliotecas públicas y colegios con una reducción de sus tarifas en un 40% en su abono mensual. En el cuadro podéis comprobar que la tarifa varía según el ancho de banda:

Modalidad Línea ADSL.

Cuota abono general.

Básica 256 Kbps
39.07 € 6.500 Ptas

Class 512 Kbps
74.98 € 12.476 Ptas

Premium 2 Mbps
150.57 € 25.053 Ptas

Kit ADSL Autoinstalable para RTB
39.07 € 6.500 Ptas

Cuota Colegios y Bibliotecas

Básica 256 Kbps
23.44 € 3.900 Ptas

Class 512 Kbps
44.99 € 7.486 Ptas

Premium 2 Mbps
90.34 € 15.032 Ptas

Kit ADSL Autoinstalable para RTB
23.44 € 3.900 Ptas

Interesados en más detalles sobre la oferta, podéis contactar con el Centro de Atención Gran Empresa 900 120 900 (Telefónica no aplica la oferta "de oficio").

ajudes

Nueva convocatoria de ayudas

dentro del Programa, Tecnologías para la Sociedad de la Información publicada en el DOCE del 16 de noviembre (IST). El plazo límite de presentación de propuestas es el 21 de febrero de 2002.

Las bibliotecas, archivos y museos tienen cabida en esta convocatoria, pues se menciona expresamente: Acción clave

III: Contenido multimedia y herramientas:

III.5.1.: Medidas de apoyo específicas de la acción clave 3 (el objetivo es documentar) y difundir los resultados de las actividades puestas en marcha durante el Quinto Programa Marco (diciembre 1998-diciembre 2002) para mejorar el conocimiento y extender su práctica.

III.5.2.: Preparación de las futuras actividades de investigación (incluye modelos de colaboración experimentales que puedan ser implementados utilizando los nuevos instrumentos propuestos por la Comisión para el Sexto Programa Marco (diciembre 2002-diciembre 2006).

La contribución comunitaria total para la convocatoria es de 370 €. Para acudir a esta convocatoria es necesario consultar una serie de documentos y rellenar unos impresos que se pueden localizar en la siguiente dirección electrónica: <http://www.cordis.lu/ist/calls/200104.htm>

Para obtener información general en español se puede consultar la página Web del Punto Focal Español del Programa de Patrimonio Digital y Contenido Cultural: www.bne.es

premis

Premi Internacional "IFLA / 3M" de Marqueting i RRPP per a Biblioteques

Les bases i el formulari de sol·licitud en espanyol els trobareu a: www.ifla.inist.fr/III/misc/3m-s.htm o bé www.ifla.org/III/misc/3m-s.htm. La intenció d'aquest premi és de distingir les biblioteques de tot tipus i també altres agències (associacions, administracions, etc.) que treballen

amb campanyes concretes per la promoció dels serveis bibliotecaris. Alhora, es pretén ajudar les biblioteques (de qualsevol lloc del món) a poder continuar duent a terme aquestes activitats a través de la implementació de polítiques de comunicació i relacions públiques, campanyes de promoció, etc.

Primers Premis d'Assaig Curt de la revista Mètodes d'Informació (MEI)

Primer Premi per a Àngel Borrego Huerta per l'assaig "Bibliotecarios reales para bibliotecas virtuales: la necesidad de asistencia humana en el entorno digital", dotat amb 2.000 €.

Accèssit per a Claudia Paz Yanes per l'assaig "Bibliotecas digitales: algo viejo, algo nuevo y algo prestado", dotat amb 500 €.

Accèssit per a Belén Doménech Osete per l'assaig "Del átomo al bit o de lo físico a lo virtual", dotat amb 500 €.

ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES

CURSOS

Actual oferta de cursos de Byblos Formació Bibliotecaria:

1. *Curso Práctico para las oposiciones de Técnicos Auxiliares de Biblioteca: 16-17 i 23-24 de*

Febrer

Març

Per a major informació: www.ugr.es/local/vjarchiv
 Secretaria tècnica i inscripcions: Archivo Municipal de Priego de Córdoba. Plaza de la Constitución s.n.14800 Priego de Córdoba (Córdoba)
 Tfn.:957708453, Fax: 957708409, E-mail: vjarchiv@ugr.es

Les biblioteques públiques: espais d'integració social

Lloc i data: Salt (Gironés), 15 i 16 de març
 Organitza: El Centre UNESCO de Catalunya i el Grup de Biblioteques Catalanes Associades a la UNESCO.
 Si hi esteu interessats en participar, podeu fer arribar un resum de les vostres experiències a la Secretaria de les Jornades, Centre UNESCO de Catalunya, a/a: s.marti@unesccat.org
 Tel.: 93 458 95 95 i Fax: 93 457 58 51.
 En el marc d'aquestes jornades es plantegen taules de treball com : *Immigració i biblioteca pública i La biblioteca pública com a vehicle de participació ciutadana*, entre d'altres.

Maig

DLMA-Forum 2002 Acceso y conservación de la información electrónica: las mejores prácticas y soluciones

Lloc i data: Barcelona, 7-8 de maig.

XII Jornadas Bibliotecarias de Andalucía

Lloc i data: Málaga, 23, 24 y 25 de mayo de 2002.
 Tema central: Los nuevos retos de los servicios bibliotecarios.

a. Los servicios en ámbitos cooperativos, b. Los retos de la edición electrónica, c. Nuevas demandas del usuario.

Inscripcions, presentació de comunicacions, comissió organitzadora, comitè científic, etc.: . El termini per presentar els resums de les comunicacions és el 15/1/2002. Trobareu normes en: (<http://www.aab.es/74.htm>) i formularis d'enviament en: (<http://www.aab.es/73.htm>), (<http://www.aab.es/73DOC.doc>) i en les pàgines indicades de la Web.

Organització: Asociación Andaluza de Bibliotecarios. Apartado de Correos 2024, 29080 Málaga. Tel.: 952 21 31 88 i Fax: 952 60 45 29.

XIV Jornadas de archivos municipales: el acceso a los documentos municipales

Lloc i data: Madrid, 23 i 24 de mayo de 2002.
 Organització: Grupo de Archiveros Municipales de Madrid.

Informació: El derecho que todo ciudadano tiene a acceder a los documentos obrantes en los archivos con las limitaciones impuestas por la misma Constitución, el análisis del papel desempeñado por el archivero. El derecho del ciudadano a la información y la protección de derechos de terceros; así como el

reto que se plantea en un futuro mediato del acceso a documentos electrónicos a través de redes locales o Internet, son algunos de los motivos que nos han llevado a elegir dicho tema, entre otros.

CONVOCATORIES INTERNACIONALS

Febrer

Congreso Amigos 2002: Cooperación para la Administración del Conocimiento.

Lloc i data: Mèxic, 21-23 Febrero, 2002. Universidad de las Americas-Puebla

Amigos 2002 es auspiciado por la Red de Instituciones Mexicanas sobre Cooperación Bibliotecaria. (Grupo Amigos, www.biblio.udlap.mx/amigos)
 Informació: 12 conferencias magistrales entre quienes se cuentan: Ed Fox, Director del Digital Libraries Research Lab, Virginia Tech, Ricardo Baeza, autor del libro *Modern Information Retrieval*, Thomas Buckholtz, autor del libro *Information Proficiency*, Eduardo Morales, Investigador del area de Minería de Datos, Jean Claude Guedon, autor del libro *La Planète cyber: internet et cyberspace*, entre otros. El congreso incluye también una serie de talleres (Java, XML, etc.) y una Feria del Libro y Servicios de Información. Informació: inscripcions, *hostatge*, programa: (<http://biblio.udlap.mx/congreso>)

Abril

The Second International Workshop on New Developments in Digital Libraries

Lloc i data: Ciudad Real, 2 i 3 d'abril del 2002

Organitza i informa: ICEIS Secretariat- The Second International Workshop on New Developments in Digital Libraries. Escola Superior d'Informàtica/ UCLM. Paseo de la Universidad, 4 13071 Ciudad Real (Spain). Tel.: 926 295 300 fa: 926 255 354

Congreso Internacional de

Información. INFO 2002 Información, conocimiento y sociedad. Retos de una nueva era.

Lloc i data: Palacio de las Convenciones de La Habana (Cuba) del 22 al 26 d'abril de 2002
 Organitza: Instituto de Información Científica y Tecnológica (IDICT)
 Informació: Nicolás Garriga Méndez, Presidente del Comité Organizador. Aptdo. 2019 La Habana 10200, Cuba.
 Tel.: 537 63 55 00 fax: 537 33 82 37 web: Más informació: . Tel: 4865-3457.

REUNIÓ INTERNACIONAL

La Biblioteca un Portal de Información para la Sociedad. [ABGRA] 36 Reunión Nacional de Bibliotecarios

Lloc i data: Buenos Aires. Argentina, del 15 al 18 de abril .

Informació: <http://abgra.sisbi.uba>. Esta reunión tendrá como marco las 18 Jornadas de Profesionales del Libro que se llevarán a cabo durante la 28 Feria Internacional del Libro de Buenos Aires, y contará con la presencia de importantes colegas argentinos y extranjeros. Las jornadas contarán con: 9na. Jornada de Bibliotecas de Ciencias Agropecuarias y Veterinarias, 9no. Encuentro de Bibliotecas Escolares, 7mo. Encuentro de Bibliotecas Universitarias, 3ra. Jornada Argentina de Bibliotecas de Ciencias de la Salud y del Medio Ambiente, 3ra. Jornada de Bibliotecas de Derecho y Ciencias Jurídicas, 1er. Encuentro de Bibliotecas Especializadas El Comité Organizador de la 36 Reunión Nacional invita a participar en la Sesión de Posters, que por primera vez se realizará como parte de las actividades programadas, enviando presentaciones relacionadas con proyectos o actividades que se relacionen con los temas de la reunión. Información actualizada a través de la web de ABGRA.

Organització: Comité Organizador Reunión Nacional de Bibliotecarios ABGRA. Tucumán 1424 - 8 piso, Dto. "D".C1050AAB Buenos Aires -

ARGENTINA Tel.: (54 11) 4371-5269 /4373-0571, Fax: (54 11) 4371-5269

Maig

DLM-Forum 2002: Acceso y conservación de la información electrónica: las mejores prácticas y soluciones. @ccess and preservation of electronic information: best practices and solutions

Lloc i data: Barcelona, 7 i 8 de maig.
Informació: European Comisión, DG Information Society.

Cultural Heritage Applications Rue Alcide de Gasperi L-2920 Luxemburg.

Bibliothèques/école: partenariats
Lloc i data: París, del 21 al 23 de maig.

Organitza: Livre et Lire, 8, rue Oberkampf, 75011.
Tel.: 0033+143142838 Fax: 0033+ 0143142838.

Multimedia Archive Preservation - a practical workshop

Lloc i data: London, UK, 22-24 de maig.

Organització: Organised by IASA, FIAT, PRESTO, ECPA ... and more!
Inscripció: 250 €, c-e.: richard.wright@bbc.co.uk
Richard Wright, Technology Manager, Projects Information & Archives.

S120 South Block.Reynards Mill, Windmill Rd Bentford, Middlesex TW8 9NQ -UK.

Juny

XXXIII Jornadas Mexicanas de Biblioteconomía "La Democratización del Acceso a la Información"

Lloc i data: Monterrey, Nuevo León (México), del 5 al 7 de juny.
Organització: La Asociación mexicana de Bibliotecarios, A.C (AMBAC).

Premio Educomsa. Premi de foment de la investigació sobre l'aplicació de la tecnologia a les biblioteques de Mèxic destinat a la comunitat bibliotecària mexicana.

Data de lliurament dels treballs: 28 de febrer de 2002, data notificació

d'acceptació del treball 31 març.
Enviaments a: Ángel Urraza 817-A Col. Del Valle C.P 03100- México-D.F.

Juliol

VII Congreso Internacional de la International Society for Knowledge (ISKO)

Lloc i data: Granada 10 al 13 de juliol de 2002.

Organització: Facultad de Biblioteconomía y Documentación. Campus universitario de Cartuja. 18071. Granada. Tel.:958-243943/44 Fax: 958-243945. c.e.:bibtec@ugr.es.

SYMPOSIUM Section of Municipal Archives (ICA/SMA): Municipal archives in a world in mutation. Els arxius municipals dins d'un món en mutació.

Lloc i data: Río de Janeiro, 10-15 juny.

Organització: a càrrec de la Secretaria per a la Informació de la Generalitat de Catalunya en col·laboració amb altres institucions catalanes i el Govern espanyol i la Comissió Europea. Inscripció: 25 dòlars.

La Societat Catalana de Genealogia ha programat els següents cursets:

La pre-inscripció començarà a partir del dia 7 de gener de 2002: Informació i inscripcions: SOCIETAT CATALANA DE GENEALOGIA (SCGHSV) Secretaria: Tel. 95.589.77.88 Ext. 227. Arxiu Nacional de Catalunya, C/ Jaume I, 33-51, 08195 Sant Cugat del Vallés. Horari: dilluns, dimarts, dimecres i dijous de 17 a 20 hores.

Curs 3 Sigil·lografia

La sigil·lografia és la ciència dels segells que autèntiquen els documents

públics i privats. Així, aquesta ciència s'ocupa de l'estudi de la morfologia i la classificació dels segells, constituint una eina imprescindible per als estudis diplomàtics i una de les ciències auxiliars de la història, de gran interès per establir cronologies i genealogies.

Dies: dilluns, 11, 18 i 25 de febrer, 4, 11 i 18 de març, 8, 15, 22 i 29 d'abril, 6 i 13 de maig. Horari: de 19h a 20h. Lloc: Arxiu Nacional de Catalunya, Jaume I, 33-51, Sant Cugat del Vallés. Preu: 48,08 € 36,06 € (per als socis de la SCGHSV, cos d'arxivers i estudiants) Inscripcions: abans del 31 de gener del 2002, a la secretaria de la SCGHSV.

Curs 5 Paleografia i diplomàtica

El curs és eminentment pràctic. Es repartiran facsímils per tal que els alumnes es puguin iniciar en la lectura tutelada de documents antics.

Dies: dimecres, 13, 20 i 27 de febrer, 6, 13 i 20 de març, 3, 10, 17 i 24 d'abril, 8 i 15 de maig. Horari: de 19h a 20h. Lloc: Arxiu Nacional de Catalunya, Jaume I, 33-51, Sant Cugat del Vallés Preu: 48,08 € 36,06 € (per als socis de laSCGHSV, cos d'arxivers i estudiants) Inscripcions: abans del 31 de gener del 2002, a la secretaria de la SCGHSV.

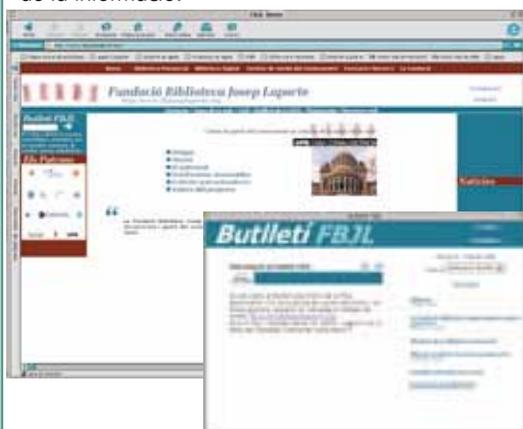

NOVA WEB DE LA FUNDACIÓ BIBLIOTECA JOSEP LAPORTE

<http://www.fbjoselaporte.org>

La Fundació Josep Laporte ha redissenyat la seua Web per tal de fer-la més navegable. Amb eixe objectiu, ha situat tots els recursos i serveis amb un màxim de 2 clics de la Home i amb una reducció del temps de càrrega de les pàgines. En la nova web trobem també informació detallada sobre totes les activitats i projectes en què participa la Fundació, així com informació sobre centres de gestió del coneixement, formació, informes i projectes d'investigació.

La nova web ofereix també la possibilitat de subscriure's de manera gratuïta al pròxim projecte de la Fundació: la revista *Gestión del Conocimiento*. Una publicació en format electrònic i de subscripció també gratuïta, que té com a objectiu servir de plataforma d'intercanvi per a la comunitat professional i científica del sector i per a totes aquelles persones que desenvolupen la seua activitat de treball en el camp de la informació.

LA UNED OFEREIX EL SERVEI D'UNA BIBLIOTECA DE REFERÈNCIA EN LÍNIA (BREL) D'ACCÉS LLIURE I GRATUÏT

<http://www.uned.es/biblioteca/referencia/PAGINAINICIO.html>

La BREL (Biblioteca de referència en línia) de la UNED es pot trobar en l'adreça ací dalt indicada. A l'entrar en la pàgina s'obri l'accés a més de 3.000 enllaços directes d'obres de consulta o referència presents en la xarxa de la Universitat, enllaços tots de caràcter lliure i d'accés gratuït. La Secció d'Informació Bibliogràfica i Referència de la Biblioteca ha estat l'encarregada de seleccionar els recursos de la pàgina. Un servei que vol posar a disposició dels universitaris i de qualsevol altre usuari uns continguts de qualitat contrastats, amb un accés directe, sense previ pagament i sense necessitat d'aportar dades personals.

La versió que actualment ofereix la xarxa de la UNED és el resultat d'una recent actualització de la web i compta amb una estructura dissenyada amb un conjunt d'epígrafs que delimiten el tipus d'informació que contenen. La tercera edició de la pàgina ofereix quasi el doble de pàgines seleccionades que les primeres versions. Les pàgines inclouen obres de referència i materials diversos, com directoris de recursos, premsa diària o informació per al viatger. Els diferents enllaços de la pàgina s'agrupen sota 17 epígrafs: bases de dades, ordenades per matèries, pàgines bibliogràfiques amb contingut estrictament bibliogràfic, biblioteques diverses, cronologies, és a dir, enllaços a pàgines que analitzen un determinat tema o personatge en el temps, diccionaris per matèries, directoris de distintes àrees de coneixement, enciclopèdies generals, estadístiques i informes internacionals, nacionals, per comunitats autònomes o bé agrupats per sector d'activitat, així com la legislació espanyola, que també hi apareix.

Altres epígrafs d'interés són les llistes de distribució, els motors de búsqueda i buscadors, la premsa, els enllaços amb premsa internacional per països, tesaurs, tesis doctorals, enllaços a catàlegs, resums i textos electrònics, així com enllaços amb altres biblioteques, tant físiques com virtuals. La pàgina està organitzada per continents i dins d'ells, per països.

LA BIBLIOTECA VIRTUAL MIGUEL DE CERVANTES PRESENTA LA PÀGINA DEDICADA A PEPE RUBIANES AMB FRAGMENTES I GRAVACIONS DELS SEUS MILLORS MUNTATGES

<http://www.cervantesvirtual.com>

Dins de l'espai que la BVMC dedica al teatre, al cinema i a la televisió, un nou portal sobre Pepe Rubianes podrà satisfer la curiositat dels cibernetes. La pàgina va ser presentada a Alacant el passat mes de setembre, conté gravacions sonores i de vídeo de vuit espectacles de producció pròpia, així com crítiques teatrals, entrevistes i una àmplia informació sobre els seus nombrosos muntatges teatrals. Un material que ha estat cedit personalment per l'actor, que començà ara fa trenta anys en el món de l'escena i avui en dia és actor, director i empresari.

L'autor de *Makinavaja* arriba a *cervantesvirtual.com*, *Autores y Grupos Contemporáneos*, després de l'experiència positiva de *Dagoll Dagom* i el *Tricicle*. A la Biblioteca d'imatges es poden consultar fragments de *No, 1984*, *Romance con una silla. Sin palabras, 1987*, *En resumidas cuentas*, de 1988 o *Rubianes, solamente*. En l'Àlbum de fotos de la pàgina web hi ha records també de la seua participació en la pel·lícula *El crimen del cine Oriente*, de 1996 o d'obres com *Por el amor de Dios*, de 1991 o *Ssscum*, de 1992. Les obres de Rubianes no disposen de textos publicats, per la qual cosa, sota cada títol apareix una breu ressenya amb data de l'estrena. En eixe sentit, la Biblioteca Virtual vol proposar a l'autor una edició digital de les seues dues autobiografies, els seus poemes i la seua narrativa.

Rubianes va començar la seua carrera teatral en 1965 amb el Teatre Universitari de Barcelona i des de llavors la trajectòria d'èxits i premis no ha cessat, com ho ha corroborat el seu últim espectacle *Rubianes, solamente*, que du cinc anys consecutius en cartell.

VENEZUELA ENTRA EN CERVANTESVIRTUAL.COM

El Portal Universia Venezuela està format per las 15 principals institucions culturals, educatives y editoriales del país

<http://www.universia.edu.ve>

<http://www.cervantesvirtual.com/portal/venezuela>

Los nuevos portales dedicados a Venezuela de Universia y de la Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes son, hoy por hoy, los dos principales proyectos de cultura y educación en habla hispana de la Biblioteca Virtual Miguel de

Cervantes (BVMC).

El Portal de Venezuela, inaugurado el pasado mes de noviembre como 'el espacio de lo posible', cuenta con la participación de las principales instituciones educativas, centros culturales y editoriales del país que por primera vez hacen realidad en internet la creación de un portal configurado sobre un gran eje temático: Venezuela. Documentos fundacionales de la República de Venezuela, manuscritos, ejemplares únicos de literatura, historia, cartografía y el testimonio de las primeras publicaciones periódicas venezolanas se integran en este portal con las literaturas indígenas, las tradiciones populares, la literatura infantil, la presencia del exilio, la literatura venezolana contemporánea...

La presencia de los nombres principales de Venezuela se estructura dentro del portal en un doble espacio: la Biblioteca de personajes históricos abre hoy con las páginas de Simón Bolívar y de Francisco Miranda. Andrés Bello, Arturo Uslar Pietri, y José Antonio Ramos Sucre inauguran las Bibliotecas de Autores venezolanos, que continuarán con las de Rómulo Gallegos, Pedro Grases, y tantos otros. En conjunto, un catálogo de más de doscientos títulos, con acceso a los catálogos de las editoriales más importantes de Venezuela y enlaces con las páginas de literatura y cultura en internet.

Universia.net

Por su parte, el Portal Universia Venezuela tiene como socias a 36 universidades venezolanas (lo que representa el 90% del alumnado universitario) y a la Asociación Venezolana de Rectores Universitarios. Se trata del quinto portal Universia en el mundo y el cuarto en América Latina tras los anteriores lanzamientos en España, Chile, Puerto Rico y Perú.

Con este proyecto, son ya diecisiete portales -siete institucionales y diez temáticos- abiertos por la Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, sin contar el portal de Primera Vista, un acceso a las novedades editoriales que está suscrito por 34 empresas editoriales de habla hispana.

LA BVMC PRESENTA LA BIBLIOTECA DE AUTOR DE ALFREDO BRYCE ECHENIQUE

<http://www.cervantesvirtual.com>

La Biblioteca de Autor, que se ha gestado al largo de un año, cuenta en el apartado de estudios e investigación con una sección dedicada a entrevistas y artículos en la que se recogen noticias relacionadas con el autor aparecidas en distintos medios de comunicación locales y provinciales de España y América Latina.

Entre los materiales que se pueden consultar destaca la Biblioteca de Voces, en la que se puede acceder a una completísima muestra sonora de los fragmentos más representativos de cada una de sus obras. También encontramos una cronología de su vida, repaso a toda su obra, estudios e investigaciones sobre su figura, artículos y análisis publicados por y sobre él, así como una completísima base de datos con enlaces a distintas páginas de interés que permiten completar el acercamiento a la figura de Alfredo Bryce Echenique.

UN ANY DE LA NOVA VERSIÓ DE LA GUIA DE FINANÇAMENT COMUNITARI DEL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ EUROPEA

Guia de Finançament Comunitari. Programes i ajudes de la Unió Europea:

<http://www.guiafc.com>

Centre de Documentació Europea. Universitat de València:

<http://www.uv.es/cde/>

El passat 1 de novembre es va complir un any de la posada en marxa de la nova versió de la Guia de Finançament Comunitari del Centre de Documentació Europea de la Universitat de València. Durant un any la Guiafc s'ha convertit en un dels recursos fonamentals de la informació comunitària, tot assolint durant el període citat un total de més de 120.000 sessions de consulta. Xifra que suposa un accés superior a les 10.000 sessions per mes.

Igualment, el servei d'alerta incorporat en l'última

versió ofereix uns nivells de subscriptors que superen els tres centenars en temes com la societat de la informació, medi ambient o cooperació amb el desenvolupament. Després d'esgotar-se el millar d'exemplars de l'edició en CD-Rom de la Guia, el passat mes de maig es va decidir presentar una nova edició especial del mateix, realitzada per la Diputació de València.

LA BIBLIOTECA VIRTUAL MIGUEL DE CERVANTES HA REBUT CENT MILIONS DE CONSULTES EN DOS ANYS

<http://www.cervantesvirtual.com>

Des de la seua creació, en juliol de 1999, la Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes (BVMC) de la Universitat d'Alacant ha rebut un centenar de milions de consultes, algunes de les quals han arribat des de Jamaica o les Illes Caiman, entre altres països dels cinc continents, on una mitjana de 123.000 persones teclegen diàriament l'adreça *cervantesvirtual.com*.

El major nombre de peticions arriba des d'Espanya, Mèxic, Argentina, Colòmbia, Perú, Xile i Estats Units, així com França, Alemanya, Itàlia i Bèlgica. Per la seua banda, el creixement ha estat paral·lel al desenvolupament temàtic de la Biblioteca Virtual, que en els últims mesos ha obert nous portals literaris, cinematogràfics i teatrals. Novetats que la Biblioteca va presentar el passat mes d'octubre en el marc de la *Feria internacional del Libro*, celebrada a Madrid.

Entre els últims projectes destaquen també la creació de la primera Sala de Premsa a Espanya, on apareixen totes les edicions digitals en castellà d'arreu del món, fins i tot algunes realitzades a Austràlia i Indonèsia, encara que per limitacions tècniques en ocasions només se'ns mostra la portada. D'altra banda, el passat mes d'octubre la BVMC va presentar la Biblioteca Benito Pérez Galdós, que ofereix, a més de les obres completes, un sistema de concordància que facilita la investigació filològica, a més d'una trentena de vídeos de temàtica galdosiana.

La BVMC ha inaugurat en desembre la Biblioteca Miguel de Cervantes, on trobem els treballs, la vida i obres de Rafael Álvarez "El brujo", a més un portal dedicat al cinema que du per nom Berlanga i pròximament inaugurarà un portal consagrat a l'escriptor Quim Monzó.

Cent onze persones hi treballen diàriament en la BVMC, que a més de Biblioteca, funciona com a editorial a través del portal *Primera Vista*, on es publiquen una mitjana de 200 novetats mensuals, en ocasions textos d'autors desconeguts cedits gratuïtament, junt amb textos d'autors consagrats com Àngel González o Nicolás Guillén.

LA BIBLIOTECA VIRTUAL MIGUEL DE CERVANTES DIGITALITZARÀ UNA PART IMPORTANT DELS FONDS DE LA BIBLIOTECA NACIONAL, ENTRE ELLS, INCUNABLES I "RARS" DEL SEGLE XVI

La BVMC, a través de la Universitat d'Alacant, signarà en breu un tractat de col·laboració amb la Secretaria de l'Estat de Cultura i Esports pel qual incorporarà en suport digital a la Web de la Miguel de Cervantes una part important del fons bibliogràfic de la Biblioteca Nacional. Els responsables

de la Biblioteca Virtual, que consideren que és prompte per avaluar el cost global del projecte -una iniciativa que comptarà amb el suport econòmic del Ministeri de Cultura- preveuen que el treball dure un any, temps en què un equip de tècnics informàtics es desplaçarà a Madrid per digitalitzar els documents.

Com a part del futur conveni, la BVMC té prevista la digitalització de 42 capçaleres de periòdics del segle XIX de les províncies d'ultramar Cuba, Puerto Rico i Filipinas, que inclou 225 volúmens i un total de 100.000 imatges digitalitzades. Igualment es digitalitzaran 36 títols de premsa i revistes espanyoles del segle XIX, i al voltant de 500.000 imatges relatives a la premsa. Com a novetat, s'inclouran també 270 documents de fonts del teatre líric, de compositors espanyols, concretament, partitures i escrits des del segle XVI al XIX.

Una altra aportació de la Biblioteca Nacional a la BVMC seran impresos antics de valor bibliogràfic, com ara són manuscrits, incunables i "rars" des del segle XV al segle XIX. També es digitalitzaran retrats de 30.000 personatges rellevants de la vida política, social, econòmica i cultural dels segles XV al XIX, que figuren en el catàleg d'Iconografia Hispana, a més de la cartografia de la col·lecció José Mendoza Ríos, destacat matemàtic i astrònom, corresponent a Espanya, França, Alemanya i la Rússia dels tzars.

Segons el rector de la Universitat d'Alacant, Salvador Ordóñez, en un futur pròxim podrien incorporar-se a la BVMC documents dels arxius estatals i de la Red de Bibliotecas Públicas.

ELS MANUSCRITS DEL PALACIO DE ORIENTE I GRAN PART DEL PATRIMONI BIBLIOGRÀFIC REIAL ES PODRÀ CONSULTAR EN LA BVMC

<http://www.cervantesvirtual.com>

Un nou portal de la BVMC acollirà en la pròxima primavera els Manuscrits d'Amèrica, documents pertanyents al Patrimoni Reial espanyol, datats del segle XVI, i que recullen una valuosa documentació relacionada amb el descobriment d'Amèrica. Entre ells, les peces de Trujillo del Perú, les Col·leccions d'aquarelles del Bisbe Martínez Compañón, Atlas de Oliva i Modos, que tenien els indis per celebrar les seves festes ens temps de la gentilitat i figures ridícules que usen.

Els manuscrits, que es troben al Palacio de Oriente a Madrid seran processats en xarxa entre les dos biblioteques, la qual cosa donarà pas a futures inclusions d'importants fons reials conservats en diferents palaus del Patrimoni Bibliogràfic Reial, com la Biblioteca del Monasterio del Escorial. Un Patrimoni que comprén al voltant de 120.000 volums, gran part dels quals formaran aviat part de la xarxa de la BVMC.

El portal dedicat al Patrimoni Reial –que s'obrirà a consulta en primavera- és el fruit d'un conveni signat el passat mes d'abril entre la Universitat d'Alacant i Patrimonio Nacional, i tindrà una durada de quatre anys. Entre els objectius del conveni hi ha la realització de l'edició digital del catàleg conegut com *La República*, el primer que es va realitzar després de la caiguda de la Monarquia.

ADRECES DE PUBLICACIONS

ELECTRÒNIQUES

www.bibliotecologia.cl

Cybermetrics

Revista General de Información y Documentación
Revista Española de Documentación Científica
Biblios, la primera publicació peruana especialitzada en Bibliotecologia, Arxivologia i Meseologia. Lima-Perú
c-e.:biblios@ec-red.com (per a col·laboracions)
subscripcions en: <http://www.elistas.net/lista/biblios>

DIRECTORI DE PROFESSIONALS

El Directori disposa en l'actualitat de més de 100 professionals d'Amèrica Llatina i Espanya.

PÀGINA MEXICANA SOBRE REVISTES ESPECIALITZADES, junt amb la col·laboració de diversos països disposa d'un servidor ubicat a Mèxic que ofereix una pàgina web amb informació sobre revistes espanyoles especialitzades en biblioteques:

NOVA ADREÇA DE CENTRES D'INVESTIGACIÓ LOCAL A ESPANYA

DIRECIL arreplega un total de 70 centres
<http://galeon.com/direcil> (temporalment es troba en un servidor gratuït).

PÀGINA WEB SOBRE REVISTES ELECTRÒNIQUES EN BIOMEDICINA, MÉS DE 3.000 TÍTOLS

<http://biblosf.bib.ub.es/>
Accés a sumaris, resums, articles complets i informació general. La pàgina mostra també enllaços amb el Catàleg Col·lectiu de les Universitats Catalanes (CCUC), on també s'indiquen les subscripcions electròniques.

BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES D'EUROPA

<http://dSPACE.dial.pipex.com/town/square/ac940/eurolib>

Inclou llistes de països europeus des d'Albània fins a Iugoslàvia. Selecció-ne una obtens un breu resum introductor que du a altres enllaços dedicats a les biblioteques existents en el país seleccionat, en cada moment.

B/N

BIBLIONOTÍCIES

BIBLIOTECAS VALENCIANAS: ESTADÍSTICAS DEL AÑO 2000

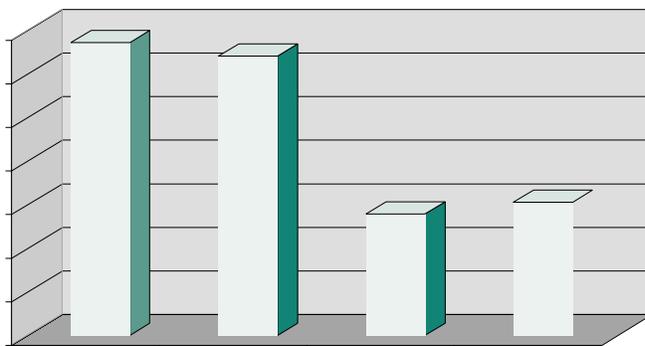
El panorama estadístico del año 2000 de las bibliotecas valencianas refleja claramente la creciente importancia que nuestros centros de lectura y de información van adquiriendo en la sociedad actual. La evaluación global de los datos enviados a la Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas muestra un incremento numérico en casi todos los parámetros (lectores en distintas franjas de edad y sexo, préstamo, actividades de animación lectora, informatización, etc.). Este incremento afecta además a las tres provincias de la Comunidad Valenciana. Ofrecemos una síntesis por apartados de algunas de las estadísticas de las bibliotecas públicas valencianas en el año 2000.

Lectores: El total de lectores contabilizados en el año 2000 en las bibliotecas valencianas asciende a 3.799.627 usuarios, registrándose un incremento del 14´4% respecto a 1999.

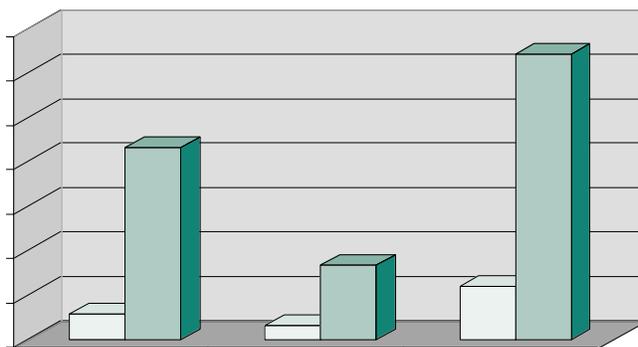
El aumento se produce en todas las provincias (destacando Alacant con un 16´8%) y en todas las franjas de edades y sexos. En cifras absolutas, el número de lectores adultos masculinos (1.334.733) sobrepasa al de lectoras adultas (1.283.491), aunque en el público infantil se invierte esta tendencia (612.000 niñas por 558.000 niños). Por provincias, València registra un total de 1.713.621 usuarios, Alacant 1.562.002 y Castelló 524.004. Por centros bibliotecarios, la Biblioteca Pública Provincial de València registra un máximo de 525.082 lectores, seguida de la Biblioteca Pública Provincial de Alacant (384.079), Red Bibliotecaria Municipal de València (263.522), Biblioteca Pública de Orihuela (172.841), Biblioteca Municipal Central de Benidorm (166.722), Biblioteca Pública Provincial de Castelló (164.204) y toda una serie de bibliotecas municipales con porcentajes significativos de lectores, Sant Vicent del Raspeig, la biblioteca "Miguel Hernández" de Villena, Alcoi, Castelló de la Plana, Vila-real, Benicàssim, Quart de Poblet, etc.).

Préstamo: El total de documentos prestados en las bibliotecas valencianas durante el año 2000 asciende a 1.456.809 unidades (4´1% más que en 1999). El aumento del préstamo se constata en las tres provincias y también se registra un aumento del préstamo en las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana, excepto en la provincia de Alacant donde se advierte un retroceso respecto al préstamo de documentos en valenciano (-13%) que contrasta con el incremento del préstamo en valenciano en la provincia de Castelló (7%). En cifras absolutas, el préstamo registra un total de 1.244.380 documentos en castellano y 212.429 en valenciano. 764.000 documentos fueron prestados en la provincia de València, 492.278 en Alacant y 199.965 en Castelló. Por centros bibliotecarios, la Biblioteca Pública Provincial de València contabiliza un total de 173.660 préstamos, seguida por la Red Bibliotecaria Municipal de València (64.186 préstamos), la Biblioteca Pública Provincial de Castelló (64.150), Biblioteca Pública Provincial de Alacant (45.887), Biblioteca Pública de Orihuela (42.434) y las

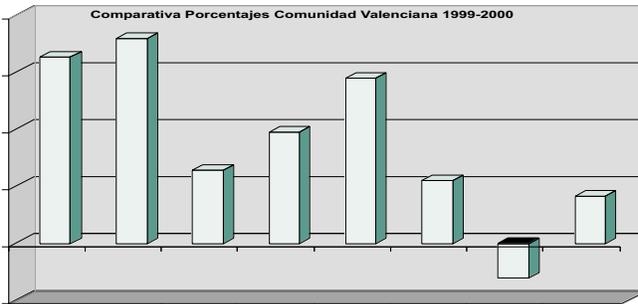
Tipos de lectores en la Comunidad Valenciana 2001

Préstamo libros 2000

Comparativa Porcentajes Comunidad Valenciana 1999-2000

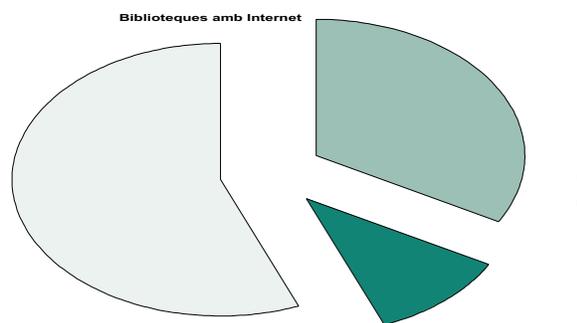
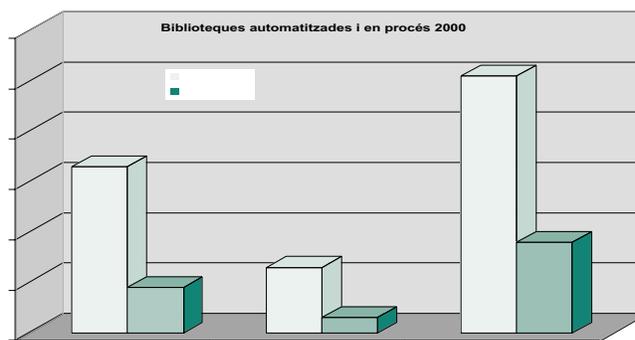
bibliotecas municipales de Sant Vicent del Raspeig, Muro de Alcoi, "Miguel Hernández" de Villena, Algemesí, Mislata, Quart de Poblet, Lliria, Aldaia, etc. El total de usuarios con carné de préstamo en las bibliotecas valencianas asciende a 620.817 de los que 320.800 se contabilizan en la provincia de Valencia.

Fondo bibliográfico: El total de libros en las bibliotecas valencianas supone 3.643.314 ejemplares. La provincia de València concentra 1.975.158 unidades, Alacant 1.232.239 y, finalmente, la provincia de Castelló registra 437.917 libros. Con respecto a publicaciones periódicas y materiales especiales, a la espera de las estadísticas del año 2001, donde se pide una información más concreta de este tipo de documentos, se han obtenido datos no globales referentes a la provincia de València (20.074 documentos sonoros, 13.974 vídeos, 3.085 CD-Roms y similares, 10.381 publicaciones periódicas, 36.850 fotografías, 3.691 micro formas, 474 disquetes de ordenador, etc.).

Actividades de animación lectora y extra bibliotecarias: Han sido 1.774 actividades de animación lectora y extra bibliotecarias contabilizadas durante el año 2000. El grueso de las actividades se concentra en la provincia de Valencia que registra un total de 1.289 actividades (72% del total), seguida por la provincia de Alacant con 294 programaciones y Castelló con 191. Destaca la programación de las populares *Horas del Cuento* con un total de 683 actuaciones, así como las 556 visitas escolares a bibliotecas.

Se han efectuado también 108 exposiciones, 78 conferencias de escritores, 61 cursos y talleres, 46 concursos literarios y de lectores, 18 actuaciones teatrales, 11 audiciones y 18 sesiones colectivas de formación de usuarios. 28 centros bibliotecarios celebraron el Día del Libro y 20 programaron una feria del libro.

Automatización e Internet: En diciembre de 2000, 97 bibliotecas valencianas estaban automatizadas y otras 30 se encontraban en proceso de automatización. Del total de éstas, la provincia de València concentra 69 centros bibliotecarios automatizados o en proceso, Castelló 16 y la provincia de Alacant 45. 91 bibliotecas en total poseían conexión a Internet (51 en València, 30 en Alacant y 10 en Castelló), ofreciendo 50 centros servicio público al usuario de consulta de Internet.

Para el año 2001 se han introducido cambios en los parámetros estadísticos que mensualmente emiten los centros bibliotecarios valencianos. Entre los cambios cabe destacar la creación de un nuevo modelo de estadística para materiales especiales, la posibilidad de envío de las estadísticas vía correo electrónico, la confección de una encuesta de carácter anual (que permitirá una valoración más adecuada de aspectos bibliotecarios que quedan al margen de las estadísticas mensuales), así como incluir el apartado de préstamo en lenguas extranjeras, atendiendo a la realidad de muchas bibliotecas de la provincia de Alacant.

FONS I FUNCIONAMENT DE LA BIBLIOTECA DE L'IVAM

Serveis

Consulta de la Base de Dades

La biblioteca de l'IVAM disposa en Sala d'un ordinador per realitzar les consultes de bases de dades i serveis específics de documentació i biblioteques. L'equip informàtic permet l'accés a l'OPAC de la Base de Dades de la biblioteca, així com als serveis d'Internet. Amb la finalitat d'agilitzar l'accés a la informació, s'estableix un temps màxim d'ús dels ordinadors de vint minuts per usuari.

Accés a Internet

L'accés a Internet s'entén com un recurs més dedicat a l'estudi i a la investigació i, com a tal, està a disposició dels usuaris de la Biblioteca.

Servei d'Informació Bibliogràfica

Els usuaris podran dirigir-se al personal tècnic de la biblioteca per a qualsevol consulta bibliogràfica.

Servei de Reprografia

La Biblioteca disposa d'un model de sol·licitud de fotocòpies que deu ser complimentat i lliurat junt amb el llibre a fotocopiar a

Horari: Dimarts-Divendres: de 10 h. a 20 h. ininterrompudament

Accés: Pel seu caràcter de biblioteca especialitzada poden accedir totes aquelles persones interessades en l'Art Modern.

l'entrada de la Biblioteca. El preu de les fotocòpies és 15 pts (0,10). Les fotocòpies es lliuren en un termini de 24 hores.

Ja que el Servei de Reprografia només permet fotocòpies en blanc i negre, existeix la possibilitat de què els usuaris puguin fer fotografies i/o diapositives del material de la biblioteca, sempre que l'usuari utilitze els seus propis equips i tenint present que les fotografies s'han de realitzar en la Sala de Lectura i sense que supose cap molèstia per a la resta dels usuaris. No està permès l'ús de llums artificials. Donades les condicions de llum de la Sala, es recomana utilitzar pel·lícules de 400 asa, tant en pel·lícula negativa com en diapositiva.

Vista de la biblioteca de l'IVAM

Donat la vinculació de la Biblioteca a les activitats de l'IVAM, el préstec extern no està permès.

La Col·lecció documental de la Biblioteca es compon per 27.000 documents dels quals formen part: Monografies i catàlegs d'exposicions, Catàlegs de mà, Catàlegs de subhasta, Publicacions periòdiques, Secció d'audiovisuals, Arxiu de l'IVAM integrat pels dossiers de premsa sobre les activitats del Museu, fullers, cartells, etc. Fons especials d'artistes (Arxiu Julio González, Josep Renau, etc.)

Els fons es troben distribuïts en tres espais:

- Sala de Lectura : A més de la Secció d'Hemeroteca, on es poden trobar els números corresponents als últims anys dels títols de revistes en curs, permet l'accés a més de 10.000 volums classificats en les següents seccions:

Obres de Referència: diccionaris lingüístics, temàtics (d'artistes, ...), catàlegs de les col·leccions de Museus i Centres d'art de tot el món, certàmens i fires, llibres sobre museologia.

Teoria de l'Art: crítica, estètica, tècniques artístiques, mercat de l'art, etc.

Història de l'Art: partint de les monografies més generals, s'arriba a les més concretes, com ara són les obres referides a la història de l'art modern per països, per moviments artístics (ordenats alfabèticament) o per grups i escoles.

Arts Visuals: es recullen les diferents manifestacions de l'art modern des de les més tradicionals com són la pintura, escultura, obra gràfica, fins les formes més actuals (vídeocreació, performance, media art).

Artistes: les monografies i catàlegs d'exposicions de cada artista es troben ordenats per les sis primeres lletres del cognom. Catàlegs d'Exposicions Col·lectives: l'ordenació dels catàlegs és per número currens.

Fotografia: és una secció específica de la Biblioteca, pel valor creixent que ha adquirit el material fotogràfic, on es repeteix bàsicament l'esquema general de la biblioteca (obres de referència, col·leccions, teoria, història, fotògrafs ordenats alfabèticament pel seu cognom, exposicions col·lectives, etc.)

- Sala d'Audiovisuals: es troba ubicada en la part superior de la Sala i permet l'accés a tots aquells documents audiovisuals que integren la col·lecció, com són els vídeos creats per importants vídeoartistes, vídeo documentals relacionats amb l'art modern i les gravacions de les conferències impartides a l'IVAM, entre altres.

- Dipòsit: és on es localitzen les publicacions d'ús restringit, accessibles amb prèvia petició amb la sol·licitud corresponent.

LA BIBLIOTECA I CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'IVAM TORNA A OBRIR LES SEUES PORTES DESPRÉS DE TRES ANYS DE REMODELACIONS DEL MUSEU

La Biblioteca i Centre de Documentació de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), dirigida per Maria Victoria Goberna, va obrir de nou les seues portes el passat mes d'octubre, després d'haver estat tancada durant tres anys a causa de les obres realitzades en el museu. Amb més de 27.000 documents, la biblioteca de l'IVAM és ara per ara –en paraules del director del museu Kosme de Barañano- «la millor biblioteca a Espanya d'art modern».

Les noves instal·lacions, situades en la segona planta del museu, estan dividides en dos pisos. El primer alberga els fons exposats, classificats segons seccions d'obres de referència, monografies, catàlegs d'exposicions, revistes internacionals, audiovisual, arquitectura, fotografia i arxius de documentació.

La sala de lectura està integrada per dues plantes. La primera és la pròpia sala de lectura amb les taules i dalt una sala petita d'audiovisuals, on estan també els despatxos. En el soterrani han quedat aquelles publicacions antigues o edicions esgotades d'un valor especial, o simplement els catàlegs de mà o de subhastes de menys de cinquanta pàgines que per falta d'espai s'emmagatzemen ací. En el dipòsit guarden els originals –masters- de les gravacions de les conferències, així com les publicacions d'accés restringit, a les quals es pot accedir amb sol·licitud prèvia.

El centre bibliogràfic i de lectura de l'IVAM, especialitzat en art modern, disposa d'un fons documental integrat per llibres, revistes, catàlegs, vídeos, discos compactes, discos i cassettes, procedents d'adquisicions, subscripcions, donacions i intercanvis amb 200 institucions de tot el món.

A finals de 1997, l'any anterior del començament de les obres, el Centre havia registrat la visita d'uns 7.000 usuaris. Durant els tres anys en què el Centre ha estat tancat la biblioteca ha incrementat els seus fons, concretament en l'any 2000, data en què va adquirir

6.000 volums. Igualment, durant eixe període s'han continuat atenent les demandes d'informació d'investigadors i especialistes. L'institut amb la major base de dades especialitzada de l'Estat.

Els investigadors d'art modern tenen en la biblioteca de l'IVAM el més ampli catàleg d'obres de referència sobre art contemporani d'Espanya. Amb la seua reapertura, les sales de lectura del Centre ofereixen nous serveis, com la consulta *on-line* de la base de dades de la biblioteca i el projecte de crear una base de dades amb cartells, catàlegs de mà de galeries comercials o procedents de subhastes, junt amb publicacions de la primera meitat del segle XX o arxius d'artistes. El nou sistema informàtic integrat de gestió permetrà noves prestacions i aplicacions requerides per les noves tecnologies, com és el cas de proporcionar un catàleg d'art a través d'internet. La biblioteca proporcionarà també el servei de localització de documents en altres centres, amb els quals ha establert diferents convenis, i estarà oberta al públic amb un horari flexible durant els dies laborables –excepte dilluns– igual que el Museu, de les 10 del matí fins a les vuit de la vesprada ininterrompudament.

Altres biblioteques d'art d'interés a l'estat espanyol són les de la Fundació Tàpies a Barcelona, la biblioteca del Centre Gallego de Arte Contemporáneo o la del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (Macba), amb un fons de 12.000 documents i la del museu Guggenheim de Bilbao, amb 6.500 documents.

LA BIBLIOTECA DE LA UNIVERSITAT JAUME I HA INICIAT EL CURS AMB UNA MEDIATECA QUE DISPOSA DE LES ÚLTIMES TECNOLOGIES. UNA SALA DES D'ON AUTOFORMAR-SE O SIMPLEMENT PASSAR L'ESTONA AMB BONA MÚSICA O CINEMA

La Universitat Jaume I va començar el curs amb la inauguració d'una nova sala en la seua biblioteca. Una mediateca posada al servei de tota la comunitat universitària i de la resta de la societat de Castelló. Una sala que reuneix documents en àudio, vídeo, aplicacions informàtiques, text, hipertext, gràfics i interaccions amb sistemes informàtics. La sala, ubicada en la planta baixa de la Biblioteca Central del Campus, té més de 600m² i disposarà d'unes 115 places equipades amb ordinadors interconnectats, capaços de reproduir text, imatge i so, ubicats al voltant d'un mostrador central, des d'on s'administrarà el sistema.

La Universitat Jaume I disposa d'un fons documental de més de dos mil vídeos, obres en CD-Rom com enciclopèdies i programes informàtics i la possibilitat de visualitzar pel·lícules en DVD (actualment hi ha 400 títols catalogats). A més, tot aquell que visite la sala tindrà a la seua disposició música, cinema, reportatges, enciclopèdies o cursos d'idiomes i televisió per satèl·lit.

LA NOVA BIBLIOTECA D'ALTABIX A ELX TÉ CAPACITAT PER ALBERGAR UN FONS DE 100.000 VOLUMS

La nova biblioteca està ubicada en la tercera planta del Centre Social d'Altabix, disposa de dues sales i un volum inicial de 15.000 títols, 5.000 d'ells de lectura en sala i 10.000 per a préstec, a més d'una secció d'informàtica. La nova biblioteca, amb capacitat per albergar 100.000 volums, se suma a les tres existents en el nucli urbà d'Elx, ubicades al Centre Polivalent de Carrús, el Centre Social de la Plaça de Barcelona, i la Biblioteca Central Pere Ibarra. A més del servei de les pedanies de L'Altet, Torrellano i la Marina, que disposen totes de servei de biblioteca pública. La Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques hi ha participat amb l'aportació en diners del lot fundacional i l'enviament de llibres.

ORIHUELA IMPULSA EL PROJECTE BICI CULTURAL. UNA BIBLIOTECA AMBULANT QUE APROPA LA LECTURA A LES PERSONES DISCAPACITADES

La biblioteca pública "Fernando de Loazes" de Orihuela depenent de la Generalitat Valenciana ha participat, amb la donació de mig centenar de llibres i diversos exemplars d'àudio i vídeo, en el projecte "Bici Cultural". Una iniciativa impulsada des de l'Àrea de Serveis Socials de l'ajuntament de la localitat que ha aportat material de lectura i didàctic al geriàtric de San Francisco d'Orihuela mitjançant una biblioteca ambulante que facilita la lectura a totes aquelles persones que per sofrir alguna discapacitat no poden apropar-se a la biblioteca personalment.

L'ESCOLA POLITÈCNICA SUPERIOR D'ALCOI PROPOSA CREAR UN ARXIU HISTÒRIC DEL TÈXIL EN LA FUTURA BIBLIOTECA DE LA CIUTAT

L'Escola Politècnica Superior d'Alcoi (EPSA) ha proposat a l'Ajuntament de la localitat obrir una línia de col·laboració i participació amb el projecte de construcció de la futura biblioteca central, en l'edifici de l'antic col·legi de les Paules, que es troba ubicat en les proximitats del centre polític. La primera proposta de l'Escola és la creació en la nova biblioteca d'un arxiu que reculla la història de la indústria del tèxtil.

En eixe sentit, el director de l'EPSA, Javier Colomina, ha demanat la col·laboració de l'Associació del Tèxtil Alcoià, propietària d'un ampli fons documental, major que el de l'EPSA, tot subratllant la importància de treballar en coordinació per aconseguir un arxiu complet del tèxtil, que puga consultar-se des d'Internet per tal de facilitar la investigació. També des de l'EPSA insisteixen en què la iniciativa està oberta a la participació d'empreses particulars que disposen de documents o de material bibliogràfic que puga ésser d'interés.

LA BIBLIOTECA DE LA ZONA NORD D'ALCOI OBRI LES SEUES PORTES AMB UN FONS DE 3.000 VOLUMS

La inauguració el passat mes de novembre de la nova biblioteca de la Zona Nord d'Alcoi suposarà, segons les autoritats locals, un primer pas en la creació d'una xarxa de biblioteques que es completarà amb la construcció de la biblioteca central d'Alcoi, projectada en el Col·legi de les Paules, i d'una altra, similar a la de la Zona Nord, a Santa Rosa. La nova biblioteca d'Alcoi, ubicada en el Centre Social de la Zona Nord, disposa d'un fons de 3.000 volums catalogats i informatitzats. Tant la Biblioteca Central com el centre nou de la Zona Nord es van connectar al Catàleg Col·lectiu de la Xarxa de Lectura Pública en desembre de 2000. La Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques hi ha participat amb un lot fundacional en diners i l'enviament de llibres

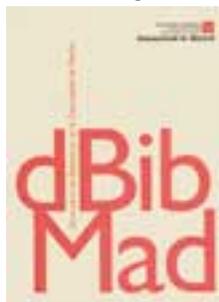

NOVES PUBLICACIONS

*1

PICAZO ZOFÍO, M^a del Pilar... [et al.]. Directorio de Bibliotecas de la Comunidad de Madrid. Madrid, Dirección General de Archivos, Museos y Bibliotecas, 2001, 198 p.

El presente volumen es el fruto de un extenso trabajo de estadística elaborado conjuntamente entre el Servicio Regional de Bibliotecas y del Libro, el Instituto de Estadística de la Comunidad de Madrid y el INE. Un total de 813 bibliotecas integran este directorio, estructurado en dos grandes apartados: bibliotecas de la ciudad de Madrid y bibliotecas de la Región. La ficha de cada centro incluye, además de los datos de localización requeridos por un directorio, la fecha de fundación, el tipo de acceso, el horario, el número de puestos de lectura o consulta, así como el número de fondos, distribuidos en diferentes soportes. En el caso de soportes audiovisuales, electrónicos y otros, sólo vienen reflejados en el caso de las bibliotecas de ámbito nacional o regional.

El directorio recoge datos sobre la Biblioteca Nacional y la Biblioteca Regional, así como sobre 102 bibliotecas universitarias y 318 centros es-

pecializados, de los que 239 pertenecen a organismos públicos y son de acceso libre y gratuito. Los fondos de estos centros cuentan con una gran diversidad de soportes y albergan un total de 17 millones de volúmenes.

*2

LLORENS ORTUÑO, Susana. Catálogo de Mapas, Planos, Dibujos y Grabados (1630-1970): Archivo Municipal de Alicante. Alacant, Ajuntament, 2001, 262 p.

El catàleg que ara publica l'Ajuntament d'Alacant és el primer volum d'una col·lecció de catàlegs que té com a finalitat donar a conèixer les diferents sèries de documents conservats a l'Arxiu Municipal de la ciutat.

El llibre acull la catalogació de documents cartogràfics, sobretot plànols, però també alguns mapes, dibuixos i gravats de quatre segles ençà, produïts per la pròpia institució o

fruit de donacions i compres. Concretament apareixen 704 plànols en la publicació. El plànol més antic de l'Arxiu data de 1630 i està elaborat sobre un suport en pergamí.

El més recent mostra l'Illa de Tabarca en 1970. Com destaca l'autora Susana Llorens en la introducció del llibre, l'arxiu inclou també alguns mapes de la ciutat i la província d'Alacant, així com un mapa de Ceuta de 1787, de gran valor des del punt de vista topogràfic. Segons Llorens, es tracta d'una documentació d'*extraordinari interès*, tant per als investigadors, com pel fet de donar a conèixer el patrimoni documental guardat en l'arxiu de la ciutat. Tots els documents que componen la descripció del catàleg arriben al lector acompanyats d'una fitxa i ordenats cronològicament. Uns índexs temàtics, onomàstics i geogràfics completen el llibre per tal d'agilitzar la seua localització.

*3

Instrumentos informáticos de consulta de los archivos de la Iglesia en España. Edición en CD-Rom. Vol.I: Guía de los Archivos de la Iglesia en España i Vol.II Memoria Ecclesiae. Barcelona, Asociación de Archiveros de la Iglesia en España, 2001.

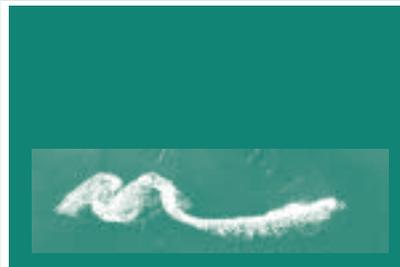
El primer volum de esta col·lecció conté la descripció detallada y actualizada de 160 archivos eclesiásticos mayores de España (los catedralicios, los diocesanos,

los monásticos y los conceptuales) concentrados en el diocesano, así como la descripción de los 23.000 archivos parroquiales de España, donde incluye las fechas de los primeros libros sacramentales y de fábrica que conserva cada uno, indicando si están microfilmados o no y si han sufrido pérdidas en algún momento. La edición en CD-Rom ofrece un sistema de búsqueda libre de texto que permite encontrar cualquier información con rapidez. La nueva guía, elaborada a lo largo de tres años bajo la dirección de José Mª Martí Bonet, ha contado con el trabajo de un centenar de archiveros. El segundo volumen *Memoria Ecclesiae* es el resultado del trabajo de 300 autores: archiveros, profesores de universidad e investigadores. El presente formato CD-Rom permite el acceso a más de 500 estudios, catálogos, guía, inventarios, repertorios, colecciones diplomáticas, monografías y otros estudios, así como a actas de los congresos de la Asociación de Archiveros de la Iglesia en España y a 19 publicaciones anteriores, entre ellas, los 17 primeros volúmenes de la colección oficial de la Asociación *Memoria Ecclesiae* y el *Catálogo de la exposición bibliográfica: Los archivos de la Iglesia y la Documentación sobre cofradías en los archivos de la Iglesia de España*. Igualmente, la Asociación publicará un tercer volumen bajo el título, *Corpus de la Historia de la Iglesia*. Un CD-Rom facsímil digital de las ediciones originales (de finales del siglo XI, a principios del XX). En un futuro inmediato, los tres volúmenes podrán ser consultados en una página web.

*4

CORDÓN GARCÍA, José Antonio...[et al.]. Manual de Investigación bibliográfica documental: teoría y práctica. Madrid, Pirámide, 2001, 351 p.

El present llibre, escrit amb una clara

vocació didàctica, guia el lector/a en la resolució dels problemes que les noves tecnologies generen en la búsqueda documental. És un treball ben estructurat metodològic i conceptualment, amb un primer apartat teòric que es completa amb exemples pràctics. Exemples que aborden la generació i transferència de

la informació científico-tècnica, el concepte i la tipologia de les obres de referència, la búsqueda bibliogràfica, les fonts primàries i secundàries, les publicacions periòdiques, els índexs i les bases de dades. En resum, un treball que analitza els components d'un sistema de búsqueda documental i les complexes interrelacions que sorgeixen en qualsevol centre d'informació o biblioteca. Una obra d'utilitat per a tots aquells que consideren que la informació pot constituir en qualsevol moment una clau important del seu treball.

*5

CABEZA SÁNCHEZ-ALBORNOZ, M. Cruz. *La Biblioteca Universitaria de Valencia.* València, Universitat, 2000, 241 p.

Uno de los fondos bibliográficos más importantes de la Comunidad Valenciana se alberga en la Biblioteca General e Histórica de la Universitat de València, ubicada en el histórico edificio de la calle de la Nave en València. M. Cruz Cabeza nos describe la historia de la biblioteca desde su fundación en 1785 hasta 1985, incorporando al libro un importante

conjunto de citas bibliográficas, fruto de su exhaustiva investigación y de ilustraciones que dan fe de la valiosa colección de incunables y códices de la biblioteca ("Obres et Troves...", "Comprehensorium", "Tirant lo Blanch", códices del Duque de Calabria, etc.). El estudio, entre otros aspectos, repasa los

legados bibliográficos adquiridos, los locales de la biblioteca y sus reformas, así como los curiosos reglamentos internos de la biblioteca de los siglos XVIII y XIX, las colecciones de numismática, mobiliario, los instrumentos de descripción, tanto históricos como recientes y una breve descripción de las bibliotecas de facultades. El libro concluye con un extenso apartado dedicado a todo el personal en sus diferentes funciones que ha pasado por la biblioteca y un índice muy completo de toda la bibliografía generada por el centro.

*6

Arte valenciano contemporáneo. Una recopilación bibliográfica desde 1976/Inmaculada Aguilar Civera (dir.). València, Generalitat Valenciana, 2001, 551 p + 1 CD-Rom.

L'art valencià, per part de la professora de la Universitat de València, Inmaculada Aguilar, compta amb més de 7.000 registres

relatius a les recopilacions exhaustives de catàlegs, revistes, separates, premsa especialitzada, etc. Ens trobem davant d'un treball ampli i rigorós de documentació bibliogràfica, que adjunta una còpia en suport informàtic. Llibre que consigna el desenvolupament de tot tipus de manifestació artística valenciana des de l'adveniment de la democràcia fins als nostres dies, a partir d'un fons de procedència diversa. De la Comunitat Valenciana: Alacant, Castelló, Almassora, València i Gandia. De la resta de l'Estat espanyol hi ha documents i publicacions procedents de Madrid, Barcelona, Sevilla, Almeria, Málaga, Girona i San Sebastián.

*7

Catálogo de la Biblioteca de Salvá. [Edición facsímil del original: Valencia, 1872]. València, Biblioteca Valenciana, 2001, Dos discos compactes.

Edició facsímil de la Biblioteca de Salvá, original de l'any 1872, realitzada a partir de l'exemplar de la Biblioteca Nicolau Primitiu de la Biblioteca Valenciana. La Biblioteca de l'editor, llibreter i impresor

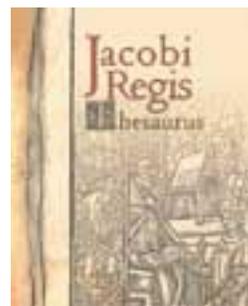
Vicent Salvá, en dos volums, fou elaborada pel seu fill, Pere Salvá, i va constituir la millor biblioteca de tema espanyol del segle XIX. A més, ens ofereix un perfecte resum de la història de la família Salvá, que d'esperit marcadament liberal, va haver de fugir de l'Espanya conservadora del moment cap a Itàlia, Anglaterra i França. Com a bon bibliòfil, Salvá posseïa una magnífica biblioteca, amb peces molt valuoses, i alguns dels llibres més representatius de la història de la impremta valenciana.

*8

GARCÍA EDO, Vicent. *Jacobi regis thesaura. Tresors bibliogràfics de la Universitat Jaume I.* Castelló de la Plana, Universitat Jaume I, 2001, 165 p.

Com a commemoració del X aniversari de la creació de la Universitat Jaume I de Castelló, s'ha produït la mostra bibliogràfica titulada *Jacobi regis thesaura. Tresors*

bibliogràfics de la Universitat Jaume I, que arreplega el present llibre. De la riquesa del fons antic de la Biblioteca de la Universitat de Castelló, destaca el fons de dret foral valencià, amb obres molt valuoses dels segles XVI al XVIII, ací comentades pel professor Vicent García Edo, màxim especialista en la matèria. Amb una primera part històrica, d'explicació de l'evolució històrica del dret, i en especial del valencià, i una segona, de catàleg i comentari de peces exposades, ens trobem davant d'un llibre de gran importància per a la comprensió de la realitat jurídica foral valenciana.

*9

Clasificación Decimal Universal (CDU). Edición abreviada de la Norma UNE 50001: 2000. Madrid, AENOR, 2001, 779 p.

AENOR ha publicat una edició abreujada de la CDU. Es tracta d'una adaptació de l'edició completa en la qual es manté la seua estructura, característiques i sistematització, però que no inclou aquells números classificatoris menys usuals en el context científic i cultural hispà.

*10

La letra gótica. Tipo e identidad nacional / Peter BAIN i Paul SHAW, coord. València, Campgràfic, 2001, 213 p.

Edició esplèndida sobre l'origen i evolució de la lletra gòtica, primera lletra utilitzada en la invenció de la impremta, en els seus primers textos, com la famosa *Biblia de las 42 líneas* de Gutenberg (1455), primer text amb este tipus de lletra.

Sens dubte, la lletra gòtica va estar associada a l's més importants textos dels segles XV i XVI, i en alguns països, com Alemanya, va perdurar fins al segle XX. La seua evolució, vinculada estretament al país germànic, va estar relacionada amb un cert medievalisme, romanticisme, nacionalisme, i misticisme propi del país teutó que mantingué eixa tipografia fins ben tard, mentre altres països van abandonar-la, tot adoptant formes més humanístiques, com ara la romana.

*11

MARTÍN MONTESINOS, José Luis i MÁS HURTANA, Montse. Manual de tipografía: del plomo a la era digital. València, Campgràfic, 2001, 213 p.

Interessant estudi sobre la història de la tipografia des de la invenció de la impremta per Gutenberg fins les formes

més modernes d'autoedició, digitalització de textos, i informatització de la informació. Perfectament documentat i amb una àmplia gamma d'il·lustracions, l'obra aconsegueix allò que explica, una perfecta mostra de diferents tipografies. Presenta

un minuciós estudi dels tipus, de les seues varietats, anatomia, i disposició sobre el paper, que fan del llibre una eina fonamental per als tipògrafs i interessats per l'univers de la impremta. L'editorial valenciana Campgràfic ens mostra una vegada més el seu benquerer en el món de la lletra impresa, continuant amb les seues magnífiques edicions, punts de referència per als estudiosos de l'escriptura i de la seua representació gràfica.

*12

KOCH, Rudolf. Cuaderno de escritura. Una introducción a la escritura por Rudolf Koch con xilografías de Fritz Kredel. València, Campgràfic, 2001, 65 p.

Edició facsímil del *Cuaderno de escritura* de cèlebre calígraf alemany R. Koch, creador de tipografies com la Kabel (1929), que actualment amb molts adeptes. Partint de l'estudi de l'escriptura capital romana, l'autor ens presenta un exhaustiu treball sobre la lletra gòtica, variació de la romana. A més, inclou unes interessants pràctiques d'escriptura tant de lletra gòtica com de l'escriptura actual.

*13

RENNER, Paul. El arte de la tipografía. València, Campgràfic, 2000, 2 vols. [Inclou: El arte de la tipografía de Paul Renner. 314 p.; i Paul Renner: maestro tipógrafo de Christopher Burke. 231 p.]

Paul Renner va ser un dels més importants mestres de la tipografia d'entreguerres, plasmat en obres com el seu *Arte de la tipografía*, text plenament actual, que conté un interessant glossari de tecnicismes. El

professor Christopher Burke, per la seua part, ens ofereix la trajectòria biogràfica de Renner, dissenyador de llibres durant l'eclosió cultural a Munic, on va ser

director d'una escola d'impressors, i on va crear tipus com l'avantgardista Futura. Es tracta d'una obra que aporta novetats sobre el tipògraf, a més de la primera bibliografia completa dels escrits de Renner.

*14

SIMÓN ABAD, Rafael. La Biblioteca municipal "Obispo Juan Bautista Pérez" de Segorbe (1951-2001). Segorbe, Ayuntamiento, 2001, 95 p.

Amb ocasió de la commemoració dels cinquanta anys de la Biblioteca "Juan Bautista Pérez" de Segorbe, l'Ajuntament ha publicat un interessant llibre que ens aproxima

al panorama de les biblioteques municipals, que des dels seus orígens han progressat de forma qualitativa i quantitativa en els seus continguts. Des de l'any 1951, quan la biblioteca segorbina es fundà amb 844 llibres, fins a l'actualitat, amb un total de 15.000 volums, el llibre arreplega l'evolució de mig segle, així com la de les seues activitats, personal, incloent a més un apèndix documental amb importants documents sobre la història de la biblioteca.

*15

GÓMEZ RAGGIO, Francisco. El libro de la encuadernación. Madrid, Alianza Editorial, 2001, 483 p.

La modernització de la producció editorial no ha posat fi a una de les arts més importants vinculada al món del llibre, la de l'enquadernació. L'autor, Francisco Gómez Raggio, enquadernador per afició i amant dels llibres, ens descobreix de forma magistral i visual la tècnica de l'enquadernació pas a pas, a partir de nombrosos exemples i dibuixos. Assenyala

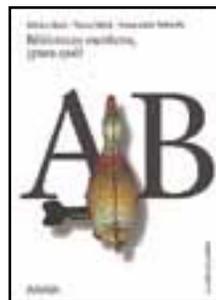

a més, el material necessari per a treballar les successives fases fins arribar a l'etapa final del llibre enquadernat. Un vocabulari i una útil relació de direccions per aconseguir materials completa l'obra, fruit d'una vida dedicada per complet a l'artesanía del llibre.

*16

BARÓ, Mónica, MAÑÀ, Teresa, VELLOSILO, Inmaculada. *Bibliotecas escolares, ¿para qué?*. Madrid, Anaya, 2001, 206 p.

Les autores del llibre que ara presentem, professores de Biblioteconomia i grans conexedores de les biblioteques escolars, plantegen en el present treball una situació fingida de creació d'una biblioteca escolar.

Eixa trama, exposada en els correus electrònics mantinguts entre les tres autores, és la que articula l'obra i la que serveix de fons per demanar una major atenció vers la necessitat de potenciar l'ensenyament de les biblioteques escolars. El món que envolta eixes biblioteques, les funcions, l'espai, i els serveis ofertats, entre altres coses, apareixen perfectament descrits en el llibre. L'obra conté a més uns annexos on podem trobar una àmplia bibliografia sobre la matèria, així com noms d'associacions i grups de biblioteques escolars.

*17

Cejillas y tejuelos. Núms. 7-10. Alacant, MBAD I.E.S. "Virgen del Remedio", 1998-2001.

Interessant publicació realitzada pel mòdul de Biblioteconomia, Arxivística i Documentació de l'I.B. "Virgen del Remedio" d'Alacant. En les seues pàgines podem trobar suggeridora informació sobre la història de les biblioteques, l'evolució dels arxius, passant per l'estudi de les noves disciplines biblioteconòmiques dins de la Universitat, el treball del

bibliotecari i arxiver, i estadístiques sobre l'activitat editorial a Alacant, entre altres temes. Un repàs a les nostres biblioteques i arxius i la incorporació de les noves tecnologies completen una bona i documentada revista per als amants del món del llibre.

*18

EL DIARI LEVANTE-EMV DEDICA UNA SÈRIE DE SET CAPÍTOLS ALS ARXIVS DE LA GUERRA.

El diari Levante-EMV va iniciar el passat dia 4 de novembre la sèrie *Los Archivos de la Guerra* en la seua secció *En domingo* dedicada als arxius de la Guerra Civil. Una documentació que havia estat inèdita fins a l'actualitat i que ara Benjamín Lajo (investigador) i Rafa Montaner (periodista) recopilen en la present sèrie. Es tracta d'arxius que han estat desclassificats des de fa uns anys, i als quals només es podia tenir accés per fer consultes ben concretes. Benjamín Lajo va aconseguir recentment el permís del Ministerio de Defensa per consultar els seus fons i analitzar els arxius del Consell de Guerra realitzat després de la Guerra Civil, i guardats al Ministerio La sèrie començà amb l'article *La agrupación libertaria de Valencia. La caída anarquista* i continua amb *Anarquistas en San Miguel de los Reyes*, seguida de *Patrullas del Terror, La Jabalina, una de las pocas mujeres fusiladas por el franquismo, El proceso contra los oficiales republicanos* i *Las desavenencias en el mundo motivaron el fracaso de la contraofensiva sobre las islas*, per finalitzar amb *10 años después de acabada la guerra, aún se celebraban juicios sumarísimos*.

*19

GARCIA VILAR, Jordi. *Cocollibre. Experiència d'animació a la lectura*. Paiporta, Denes, 2001, 93 p.

Premiat amb el I Premi Caixa Popular-Enric Soler i Godes d'Experiències Pedagògiques a l'Escola, any 2000, el llibre relata l'experiència de l'autor al voltant del món del llibre, la biblioteca, la literatura infantil i l'animació a la lectura desenvolupada en l'àmbit de la pràctica

escolar i la formació permanent del professorat. Fent ús del Cocodril com a element atractiu per als xiquets i com a símbol de la biblioteca escolar, Jordi Garcia incideix en la necessitat de trobar punts en comú entre el llibre i els lectors més joves, a partir d'un treball que no té un altre fi que el de fer nous lectors, i posar a l'abast de tots "el poder de llegir"

